Pojkastreck och gubbafasoner

Bilder ur folklifvet

af

Thure Sällberg

Ill. af T. Heurlin

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG, STOCKHOLM :::

POJKASTRECK

OCH

GUBBAFASONER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE AF T. HEURLIN

STOCKHOLM
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG

STOCKHOLM 1900
KÖERSNERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG

Insnöad.

Det finnes mångahanda farligheter till här i världen, för hvilka en man kan råka ut under vandringen genom jämmerdalen. Och bland dessa farligheter äro snöstormar och illvettiga fruntimmer ingalunda de minsta.

För min del och af egen erfarenhet får jag dock betyga, att jag tio tusen gånger hellre vill rida ut den rysligaste snöstorm än — hum — än — komma ut för en illvettig

kvinna. Stormen går öfver och lägger sig till ro, men det sabla fruntimret hvilar icke af sitt arbete och stoppar icke sitt gräl- och träteverk, förrän döden förseglar hennes tunga och förlamar hennes naglar. Och det dröjer han vanligen allt för länge med att göra.

Detta kan måhända för en och annan synas vara ett hårdt och ett gudlöst tal, men jag har stora skäl att yttra dylika ord.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det har i grannhället länge varit i hvar mans mun, hur illa Johannes och Johanna i Jonsbo lefvat med hvarandra. Men ingen mänska har kastat så mycke som den allra lilla minsta sten på Johannes, utan alla ha' var't öfverens om, att Johanna har haft skulden.

Till och med när det dunstade ut, att Johannes tidt som oftast plägade smita ner till änkan i Fridhemmet — som var't hans fästmö förr i världen, innan Johanna kom och fördärfvade lifvet för honom — fanns det ingen, som förklenade Johannes för den sakens skull, utan alla, såväl karlar som fruntimmer, sa' med en mun:

— Dä gör han min själ rätt i! Han kan nog behöfva litet vederkvickelse, stackarn!

Och det säger jag, att rätt så stort helgon jag är, skulle jag göra precis på samma sätt som Johannes, om jag vore i hans kläder.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu vet ni, att vi för lite sen hade en förskräcklig snöstorm en lördag och en söndag. Han kom från Ryssland, den uslingen, och ville precis fördränka hela världen, stoppade hela järnvägståg ooh åsamkade oss en gruflig kostnad och stora omak förmedelst skottning och snöplogning.

På söndagen kom det ut bud i grannhället, att Johannes i Jonsbo hade försvunnit, och vi trodde inte annat, än han var't ute och kommit om i snön. Vi voro hela söndagen i färd med att leta efter honom, men nå'n Johannes sågo vi aldrig till. Johanna bölade och tjöt och hade bud neråt

Fridhemmet, men där hade ingen heller sett honom. Till och med änkan var inte hemma. Hon hade gått te' Blankebo kvällen förut för att se till sin sjuka mor, hade man svarat budet, och Johannes hade inte var't synlig där nere på den dag man mindes, upplyste drängen på stället.

— Jaha, då ska' en få si, att han gjort af med sig, mente vi lite till mans och ömkade oss öfver honom. Men vi tyckte på samma gång, att det var lika godt åt Johanna.

Måndagen gick, och ingen Johannes kom till bys. Då voro vi, förstås, allesammans säkra på, att det var galet ställdt med honom.

Men ett litet grand före läggedags på måndagen, och just när jag var i färd med att stänga förstudörren hemma i Skällebo, kom, minsann, Johannes stöflande.

— Hä, ä' du inte döer? skrek ja' till.

— Nähä, men inte långt ifrå'! Ja' har var't i den värsta klabbasjon å i såna omständigheter, att ingen kan tänka sej värre, å nu ha' ja' kommit te' dej för å få hjälp i mitt elände. Du får lof följa mä hem och hjälpa me' mä Johanna, för du ä' den störste mästare i ljugning som finns! stammade karlen.

— Nu ska' du inte smeckra mej, för ja' kan, gu' nåde mej, knappt ljuga' te' husbehof. Men kan ja' va' dej te gagn å nötta, så vell ja' gärna stå en medkresten bi efter förmåga! lät jag.

Och så talade han om sin sak för mej.

På lörda'n, just i solagången på aftonen, hade det kommit på honom att svänga ner till Lena i Fridhemmet. Han tyckte inte att blåsten var så värst svår just då. Tvärtom ansåg han, att vädret var passligt för hans företag, ty när det är ledt ute, är man ju inte så utsatt för att träffa folk på vägarna, som se hvart en tar vägen.

— Dä håller streck. Men hvad tänkte du säja Johanna att du var't, när du kom igen! lät jag.

— Att ja' var't i Månsabo och kräft pengar! — Nå, jag gick och plumsade i snön och kom te' Fridhem och gjorde tecken åt Lena. En får lof passa sej där också för drängens och pigans skull, kan tänka! suckade Johannes.

— Dä begrips! Fortsätt!

Ja, så talade han om, att när han funnit, att Lena förstått tecknet, hade han smugit sig bort åt ba'dstun, där han och Lena plägade träffas, då de ibland ville språka med hvarandra. Några minuter efteråt hade Lena kommit och varit lite grannklädd. Hon hade lurat sitt husfolk med att säga, att hon skulle gå och se till mor sin. Därför hade hon för syns skull en korf och en pannkaka med sej i ett litet knyte. Och hon hade nog också tänkt att gå te' Blankebo också, om det stått till för henne.

Sen hade de satt sej i badstun och pratat och inte tänkt på hvad tiden led.

— Nä, en gör inte dä i sådana stunder. Då gå nåra timmar kvickare än en tiondels sekund! inföll jag.

— Just så. Och inte hör eller aktar man oväder heller, sa' Johannes.

När de så sent omsider skulle skiljas, var den lilla badstun insnöad precis. Hon ligger, som vi veta, invid berget, med dörren åt detsamma, och däremellan hade nu vräkt sej en sådan drifva, att det inte stod i mänskomakt att komma ut.

De hade stretat och arbetat såsom för lifvet, men det gick inte. Dörren gaf sej inte ett tum. Men drifvan blef allt värre och värre.

Så hade snön bommat in dem i badstun, och där fingo de bli.

— Då var ju korfven och pannkakan en stor skickelse af försynen! inföll jag.

— Jaja, dä va' en himmelens ingifvelse, som Lena feck. Vi hade kanske dött annars. Men där finns, som sagdt, en försyn, som vakar, grät Johannes.

På måndags afton hade det dock lyckats honom att göra ett hål i taket och komma ut, men bå' drängen och

Men bå' drängen och pigan och Britta i Stensjö hade stått ute på gården.

pigan och Britta i Stensjö hade stått ute på gården och fått se dem, när de krupit upp i ljuset.

Aj — aj! sa' ja'.

— Jojo men, och nu får du lof följa mej hem och vri'a ihop en lögn för Johanna, annars blir ja' evigt olycklig, snyftade Johannes och darrade.

Det hade ju var't synd att inte bispringa honom. Jag drog på mej stöflarna och hyfsade till mej ett grand och under tiden fick Johannes lite fägning. Sen gingo vi ut i kvällen mot Jonsbo till. Jag gick före och grunnade på hvad jag skulle säga, och efter gick Johannes och suckade.

I sinom tid kommo vi fram till Jonsbo och tittade i fönstret.

Johanna stod vid spisen och såg ilsk ut. En stor kittel med vatten stod öfver elden, och ett baktråg med mjöl uti var ställdt på ett par stolar bredvid.

— Hon ställer te' bak te' begrafningen! sa' jag.

— Bara inte Britta allt har var't här framme. Hon ser vådlig ut där inne, pustade Johannes.

Just som pigan och Johanna flyttade kitteln från elden och ner på golfvet, trädde vi in i stugan.

— Johanna, Johanna, låt baket vara och låt oss nu i stället gemensamt lofva och prisa försynen, som så underbart räddat Johannes och förlängt hans nådatid. Jag, eller rättare sagdt min hund, hittade honom i dag nersnöad i Månsabo skog. Hade inte snön täckt honom så väl, hade han var't dö och förfrusen. Tänk att legga två dygn i vildmarken och ändå kunna komma helfärdig hem! Tacka Gu', Johanna, och bekänn att du inte ä' värd en så'n nåd. Sätt på kaffekokarn och ta' fram psalmboken, Johanna, ty ett stort under är vederfaret dej och Johannes och hela ert hus. Fall på knä, Johanna, och du med Johannes, om du inte är för styf i hasorna efter hvad du genomgått! predikade jag och darrade på målet och blunnade och gjorde mej så gråtosad som möjligt var.

— Åh, håll du babblan på dej, du lögnhals. Tror ni inte ja' vet, i hvilken skog uslingen legat insnöad. Britta

har ögon fast ho' ä' gammal! Fräste hon och var så ilsk att jag trodde hon skulle dö på fläcken.

Då knäckte jag till att predika ett tag till. Men jag hade inte sagt många ord, förrän hon kallade mej skojare och bof och usling och kreatur och lögnare och snusmumrik

Herre Jess, hvad hon skrek.

samt klämde till mej med degspaden midt i ansiktet, så att näsa och mun stodo i blod på mej.

Sen sprang hon på Johannes och fick fatt i kalufsen på den stackarn samt ristade honom, så att hela hufvudsvålen kunnat följa med.

Det gjorde han dock inte. Men håret, som hon fått fatt i, släppte, och då förlorade Johanna balansen och dråsade baklänges samt blef sittande i kitteln med det skållheta vattnet.

Herre Jess, hvad hon skrek.

När en mänska kommer dubbelviken i en kittel, så förstår man nog, att hon har svårt att komma upp. Jag hade nu att bestyra med min näsa, så jag kunde inte hjälpa henne dädan på en stund, och Johannes var väl så föryrad i hufvudet och konfys efter hårdragningen, att han heller inte kom sig för med något på en lång stund. Därför fick Johanna kanske sitta längre i kitteln än lämpligt var, och det var väl fördenskull hon svimmade, när vi ändtligen fått upp henne. Men det hade hon för sina synder, ty hvad skulle hon med degspaden i synen på mej och hvad hade hon i håret på Johannes att göra. Ingen kvinna drabbar ostraffadt på rättskaffens karlar.

Johanna blef förskräckligt skållad.

— Sir du, dä gick ju väl te' sist! sa' jag till Johannes.

— Ja, ja, tack och lof. Möcke bättre än jag kunne drömma om. Nu är det allt ja', som bör ta fram psalmboken och vara tacksam! hviskade Johannes tillbaks.

Men det fick han nog inte tid till. Hustruns jämmer tilltog allt mer och mer, och där fick lof gå bud efter läkekunniga och kloka. En så vidlyftig skållning är ingenting att leka med, ska' jag säga, och det blef till sist inte för bättre, än att Johannes måste forsla henne till sjukhuset.

Hvad läkaren gjorde vid henne, vet jag inte bestämdt, men inte åstadkom han hennes återställande, för sex dagar efteråt skickade mej Johannes en half tunna råg och en fårkropp för mina besvär.

På törnestig.

Inte rådde Lena i Linnebråten för att hon kom att uppträda i denna världen med ett ansikte, som ingalunda kunde kallas vackert och med armar så långa, att hon med desamma lätteligen skulle kunnat omsluta två karlar på en gång. Stackars Lena, Gu' vet om hon någonsin fick famna en endaste en.

Inte rådde Lena för, att hon fick rödt hår, som aldrig lärde sig tukt och anständighet, inte var det hennes skull, att det frodades så otaliga och så mörka fräknar på hennes kinder och näsa, inte hade hon själf skapat sin mun med den långa underkäften eller sina öron så stora och så röda. Nej, nej, hon hade själf ingen skuld i allt detta. Hon fick lof vara nöjd med att vandra sådan, som vår Herre hade gjort henne. Och det borde människorna också tänkt på.

Det var heller inte Lenas skull att hon redan från barndomen fick en så kantig och knotig kropp, så utan alla mjuka ytterlinjer, som man säger. Hon rådde inte för den saken heller. Svält och försakelse voro skuld därtill.

Hvem vet eljest hurudan Lena i Linnebråten kunnat bli, om hon i barndomen fått bättre näring och sluppit att frysa och träla så hårdt just i de åren, då hon skulle växa

och behöfde så mycken mat och då hennes lemmar så innerligt gärna hade velat svälla ut, om de bara fått något att svälla utaf.

Stackars Lena! Redan när hon barfota och mager som en skrika kom fram till sockenskolan med en brödkant i fickan till frukost och middagsmål, blef hon en skottafla för kamraternas hån och begabbelse.

Barn äro ju så hårda emot hvarandra och så tanklösa. Så började den armas törnestig redan där, och sen fick hon vandra densamma utan återvändo lifvet igenom, trampa honom år ut och år in. Ju längre hon kom på den leden, ju vassare törnen. Kanhända kände hon till slut icke deras styng, ty man kan ju vänja sig vid allt, men på törnen gick hon dock igenom lifvet och på törnestig — dog hon, förfrusen i lifvets köld.

Hennes vistelse här nere ibland de äflande och kalla människorna i tåredalen på denna sorgens ö erbjuder icke många skiftande taflor.

Hela hennes lif var blott ett långt, långt dagsverke utan någon vidlyftig middagshvila, nästan utan någon helgdagsfrihet och oftast med föga nattro.

Linnebråten var en liten grå och bofällig, halft förruttnad backstuga nere vid sjön. Om sommaren rodde far hennes sand till tegelbruket, som låg på motsatta stranden. Om vintern metade han lake och gjorde kolfat. Det mesta af sin förtjänst söp han upp, och därför fick Lena svälta så mycket och frysa och fara illa, redan medan fadern lefde.

Men en stormig höstkväll, när han rusig rodde mot hemmet från tegelbruket och icke rådde med båten bland vågorna, kantrade han där ute och gick till botten.

Modern och Lena hörde hans nödrop och dödsskrän, men kunde icke hjälpa.

När flickan sedan blef så till åren, att hon kunnat taga tjänst, måste hon likväl stanna hemma för att vårda sin

Och »på hjälpe» gick Lena i alla sina dar.

kranka mor och söka tjäna in sitt och hennes bröd och klädtrasor genom att gå »på hjälpe» i grannhället.

Och ni vet nog hvad det vill säga att »gå på hjälpe». Det är att uträtta allt sådant hårdt och svårt och ledt arbete i gårdarna, som man inte vill befalla pigorna till.

Det är att räfsa och bära hö ur sanka mader, det är att rensa och hacka potatis i soibadd, att klappa byk i smällkall vinter, det är att vaka öfver döende om nätterna och baka bröd till begrafningen om dagarna. Ja, det är med ett ord, att mot det minsta arfvode, som ges för mänskligt arbete, slafva om dagarna och vaka, när andra krypa till hvila. Det är att gå »på hjälpe».

Och »på hjälpe» gick Lena i all sin dar. När mor hennes dog, var hon för gammal att taga tjänst. Och så stannade hon kvar i Linnebråten och gick »på hjälpe».

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Där skulle bli bröllop i Betarp. Johannes Karlsson skulle gifta bort sin dotter och fördenskull rustades det väldiga där nere. Där skulle naturligtvis också bykas, och Lena i Linnebråten var där, förstås, »på hjälpe».

Två nätter å rad hade hon varmbykt, och därpå stod hon i snöyran ner på isen och klappade byken vid en vak, som man huggit.

Måntro, där var just icke vackert att stå dagen igenom. Händerna svullnade och voro röda som blod på henne, och våt var hon om fötterna så att det blaskade i hennes träskor. Men hon måste gno på; dagen var så kort och byken så vidlyftig. Men ju längre det led, ju underligare tyckte Lena att hon blef i kroppen. Hon tyckte, att hon hade fått liksom en stor och kall klump midt i bröstet och det var som om armar och ben velat somna för henne, och för hvarje gång hon skulle böja sig ner på ena knät mot isen och doppa och skölja klappekläderna i vaken, kändes det som om hon icke skulle förmått att stiga upp igen.

När hon släpat sig fram till gården på kvällen, såg mor i Betarp grant, att Lena hade försträfvat sig och var nästan säker på, att det var nå'n sjukdom, som höll på att rota sig in i gummestackarn.

— En ska' få si' — sa' hon till Johannes — att Lena har fått nå't ondt. Te' och mä kaffet smakade henne inte. Dä ä' bäst att ho' får gå hem i kväll. Annars kan ho' minsann bli ligganes här, och dä skulle just bli ett grant spektakel!

— Mån tro dä! Låt henne då få gå så fort ske kan, inna' dä blir för sent. Ä' ho' sjuk och inte kan göra skäl för sej, så kan vi inte ha' henne. Steck te' henne lite fläsk och brö' i rappet, så ho' kommer i väg, svarade Johannes.

Och så fick den sjuka ge sig ut i vinterkvällen.

Det var ingen, som tänkte på hur det gick med den arma, det var ingen, som funderade öfver, om hon skulle orka till Linnebråten eller ej. När hon inte var till något gagn längre, vårdade man sig endast om att bli af med henne!

Stackars Lena!

När hon stapplande, svag och skakande af köld kom hem till sin koja, var där kallt och eländigt.

Vattenspannen stod bottenfrusen och det hade snöat ner igenom skorstenen. Ingen ved hade hon huggen och så jämmerligt maktlös var hon, att hon inte mäktade klyfva några tvetar att göra upp eld med.

— Dä är bäst ja' kryper ner i sängen och söker bli varm där och hvilar mej en stund, så får jag väl snart krafter att stiga upp och ställa till värme i spisen! tänkte hon. Och så kröp hon ner i den kalla sängen.

Stackars Lena i Linnebråten!

På hjälpe hade hon gått i all sin dar, så långt hon kunde minnas tillbaka. Men nu fanns där ingen, som hjälpte henne.

Vid otaliga sjukbäddar hade hon oförtruten suttit i sakta skridande nätter. Hvad hade hon nu för det? När hon själf kröp ner på sitt hårda och iskalla dödsläger, kom ingen till henne och lade varma talrikar på hennes bröst och rygg eller makade den halmfyllda kudden till rätta under hennes döende hufvud.

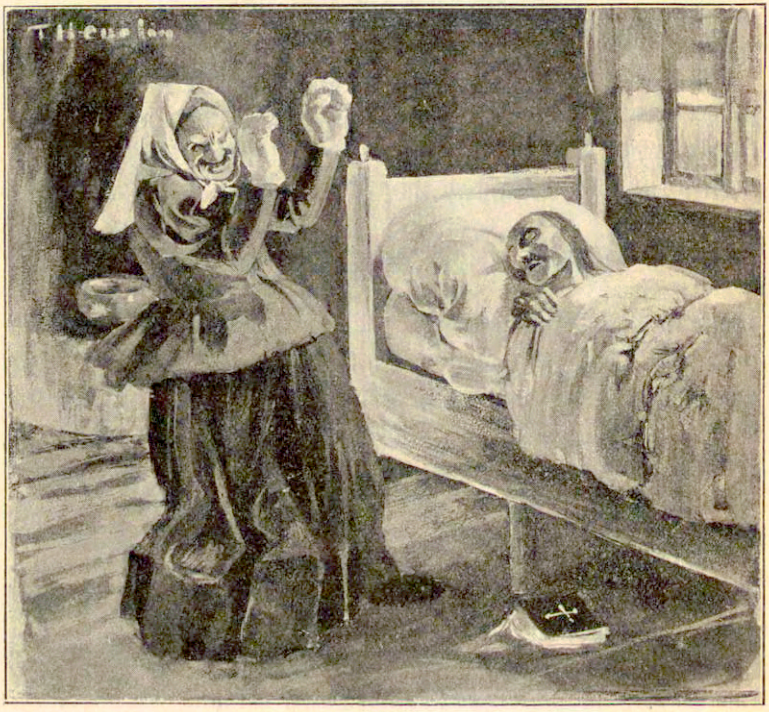

— Ih — Uj! Herre Jess! —

Hvad hon led där nere i kölden, ensam och dödssjuk, öfvergifven af människor, det vet ingen. Och ingen vet heller huru länge hon led.

På Betarp rustade man till bröllopet och ingen hade tid att tänka på Lena. Det gick dag efter dag och ingen

såg henne. Och ingen saknade henne heller, förrän mor Kajsa i Kalfhagen en dag fick för sig att springa ner till Linnebråten och söka skaffa Lena till »hjälpe» vid en slakt.

Det ledde inga spår i snön fram till Lenas stuga och inga därifrån heller.

— Ho' ä' nok ute å vånnas! Men efter ja' gått vägen, kan ja' titta i fönstret och se hur hon har dä, tänkte Kajsa.

Men förstudörren stod öppen, Kajsa kom in i stugan och fick se Lena ligga i sängen.

— Jaså, du ä' sjuk? sporde Kajsa.

Men hon fick intet svar. Och så gick hon fram och tittade på Lena.

— Ih — Uj! Herre Jess! —

Kajsa sprang och skrek och fyllde hela bygden med sin nyhet:

— Lena i Linnebråten ligger stendöer och hårdfrusen i sin stuga!

Och så var det.

Lyckliga Lena! I det sista hade hon inte varit så ensam ändå. Människorna hade visserligen förgätit att hjälpa henne, som själf inte hade gjort annat än hjälpt andra. Men Gud hade inte försummat den gamla. I den yttersta nöden, när alla andra glömde och sveko henne, då kom han och befriade henne från lidandet, förlossade henne från törnestigen och flyttade henne från jordens köld och mörker till himlens eviga värme och ljus, till en långt härligare bröllopssal än den, som reddes i Betarp.

I lifvet ville ingen byta med henne.

Mången drottning skulle kanske afundas henne nu.

Lyckliga Lena!

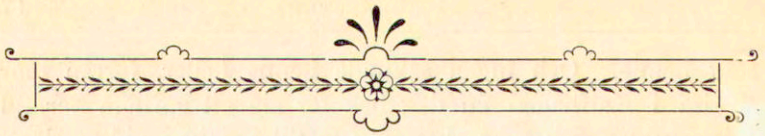

Sådd och skörd.

Om vi inte gjorde oss så förskräckligt brådt här i världden, utan gåfve oss tid att fundera öfver saker och ting litet mera än vi vanligen göra, så skulle det rakt inte skada. Vid ett noggrannare rannsakande af händelserna och människornas öden omkring oss, skulle vi då komma underr fund med, att det mestadels är så, att om det går illa för en människa, så har hon gjort illa någon gång förut och att det förhåller sig på alldeles samma sätt i motsatt riktning. Om vi rätt betänkte, i hvilket intimt förhållandde sådd och skörd stå till hvarandra, så kunde det ju hända, att vi vårdade oss en smula mera om vårt utsäde här i lifvet.

Jag tänker i detta ögonblick närmast på gamle Olle i Grälebo. Jag vet ingen här i världen, som kan ha' dett sämre än han, som borde känna sig olyckligare än ham, där han nu stapplar på grafvens brädd. Det är så att ems hjärta vill krympa tillsamman af ömkan, när man tänkerr på den stackars 70-åringens lif. Och ändå gör nu inte Olle annat än går och skördar, hvad han en gång själf sådde ut i tiden.

För bortåt femti år sedan var han en hård son. Fadr hans var då gammal, såsom Olle är nu, och Olle hade intett förbarmande med sina dagars upphof. Olle var girig och

han ville åt faderns gård. För sådant ändamål ansåg han det lämpligt att rent af pina ut den gamle och göra honom utledsen och trött vid allt. De gamle berätta, att Olle körde med sin gamle far som om han var't ett kreatur, att han till och med kunde rycka maten ur näfvarna på'n, att han gömde undan kläderna för honom, så att han skulle förkyla

Blångarnsbyxor samt vantalös till kvarn.

sig om vintern och ställde ut honom, klädd i blågarnsbyxor samt vantalös till kvarn och i skjuts och i skogskörslor, när det small af köld i gärdesgårdarna. Och när gubben ville söka göra sin myndighet gällande, fick kan stryk af sonen.

Då var det väl intet under, att den gamle, när han länge nog hade fått vara såsom en sopkvast i sitt eget hem slutligen ledsnade och lät Olle få sin vilja fram och köpa Grälebo.

Sonen nådde sålunda till sist sitt mål. Men lycka och välsignelse kunde han inte nå. Han hade inte sått på det viset.

Olle gick sedan och gifte sig för pengars skull, och det slog inte väl ut för honom.

Girig som han var, gnodde och slet han som ett kreatur. Det var en småsak för honom att under natten efter dagsarbetets slut vid skenet af en talgdank i köket skräda upp ett lass skaklor eller annat virke och i ottan köra i väg med detsamma en hel mil till stationen och sälja det samt återkomma hem, innan hustru och dräng stigit upp.

Vid sådana tillfällen hände det, att han kunde komma helt oförhappandes och finna hustrun om halsen på tjänaren.

Hans hem blef därför redan från början som ett sannskyldigt helvete.

Knappt hade han, som sagdt, satt fötterna under eget bord, förrän hans hjärtlöshet mot fadern sköt upp bar frukt.

Men det skulle blifva ändå värre för honom.

Det växte visserligen rikedom i Grälebo, men där växte ock upp söner, ett riktigt ormyngel. Det gick väl an så länge de voro små och Olle kunde stuka dem med stryk. Men i den mån de blefvo vuxna, tilltog eländet för fadern. Och nu till sist hafva de i kompani med modern börjat behandla Olle nästan värre än han en gång uppträdde emot sin far.

Sannerligen, han har fått sin skäppa full.

Olle unnade en gång icke maten åt sin far. Nu köra honom hans egna barn bort från hans eget bord. I en vrå ute i köket kastas det till honom några af de smulor, som sönerna lämna.

Ibland kan det hända, att gubbstackarn glömmer sig och sätter sig till det bord, modern dukar åt sönerna inne i stugan. När dessa få se sådant, gå de i bästa fall inte in, utan vända och gå ut tills gubben ätit från sig. Han är för simpel att sitta nära dem. Eller rusa de in i stugan och taga fram piglockor och säga:

— Nu ska' du få äta ve' musik, gubbsatan! Och så spela och skråla och hoppa de, så att gubben måste gå sin väg.

— Hihihi! Nu ä' ni toseta pojkar. Men dä' ä' i alla

Nu ska' du få äta ve' musik, gubbsatan!

fall rätt, för hvad har gubben ve' matbordet å göra! skrattar modern vid sådana tillfällen och gillar sönernas beteende.

Tager Olle någon yxa eller spade och vill göra något, rycka sönerna verktyget ur hans händer.

— Dra' åt häcklefjäll, gubbusling. Du duger ingenting till, utan bara fördärfvar det som är! håna de. De unna honom icke ens arbetets förströelse. Och när han så ingenting kommer vid att göra, skälla de för det.

— Du duger bara te' å smälta gröt, men gör inte skäl för saltet i'en! Hvarför lägger du dej inte ner och dör?

Måntro, måntro, det är allt trefligt att höra sådant utaf sina barn.

En söndag ville Olle till kyrkan. Han kände kanske behof af att höra något Guds ord, han som eljest vecka ut och vecka in året rundt endast får höra svordomar och förbannelser. Men han är för gammal och skral att gå den långa vägen till kyrkan, och därför bad han så bevekligt sönerna på söndagsmorgonen, att han skulle få sätta för sin egen häst för sin egen vagn och köra till gudstjänsten.

— Nähä du! Inte så länge du lefver. När du blir döer, gubbaskam, så ska' vi köra dit dej, så att det ska' hvina efter'et. För resten har du inga kyrkekläer, som du kan visa dej i. Men dö, bara, så ska' snickarn på Moen få spika ihop en svarter och granner kostym åt dej, som ska' stå bi åt dej, ledinge, te' domedagsotta! svarade sönerna.

— Hihihi! Dä va' rätt sagdt. Hva' ska' ett så'nt hampaspöke i kyrka och göra. Han skulle bara skämma ut oss! grinade hustrun och modern.

En annan gång fick Svening i Svanö, som är närmaste granne till Grälebo, en afton höra ett förfärligt skrik där nerifrån.

Det var riktiga dödsskrän, som höjdes i kvällen, hjärtskärande och hemska skrik.

Svening brukar inte gärna gå ner till Grälebo, ty dit är inte roligt att komma. Men denna gång kunde han inte bärga sig, utan sprang ner för att utröna hvad som stod på. Att det var någon, som var uti stort trångmål, det begrep han.

Förfärad återvände han om en stund hem, och det dröjde länge, innan han förmådde hämta sig.

Hvad han sett vågade han inte säga af fruktan för Grälebo-pojkarne. Men af hans halfva meningar kunde man i alla fall draga den slutsatsen, att han kommit i tid för att få se dessa i färd med att — mörda sin far. Och modern var dem behjälplig.

Svening hindrade dem dock den gången att få gärningen fullbordad.

Var alltså Olle en skurk mot sin far, så har han väl ändå under långa och många år fått på ett förfärligt sätt sota därför. Nu hör man väl inte af, att han utsättes för några direkta mordförsök — man drog väl öronen åt sig, efter det Svening i Svanö kom på dem — utan nu söka bröderna att få far sin förklarad galen och vettlös för att på det sättet komma åt gård och grund och alla de medel, som den gamle under 50 års oerhördt släp skrapat ihop. Ännu har det dock icke gått för dem, ännu har han sina sinnen i behåll. Men misshandel och svält och dag- och nattlig förföljelse af maka och barn skola väl snart ödelägga hans vett.

Hvilket lif ändå, godt folk! Tänk, att arbeta och släpa som ett djur under ett helt lif, och sen, när åldern är inne och skörden skulle vara bärgad och lugnet och hvilan komma, endast få det till lön att varda sämre än en hund och jagad och sparkad och hånad som en hund i sitt eget hem och af sina egna barn.

Sannerligen, en stark hämnare är Herren.

När vi en afton talade om Grälebo-lifvet nere i Skvaltaby kvarn, där vi voro en hop karlar med mäld, sa' Andreas i Svängen:

— Jaha, dä går så för den, som är grym och hård mot sina föräldrar. Dä drar förbannelse med sej. Och ni, som ä' yngre och få lefva, ni ska' få se, hur olyckligt det kommer att gå för Grälebo-pojkarne. Sanna mina ord. Ja'

ä' gammal och har skådat mångt, men aldri' har ja' sett vår Herre slå så hårdt, som när han straffar för synd mot det fjärde budet!

Andreas hade rätt. Och det vore väl, om ungdomen i socknarne grunnade ett grand mera på det budet än hvad den gör.

Men ungdom är ungdom. Gu' hjälp' en!

Sekularfest i Strethult.

Det är roligt med karlar, som veta, hur det ska' gå till här i världen, och en sådan karl är Anders i Strethult. Han har varit ute, kan veta, han har sett mer än nå'n annan här i socknen. Ja, här finns kanske ingen i hela riket, mer än kungen, som var't så vida omkring som Anders i Strethult.

När han var ung, brukade han draga söderut och handla med stutar och lura skåningarna alldeles välsignadt. Se'n slog han sej på att stryka omkring i Bergslagen och tinga bort kol. Så han har var't i Eskilstuna, där de göra våra likaste rakknifvar och lura försäkringsbolagen, hvilket egentligen inte borde hållas för någon så värst stor synd. Och Gu' vet, om inte Anders har var't bå' i Mora och Sala och Dalarne med.

Antingen han började bli allt för känder där oppe eller kolhandeln inte ville gå för honom, det är ingen, som vet; men rätt hvad det var tog han i stället till att handla med vagnar och andra åkdon öfver hela Norrland, ända opp till sjäfva Luleå.

Häraf kan man förstå, att Anders i Strethult sett mer än en gryta koka. Han är också nära på som en herre och vet hur det ska' gå till med bå' ett och annat.

När vi kommo ur kyrkan annandag jul 1899, stötte han mej och några andra hårdvallsgubbar i ryggarna med käppen och sa':

— Gack ner till Strethult nyårsafton i solagången, så få vi si, om vi inte kunna ringa in dä nya seklet!

— Tack, tack, dä går väl inte an. Dä ä' ju inte länge sen vi va' hos dej, grannades vi.

— Prata inga dumheter, utan kom ni bara! envisades Anders. Och vi ville, förstås, gärna dit, ty han har alltid nå'n rolighet att tala om från stora världen, och så spanderar han också som en hel karl. Han har var't ute och vet hur det ska' gå till, kantänka.

Så kommo vi då till Strethult, och ett sådant kalas, som där blef, det kan inte omtalas, för Anders är en dunderkarl att kunna göra alla till freds.

Johan på Hägnen, Manuel i Backen, Kristoffer i Sobo och Isak på Mon, som äro gamla syndare, drucko förstås toddy. Men åt mej och Efraim på Näset och Noak i Byn och Lukas i Paradiset, som gualof äro absolutister och blåbandister, hade Anders skaffat en dryck, som han hittat på inne i sta'n och som han sa' skulle va' den oskyldigaste på jorden.

Han kallade honom för whisky och sa', att om vi vore riktigt samvetsömma, kunde vi blanda upp honom med vatten. Det gjorde vi till att börja med, men vi funno snart, att drycken verkligen var så oskyldig, att han gärna kunde drickas oblandad. Hvilket vi ock gjorde till stor glädje för Anders.

Men en sabla dryck var det i alla fall till att värma och göra godt i bå' bröst och mage. Efraim och Noak och Lukas och jag blefvo precis som pojkar så frimodiga, när vi umgåtts med den där beskedlige whiskyn en vändning.

— Han går utanpå bå' kaffe och thé! sa' Noak.

— Och han är då skam så möcke likare än krusbärssaft! inföll Efraim.

— Ja' för min del har allri känt bättre läskedröck. Han smakar vesserligen lite rök, men ändå sätter ja' honom långt framför ingefärsbrusen! förklarade Lukas i Paradiset.

— Men så är det en lord i Skotland, som brygger honom, inföll Anders och tog på sig en viktig min.

— Dä kvittar om en lord eller en käring har kokat läskedröcken, för han är rejäl och rensmakande! lät jag och

Vi nykterister med den välsignade whiskyn.

skålade med de andra gubbarne, för det är ingen synd att skåla, bara en inte har nå't sprithaltigt i sitt glas.

När glasen klungo emot hvarandra, sa' Anders:

— Si så, nu ringa vi ju in det nya seklet på herramanér, precis som i Stockholm! Jojo, den som har sett sig om i världen, vet hur det ska' gå till.

När vi hade hållit på en stund, gubbarne med sina toddyglas och vi nykterister med den välsignade whiskyn, togo vi till att bedömma det flydda adertonhundratalet.

Anders höll ett långt tal och gick på som en präst samt berömde den gångna tiden nästan lika besatt som en sådan där herre, som gör »ledande» artiklar i tidningarna.

Han orerade om järnvägarna, om telegraf och telefon och luftballonger och skolväsen och religionsfrihet och industri och gummigaloscher och elektriskt ljus och cigarrer och ångbåtspropellrar, om kvinnliga organister och bakladdningsbössor och allt annat nyttigt och godt, som kommit i världen under adertonhundratalet, samt skrek och lade ut'et, så att man kunde bäfva.

Efraim på Näset grät.

— Jaha, mina vänner, vi lefva i de yttersta tiderna. Världen kan inte ha långt igen. Läs i Uppenbarelseboka, karlar, och gör er beredda. Lägg bort er syndighet, släng bort toddyn, medan tid är, och tagen till den här whiskyn. Tänk om det skulle stötas i basunen, när ni sitta och drecka toddy, snyftade han och höll ett långt och stort förmaningstal till dem, som drucko toddy i det dalande seklets yttersta stunder, så att de nära på skämdes.

Men Noak och jag och Lukas i Paradiset, som bara drucko whisky, kunde vara vid tröst, sa' han.

— Ni kan väl inte neka till, att mänskligheten gjort en hisklig mängd stora ting på di här hunra åren! lät Anders, när verkan af Efraims tal började fördunsta.

— Dä beror på huru man tar det, menade Kristoffer i Sobo.

— Beror på, hur man tar dä! En kan väl inte ta'et mer än på ett vis? Äta vi hafrebröd numera kanske?

— Nä, gualof!

— Behöfva vi slita spö eller stå körkeplikt nu för tiden?

— Nänä, tyvärr!

— Få inte bå' länsmän å präster å andra löntagare veta möcke mer hut nu än för hundra år se'n?

— Jo, gualof!

— Nå, hva' har du då att anmärka? Ha vi inte gjort stora ting och gått framåt kanske?

— Jojo, sa' Kristoffer. Men här har heller inte gjorts så många dumheter under nå't sekel förr, som under det, hvilket nu håller på att krypa te kojs. Dä få lof tas i betraktande också, och då blir det inte så möcke att brösta sej åt.

— Dumheter! Hva' ä' här begångna för dumheter?

— Jojo män! Och dä ä' di, som inte ä' små heller, lät Kristoffer och började se arg ut och röra i sin toddy, så att han kunde spräcka glaset.

Vi blefvo förvånade, ty Kristoffer är en klok karl, och själfve prosten har sagt, att han har det bästa bondhufvud i länet och att, om här inte funnes en hop vrångt och frisinnadt folk, skulle Kristoffer blifvit en annan lagman Torgny.

— Hva' ä' dä för dumheter? sporde vi.

— Jo, dä ska' ja' säja er! Var han inte dum hela affären med Norge kanske? Vi ha en provins, som heter Jämtland. Hade våra fäder inte varit en skock dumma och hjärtnupna stackare, hade vi nu också haft en provins Norge.

— Brabo! Det håller streck! Gack på bara!

— Hurudana ä' våra tjänare och arbetare? Nosastyfva och vidlyftiga, som om de rådde om hela världen. Säjer man ett ord te dem, får man tjugo igen! Hva' ä' skulden? Jo, under dä märkvärdiga artonhundratalet begeck folket den rysansvärda dumheten att ta bort prygelstraff och husaga.

— Dä ä' sanningsord och förnuft! Skål, Kristoffer, du är en karl!

— Nå, förordningen om kommunalstyrelse på landet, hva' ä' dä för något? Har den fört hit nå't bättre?

— Åh hundingen heller. Tvärtom. Dum förordning! hojtade vi.

— Än representationförändringen? Var den ett fint nummer?

— Tvi den dålie! Bevare oss den milde från parlamentarism. Dä' var en rejäl ärkedumhet.

— Och om vi rätt funnit upp en maskin att flyga till månen på, eller en vaccin emot kassa — eller kärleks-febern, så skulle dä iall evighet fördunklas af — väglagen, som sett ljuset under själfva slutet af detta sekel och som är det dummaste och skamligaste af allt dumt och skamligt, som begåtts och skrifvits i världen se'n Kristi födelse.

— Dä' var rätta ordet! Tvi tusingen! När vi tänka på allt det där, så böra vi ju heller skämmas än yfvas i sekelslutet, sa' vi.

— Ja' tror nästan det! Och så till sist att vi gingo in på flagglagen. Dä blir en skam för oss in i evigheten! skrek Kristoffer och satte glaset för munnen.

Se'n blef där ingen ordning med kalaset. Ty så fort väglagen blir nämnd i en folksamling, kan ingen hålla människorna i styr.

— Den oskyldiga whiskyn kunde inte ens lugna oss absolutister, utan vi började också regera och gorma såsom vi aldrig förut gjort.

Vi drucko whisky och stampade i golfvet och voro arga. Fyllegubbarne störtade i sig toddy och röto. Men alla kasserade vi i samklang adertonhundratalet för den stora hop af dumma lagar, som kommit till stånd.

Och vi voro sådana karlar, att Anders' fruntimmer rent bäfvade, när de satte fram maten. Regeringen och de, som skrifva lagar, borde allt emellanåt höra sådana resonnemanger. Det gjorde dem kanske godt, ifall de äro mottagliga för intryck.

Men ni skulle sett oss, när vi åto.

Anders har en pojk, som är en stor rackare. I doldom skar han skifvor af en hvitaktig tvål och bjöd oss.

— Smaka på den osten, lät han. Och vi tuggade, så att fradgan stod om munnarna på oss och begrepo inte hvad

det kom ifrån, utan tittade på hvarandra och undrade öfver skummet. Men vi togo oss allt skräckinjagande ut, när vi med fradgande trutar och arga som bin kaserade det flydda århundradet.

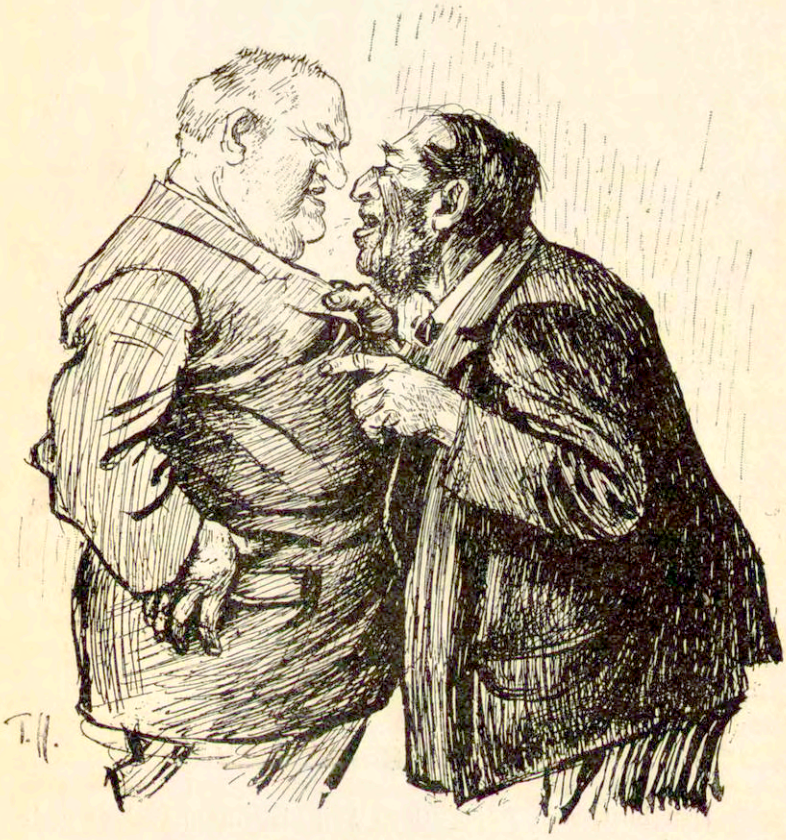

Vi med fradgande trutar och arga som bin.

Se'n ha Lukas och jag och Noak kommit öfverens om, att whiskyn säkerligen kan va' rensmakande, men att han inte i alla fall ä' nyttig för hufvudet.

Efter riksdagsmannaval.

Den höst, som följer efter ett riksdagsmannaval, är vådligare och mera nedstämmande för sinnet här ute på det s. k. bondlandet än höstarne vanligen eljest pläga vara.

Ty då är det icke nog med, att det är så skumt och sorgesamt ute i naturen, att himlen är så molndiger och regnfylld och att stormen suckar och stönar i jämmerlig

ton kring våra knutar och väsnas i vrede med våra väderflöjlar.

Ack, sådant hör ju, som man säger, till »årsens ti'», och i det fallet ha' vi väl ingenting annat att förvänta.

Men efter riksdagsmannval ha' höst och mörker och grusade förhoppningar samtidigt trängt in och lägrat sig i många, många förut så stolta och triumferande storgubbahjärtan här ute. Och detta känns så tungt och sorgesamt.

Bara i det här länet gå då vanligen en hel hop, ja så där emellan 49 och 50 stycken män och sucka i kapp med höstvinden. Och dessa män skola i alla fall utgöra våra likaste och mest betrodda och myndiga storgubbar. De tyna af och blekna, de ha' ingen nattro, utan ligga och vrida sig i vånda bredvid sina ömsom gråtande och ömsom käxande käringar.

Deras nervsystem undergräfvas och ruineras och deras matlust är så förstörd, att de inte ens titta åt kalfvadans eller pannkaka, hvilket är ett förfärligt tidens tecken.

Flere af dem underhålla vid sådana tillfällen sina respektive lif endast med kaffegök, och andra äro drifna till sådant raseri och så stor sinnesfrånvaro, att de till och med skrifva utgjutelser i tidningarna, något som ändå är det allra rysligaste.

— Men hva' i all världens namn går då åt edra storgubbar? Är det mjältbranden eller lungrötan eller fylloxeran, som kommer öfver dem? frågar ni.

Ack, mina käraste, det är nog värre än så, Gu' nåde oss så visst.

Vanliga sjukdomar kunna motas undan, ty hvartill skulle vi annars ha' våra förträffliga provinsial- och distriktsläkare. Men alla medicinska fakulteter och Karolinainstitut i universum kunna inte bota dessa sjuklingar.

Ve oss! Ty jag kan nu först som sist rent ut säga hvad de lida utaf.

Alla dessa storgubbar, hvilka vanka omkring i landsorten, bleka som hamnar och se ut som vattenlagd sill eller blåsur mjölk, de äro sådana, som blifvit kuggade och fallit igenom vid riksdagsmannavalen i våra domvärjor.

Stackars gubbar! Hvar finnes lisa och bot för dem? För egen del vet jag icke hvad man skall taga sig till med dessa arma, förolyckade varelser.

Sjöngo olika fosterländska sånger till hvar sup.

En gång fick jag kallelse att titta ner och se till Carl Johansson i Pinutten, som framdragits såsom ett hejdundrande riksdagsmannaämne.

Och det var han också. Bjöd han inte under höstmarknaden tongifvande karlar från femton olika kyrkosocknar på det vådligaste smörgårdsbord, som i mannaminne dukats på gästgifvargården? Där var inte mer och inte mindre än

mellan sju och åtta olika slags sofvel på bordet utom brännvinet. Och de tongifvande voro så ense om valet och i politiken, att de sjöngo olika fosterländska sånger till hvar sup. Det blef inte mindre än 24 sånger, som sjöngos af de inflytelserika kring det smörgårdsbordet.

Hvem i all världen kunde väl tro annat, än att Carl Johansson efter en sådan trosbekännelse borde varit absolut självskrifven till riksdagsmaffe inom valkretsen.

Ack, människan spår och Gu' rår. Carl Johansson föll, eller rättare sagdt, han dråsade ändock igenom vid valet. Væ victis!

När jag nu kom ner till Pinutten, så låg förre kandidaten Carl Johansson, den orubblige samhällsbevararen, Norges skräck och streckets skyddande ande på sin soffa såsom en fallen ängel, tillintetgjord och förkrossad. Han låg på sin ena sida, alldeles som profeten Hezekiel i tiden, och spottade utåt golfvet samt åt intet bröd. Han såg ut som om hela valkretsens alla synder tyngde på honom och tråkade fast honom vid sofflocket.

— Guss fre', Carl Johan! Dä geck åt hecklefjäll mä' valet! hälsade jag.

— Burdus! Lannet ä' dömdt te' fördärf för folkets orättfärdighets skull, om inte ett underverk inträffar! suckade den fallne.

— Dä har länge var't min tro. Men ja' hoppades på bättring, ifall du hade kommit in i riksda'n!

— Kanske dä! Du hörde väl mett program och mina löften på markna'n. Dä kalaset kostade mej sjutton riksdaler. Hva' har ja' nu för dä? Skam och skällsord i tidninga!

— Jojo, ingen är så bra, som när han ska' begrafvas, och ingen så ussel, som när han ska' gefta sej eller koras te' riksdagsman! lät jag.

— Ja, dä håller då streck! Och hin håle skulle väl låta ställa opp sej te' kandidat, om det inte vore för arfvodets skull! Mån tro tolf hundra och fri resa, dä ä' allt mums

det! förklarade Carl Johansson och torkade bort ett halfstop tårar ur sina ögon.

I detsamma kom hustru hans, som är en rättrådig och sant kresten människa, inrusandes och skrek:

— Opp mä dej, Calle! Granngår'ns ungfä har kommit in i vår kålgård.

— Låt dem husera en vänning, så får ja' sak imot den fähunnen därborte. Ja' ska' stämma'n och ta' så'n skadeersättning, att jag får igen hva' dä förhärdade valkalaset kostade mej på markna'n! sa' Carl Johansson och liksom ljusnade ett grand i synen.

— Här sir en, hur fördärfvadt själstillståndet blir hos våra karlar, när de börja lägga sig i poletiken. Ä' dä unnerlitt, att folk skäller ut de riktige och fullfjädrade riksdagsmännen, när kandidatera redan kunna va' så förhärdade af egennytta och syndaknep! Gu' hjälpe Calle! Han låter huset bli utan kål för vintern, bara för att få sak mä Anders i granngår'n, snyftade hustrun.

— Tösst kvenna! Anners röstade på Johannes i Fästampen. Koka du kaffe, men lägg dej inte i poletik, för dä går öfver din horisont! dundrade Carl Johansson.

Sen låg han och grunnade en lång stund. Rätt hvad det var ilsknade han till och röt:

— Men hvarför röstade ni inte på mej, när ja' besto' ett sån't kalas och yppade alla mina planer te' landets och jordbrukets räddning?

— Jo, Fästamparn och hans anhang kallade oss »rusdrökspartiet» och spridde ut, att du skulle ställa te' krig mä' norrbaggen, innan vi fått de nye båtarne med pansaret på färdiga och i sjön. Och dä ena mä dä andra gjorde — —

— I ä' en hop fårskallar! Minns du inte, att jag i mitt program lofvade låta flötta fruntimmersvecka te' baks te' midsommartien, så en skulle få torkevä'r i skördeanden? Tror du, att Fästamparn gör dä åt er? Kommer du ihåg, att ja' förband mej styra te' så, att industrien skulle få be-

kosta all fattigvårdstungan, efter som dä ju ä' från industrien, som alla utsvultna landstrykare och fatti'hjon och oäkta barn härstamma? Inbillar du dej, att Fästampanötet, när han nu genom dåliga tidningar och andra djäklaknep kommit in i kammaren, är karl te' å ställa en så välsignad sak i gång? Nänä män! Har du tänkt på hva' dä skulle bli för en lättnad om industrien, som drar folket från jor'bruket å gör dem te rösträttsvänner och rackare, finge betala hela kommunalen? Och hör du inte nu, hvilken talegåfva ja' har? Eller har Fästamparn maken te' mi' talegåfva, tror du?

— Nä, inte på långt när! sa' jag.

— Du va' väl så fuller, att du inte minns dä. Men annars lofvade ja' också drifva igenom en motion om att minska alla ämbets- och tjänstemannalöner mä' hälften och att den andra hälften skulle delas ut till den mindre jor'brukarn, som behöfver statshjälp te' betalning af de höga drängalönerna. Tror du att Fästampaoxen tänker på en så fosterländsk sak?

— Åh, dä har han nok inte vett te! genmälde jag.

— Nä, och ändå går du och röstar på en sådan. Ut mä dej, annars slänger ja' stöflaknekten i skallen på dej. Ut — och gack din unnergång te' mötes!

— Tåla dej, Calle lelle! Tre år gå snart, och nästa gång så — —

— Ut, ut, ut! Ja' gitter inte si folk, som röstat på Fästamparn. Och ja' drar mej tebaks ifrå dä offentliga. Ett sån't folk som dä schvänska visat sej vara vid årets val, bryr ja' mej inte om å rädda. När hela landet blir en stor fatti'gård, så få dom nok si, hur pass kloka di va' när di lät Calle Johansson ligga på en soffa i Pinutten, då han kunnat klara alltihop, om di i stället satt honom på en bänk i kammaren där uppe i Stockholm.

Och Calle i Pinutten rände näfven under soffan och drog fram stöfvelknekten.

Då gick jag.

Ja, mina vänner vi ha' i sådana höstdagar godt om dylika sorgsna och arga karlar här ute. Men vi måste bära dessa liksom andra kors med tålamod, tänkandes, att de väl äro ett nödvändigt ondt.

Herre Gu', alla storgubbar kunna väl inte bli riksdagsmän heller. Ty hurudant skulle det då bli?

Grusade förhoppningar.

Långt in i skogen, ungefär halfannan fjärdingsväg eller kanske närmare en halfmil från byn låg en sank slätt, nästan ett kärr, som folket kallade »Blådöpet». Där växte ett långt, magert gräs, som ibland blef afslaget, särdeles i torra år, när folk kunde gå i Blådöpet. Eljest fick det stå där och ruttna ner. Att släppa kreatur i bet därstädes var emellertid aldrig värdt, ty då skulle de rännt ner sig och blifvit sittande i dyn.

Därför satte byamännen aldrig något värde på Blådöpet, utan föraktade det och kallade det för »Usselheta».

Och dock hade en landtbruksingeniör sagt, att det var ett bra »fall på't», så att det lätteligen kunde utdikas, dräneras och göras till ett förträffligt åkerland.

— Åh, dä legger så besattannes långt från vägen, så dä lönar sig inte! Dä skulle inte bära sig å köra gödsel halfmilatals. Då ä' dä vigare å bruka dä en har ikring husa, läto byamännen.

Men unge Bengt Andersson, som gick och handtlangade åt landtbruksingeniören, hade hört dennes tal och åsikt om Blådöpet, och hur det var, kom han att grubbla öfver saken.

Det var ju ett stort och vidt »flöke», byamännen skulle säkert sälja det för en ringa penning, och kunde han torrlägga hela området, skulle han nog för billigt pris få en plan där uppe i lugnet, där han kunde föda sig och Anna i Slättåkra till döadar, utan att behöfva sätta sig i allt för stor gäld.

Tänk att bo där uppe i ensamheten med lilla Anna, fjärran från kifvet och pratet och processerna neråt bya!

Bengt grunnade på det där både natt och dag, och ju mer han funderade, dess klarare blef det för honom, att Blådöpet skulle kunna förvandlas till ett litet paradis åt honom och den välsignade Anna i Slättåkra.

Bengt hade fått ärfva tusen daler efter sina föräldrar, och en del besparingar hade han gjort af sina arbetsförtjänster, så han var just inte barskrapad, men till att köpa en reel gård räckte ju hans lilla kapital inte på långt när.

När så Bengt grunnat några veckor och anförtrott sig åt Anna, gick han verkligen en dag fram till byn och frågade om han finge köpa Blådöpet.

— Hva' i helgotte ska' du mä' den smörjan te'! mente gubbarne och grinade i sina skägg.

— Åh, dä kan va' rolitt å ha' en egen fläck på jora! svarade Bengt.

Byamännen låtsade i början tro att han var stollig, men sålde i alla fall Blådöpet jämte några kvadratfamnar bevuxen skogsmark vid dess ena kant åt Bengt för 500 kronor, »att betalas på 10 år med 50 kronor om året jämte 6 proc. ränta på den oguldna hufvudstolen».

Sen sökte och erhöll Bengt vederbörlig »fasta» å den äga, han sålunda förvärfvat sig.

Nå, det dröjde inte länge förrän Bengt förde upp en kolhytta vid Blådöpet, legde sig en hjälpare och knäckte till att dika härs och tvärs i Blådöpet. Fall var där, undan gick det, och året efteråt såg Blådöpet ut som en herrgårdsträda. Bengt tog sig ett banklån, köpte kalk och kainit och superfosfat och all möjlig mossgödning samt tvingade Blådöpet att bära korn och kärna, så att det hurrade efter'et.

På skogsplanen timrade kan en stuga samt en ladugård, och allting redde sig bra och väl för honom, fast han fått sätta sig i skuld nere i byn, där gubbarne hade pengar på kistbotten, dem de inte ogärna lånade ut mot »sedel» och bra ränta. Att bygga och köpa kreatur kostar slant, förstås.

När stugan var färdig, flyttade Anna dit, och så lefde de bägge såsom ett par turturdufvor där uppe i skogen.

Så gick det år efter år lyckligt och bra för Bengt och Anna, och till sist var hela det vida Blådöpet uppodladt och lagt under plog.

Men det där evinnerliga dikandet och vadandet i vatten och dyjord var kantänka inte så värst hälsosamt. På sista tiden blef bröstet på Bengt krassligt och tungt, så att han var inte karl att arbeta så strängt och oförtrutet som förr. Så fort han tog i färd med något styfvare jobb, blef han andtruten och trött; det ena med det andra gjorde, att han en dag blef tvungen att skaffa sig en drängkulsing.

— Si så, nu har »Blådöparen» blett högfärdig! Nu har han stadt dräng te' på köpet. Snart skaffar han sig väl piga och häst och leggefjäravagn också! mente byamännen och runkade på afundsjuka skallar.

De kunde inte fatta hur väl Bengt behöfde drängen.

Men tjänstfolket är ju så besattandes dyrt nu för tiden, och enär Bengt inte själf var riktigt kry och energisk, så gjorde det ena med det andra att han inte kunde vara så

särdeles punktlig mot sina förlagsmän i byn. Till på köpet måste drängen ut och exercera ett år, så att mycket arbete blef eftersatt i Blådöpet. Men det värsta af allt var, att torkan kom med frosten i släptåg och gjorde skörden, till hvilken Bengt i våren satt sitt hela och enda hopp, mycket dubiös och klen. Rågen blef illa matad, hafren blef inte mera än kvarterslång, och hvad potatisen beträffade, så frös den och svartnade själfva midsommarnatten.

När byafolket förnam denna ställning, trädde de tillsammans och lade kloka råd.

— En ska' få si, att vi få sätta te' pengar på Bengt. Krasslig ä' han, högfärdi' ä' han och ingen gröda får han; tre barn har han lagt sig te'. År och barn! Hva' ska' han ta' pengar ifrå'! sa' Sven i Norrgår'n och var arg som en bålgeting.

— Ja, hur ska' vi vända oss, för vi stå ju ute för honom lite te' mans'. Den, som inte lånt honom kontanter, har ju stiget i borgen för honom, så vi få nog attan te' förlust hela tutten! skrek Måns i Södergården.

Men Magnis i Mellangård satt och sög på sin pipa och sa' ingenting.

— Hva' menar du, Magnis? sporde de andra.

— Jo — sa' Magnis — ja' menar, att dä' ä' så bra ställdt för oss som möjligt ä'. — Nu ska' vi bara dräpa te' å lagsöka Bengt, så blir Blådöpet utmätt å vi knipa't för en spottstyfver. På dä' viset få vi oss ett par kofoder te' mans om året där uppe, och Bengt har gjort oss ett helsefyrs dundertag med sitt arbete i det gamla Blådöpet. Alla år ska' väl inte bli torkår, och Blådöpet ä' i alla fall som ett lökalann, uppgödsladt, dikadt och tillredt på folkavis. Bengt har slitit som ett kreatur åt oss.

— Hej, Magnis, du ä' då ingen vanlig dumbom, utan du talar som en ängel och borde bli riksdagsman, äss folk kände dej rektitt och visste hut. Nu gå vi bort te' skolmästarn och låter skrifva lagsökningera, och sen gå vi hem

te' mett och drecker gök i glädjen! — hojtade Måns i Söragård.

Och allt det där gjorde gubbarne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Några dagar efteråt kom drängen hem från exercisplatsen. Han såg blek och medtagen ut.

— Dä' va' så ohälsesamt i barackerna. Där ha' dött ett par stöcken i »gefteri», och flera ha' vart nära dö'en i andra smettesamma febrar! sa' drängen.

— Men hvarför häfva de in er i barackerna då? mente Bengt.

— Ja, säj dä', den som kan! Där va' en gammal korpral, som sa', att på attan år dog där inte mer är en beväringspojk, när dom låg i tält, men sen barackera kom te' stånn, så stupa di som fluger! upplyste drängen.

Efter ett par dar sjuknade allesammans Bengts barn in. De voro, som sagdt, tre stycken, två pojkar och en flicka, och alla tre lågo nu där uppe i Blådöpet och kiftade efter andan.

— Du får lof ge dej ner åt byn och skaffa skjuts och hämta doktorn, grät Anna.

Och Bengt satte i väg. Men när han kom till byn, släppte gubbarne inte till någon skjuts åt honom. I stället delgåfvo de honom några lagsökningar. Mån tro, det kändes nog. Barnen döende och så lagsökningarna till påbröd.

Bengt fick gå den långa vägen till läkaren och beskrifva sjukdomen så godt han kunde.

— Det är difteri! Drängen har fört hem smittan från slätten. Därom är intet tvifvel! förklarade doktorn.

I förtviflan raglade Bengt hem med den medicin han fick. Men den halp rakt inte. Barnen slocknade och dogo det ena efter det andra, så att när veckan var slut, var Blådöpefolket barnlöst.

Det var landets försvar, som på sitt sätt tog barnen, och byamännen togo därefter frukterna af faderns möda och det rastlösa arbete, som bröt hans hälsa.

De ropade in Blådöpet en dag för en ringa penning och jubilerade åt sin affär.

Men när man frågar dem, hvad det skall bli af Bengt och Anna, svara de fulingarne:

— Åh, di ä' ju unga folket, så di kunna nok bli te' go' nötta på fattiggården, äss dä' inte blir nå' annan råd.

Ett vackert eftermäle.

Tidningarna hade under sommaren haft ett grufligt arbete med den här mjältbranden, som huserade här och där i bukterna och ödelade en hop dyrt och grannt fä samt åstadkom sorg och veklagan i månget hem. Ty man vet ju, att småbönderna tusen gånger lättare stå ut med att mista sina hustrur än sina kor och stutar och får. Och det där har ju sina sidor.

Sven på Hägnen sa' också en dag på kyrkobacken, när han begraft sin Anna Lena och vi beklagade honom.

— Tack, tack! Men ja' får prisa Gu', som bevarat mina kreatur för sjukdom i sommar. Om man sätter till hustrun, så är det värdsligt och svider bara lite grann i bröstet några dar, när en rustar te' jordölet, men dä går öfver, dä går öfver. Mester en däremot kreatur, så svider dä i planeboka, och dä går aldri' öfver, åtminstone tar dä tid, innan en repar sej igen!

— Jaha, där kom du mä' sanningsord, Schvän! sa' vi.

Men det var inte blott mjältbranden, som huserade den sommaren.

Folket hade ock varit sjukt i magarna, för vattnet hade sinat och smakat illa, och värmen varit vådlig, så man drack jämt och samt. Fördenskull hade många satt till lifvet, trots »Hoppmans droppar» och malörtsbeskt. Och

detta var visst och sant, fast tidningarna inte just nämnde mycket om den saken. Sålunda hade i min hemtrakt en hel del kolat af och gått hädan, särdeles manfolk, ty fruntimren här nere äro djädran så seglifvade, åtminstone sedan de kommit öfver förtitalet, Gu' tröste oss så visst.

En söndag hade vi den smärtsamma plikten att stoppa ner Kalle i Belserud, som var vår likaste smed. Och det var för öfrigt inte nog med, att han var en öfverdängare vid städet, utan han var desslikes en besattandes rolig karl, en redig gycklejösse, som kunde ställa till med små stollastöcken och drifva med folk, så att en kunde få sej ett godt skratt allt ibland, hvilket rätt väl kan behöfvas här ute i tystnaden och i de dåliga tiderna.

Pastorn hade emellertid fått för sig, att Kalle i Belserud varit en mycket framstående syndare, och därför ville han inte vara med på begrafningsmidda'n, hvilket visserligen var förargligt för pratets och de sörjandes skull. Men vi andra inbjudna togo saken med lugn, ty vi kunde ju vara lite mera frispråkiga och gladlätta vid kalasbordet, när ingen präst var när, för hur det är, får en allt lof att hålla tungan i styr och se gudsnådig ut, när en sitter till bords med sin själasörjare.

Nå, vi sutto alltså där nere i Belserud och hängåfvo oss åt korf och bruna bönor och mådde väl, när Johan i Bingen upphof sin röst och sa':

— Jaha, nu ä' Kalle borta och ja' sörjer honom uppriktigt, fast han spelat mej en hel hop spratt i sin dar. Men en kunde ju aldri' bli rasande på'n, den spefågeln, och när ja' tänker rätt efter, så har han också gjort mej den största tjänst, som en kan tänka sej, fast ja' inte begrep'et i början.

— Hva' gjorde han då? sporde vi.

— Joho — fortsatte Johan, när han slickat af bordsknifven — han ställde till så, att jag inte blef gift med Kari i Susa, som nu har långpinat ihjäl två män!

— Dä stämmer! Ho' ä' dä värsta etterbo i lutherska läran! Men hur slapp du henne? grinade vi.

— Jo, jag skulle möta Kari och far hennes en torsdag hos prästen och taga ut lysningssedel. När jag gick förbi Belserud, slog ja' mej i språk mä Kalle, och te' sist slo' han vad mä mej, att han i förskinn och med storsläggan i näfven skulle springa i kapp mä mej, som var ledigt klädd och lätter på foten, som en ju är, när en går i geftastankar. Som mål satte han ut en tufva i skogskanten, och den, som kom först, skulle såsom segertecken sparka isär tufvan. Vi höllo om en kaffegök. Så barkade vi i väg. Kalle blef svårt efter, så att innan han var halfvägs, var jag framme och sparkade i tufvan, så det yrde efter'et. Kan ni nu tänka er, go' vänner, att den förhärdade Kalle, Gu' signe honom, där han legger, hade reda på att där var ett bålgetingabo i tufvan, och jag visste inte ordet af, förrän jag hade hela svärmen i synen.

— Ha ha ha! grinade hela begrafningsstassen.

— Dä ä', min själ, ingen gröt å grina åt — fortsatte Johan i Bingen. Jag fick lof lämna kaffegöken i stecket och fly. Men bålgetingarna följde med och stack och stack dä värsta de orkade i hela synen, på näsa och mun och öjenalock och hvar helst ja' hade en bar fläck. Ja, sprang som en hjort och skrek och viftade med näfvarna och skrämde folk, som trodde att ja' va' antingen galen eller fuller. Te' sist kom ja' te prästgår'n och rusade in i köket. Där satt Kari i Susa och far hennes och väntade. Men ja' såg dom inte utan dråsade fram och rände hufvudet ner i vattensån. Kari och far hennes och prästfrun och fröknarna och pigan ble' alldeles förskrämda.

— Kors, han ä' galen! hviskade de.

Men när jag drog upp skallen ur sån och de fingo se, hur uppsvullnader och förskräcklig ja' såg ut och hur illa jag grinade, då flydde de.

— Han har haft en fästmö, som låtet förgöra honom! Ett sånt messfoster gefter ja' mej aldri mä! sa' Karin. Och hvarken min berättelse om getingaboet eller pastorns förmaningstal bet på henne.

Ett sånt messfoster gefter ja' mej aldri mä!

— Kom far! Ja' ger honom hundingen te evig ti'! fräste Kari.

— På det viset slapp ja' henne, och när jag se'n sett hur hon utvecklat sej, har ja' mer än en gång välsignat bå' Kalle och bålgetingarna! slöt Johan och stoppade i sig ett förfärligt stycke pannkaka.

— Jaha, det hade du skäl te, sa' kyrkovärden i Hagbråten. Getingarna stack bara för det enda momanget. Hade du fått Kari, hade hon stucket dej hela lifvet igenom!

— Riktigt taladt! instämde vi andra.

— Jaha, Kalle hade många goda gärningar att försvara sig med i dödsstunden. Ja' har reda på en, som uppväger och afplånar många synder åt honom! lät rusthållaren i Fallnafors.

— Hva' var dä för en god gärning då? spordes det rundt kring bordet.

— Joho, lät rusthållaren, dä var när han lurade länsman att slägga åt sej. Dä var nämligen på dä lilla viset, att komsarien hade kört undan en sko på sin häst, och så höll han intill Kalles smedja och röt:

— Sko om hästen på högra frambenet, men dä ska ske kvickt!

— Gärna skulle ja' dä, men ja' har ingen, som släggar åt mej! svarade Kalle.

— Jag ska' slägga, bara det går undan! gormade länsman och slängde af sig kappan.

Under tiden strök Kalle inte just så lite dynamit under släggan, och när länsman dängde till, så blef där en hisklig skräll af. Länsman dråsade emot bälgen och knäckte ett refben samt blef så förfärad, att han bums körde sin väg och jämrade sig och ömmade sidan. Tro ni inte, godt folk, att Kalle får ärfva himla bara för en så'n välgärning.

— Jojo män, hvad han dä får! läto vi.

— Och jag är Kalle en så stor och evinnerlig tack skyldig — sa' Måns i Öfvergård — att jag vill föreslå, att vi lägga ihop te en grafvård åt honom, ty så stor tjänst har han gjort mej.

— Hur så? ropade vi.

— Jo, hustru min, som gualof tröt i höstas, hade fått för sig, att hon jämt och beständigt skulle fara till sta'n i mitt ställe och sälja och köpa. Du bara ödelägger pengar

å sväfvar ut och super dej full', sa' hon. Och så fick ja' gå där hemma och slita, mens hon for te sta'n och stod

Kör du hem och lägg dig, stollakäring, skrek torgfolket.

för det hela. Sån't retade mej, förstås och ja' talte med Kalle om saken. En gång på höstsidan reste hon te sta'n för att vända af en påse äpplen, som va' bå' fina och rara.

När hon då kom midt för Belserud, sto' Kalle utanför smedjan och hälsade och frågade, om hon inte ville titta inom te' hans käring och dricka en slank kaffe, mens hästen pustade.

Det var min tvärt med om, kantänka. Men under det käringarna drucko och skvallrade därinne, tog den välsignade Kalle — hvile han nu sött i mullen — och tömde äpplapåsen samt hof honom i stället full med potater.

Nå, käringen kom, gubevars, i sinom tid ner till torget, där hon se'n geck omkring och frågte herrskaperna, om de velle köpa fina extrakaner. Jo vars, där fanns nok många, som ville dä, och till sist fick hon med sig en hel skock till vagnen och löste opp säcken. Jemine, hvilket lefvande och grin och skymfering där blef, när de fingo skåda skorfviga potater i stället för extrakaner.

— Kör du hem och lägg dig, stollakäring, skrek torgfolket.

Och hem flängde hon, och det kvickt. Hon var så ilsk och körde så besatt, att dä blef aldri folk af hästen ifrå' den dagen. Se'n låg hon sjuk utå ilska i tre veckor — lofvad vare Kalle, som vi nu visat den sista tjänsten.

Men ifrån den dagen var dä jag, som fick fara själf till sta'n. Ho visade sig där aldri' mer i sin lifstid, slöt Måns och såg så innerligt belåten ut.

När så Måns slutat, reste sig skolläraren, som är en allvarsam karl och stor kristen.

— Jaha, go' vänner, med allt detta för ögonen anser jag det tillbörligt, att vi önska, att jorden må ligga lätt öfver den fromme och gode och hjälpsamme Kalles i Belseryd stoft!

— Amen! stammade vi rörda och mätta.

»Äktenskapets komedi.»

Vi försöka här ute på landet att så vidt i vår förmåga står modernisera oss och följa med vår tid. Det är också snart löx att kunna skilja en s. k. landsortsbo från en stockholmare hvad dräkt, fasoner och åthäfvor vidkomma. Det enda, som skiljer oss från dem, är egentligen det, att vi se mycket friskare, oskyldigare och syndfriare ut.

I en sak ha vi dock än inte kommit oss för att apa efter stadsbofolket, och det är vis-à-vis skilsmässor från våra en gång under pomp och ståt anammade käringar.

Till »säng och säte» är det nog inte så sällsynt, att en skiljer sig vid dem, men äss man går så långt, att man tar lag och författning, kyrkoråd och domare och nämnd till hjälp för att skaka af sig en djädrig käring, så blir det ett förfärligt gny i de döda benen, och den, som sådant gör, blir alle mans varg i veum. Hvilket ibland kan vara svårt nog att vara.

När därför Kalle Israelsson i Släggebo tog till att krångla med sin Malena och stämde henne och yrkade på att bli henne kvitt, så blef det ett elemenskadt rabaskande här i orten.

Och det lefvernet håller, gualof, i sig ännu. Folk talade knappt om någonting annat en långlig tid och disputerade och regerade om saken och blefvo osams i ämnet. Ja, den

där processen rörde upp människorna till den grad, att det flerestädes blef ofrid och elände i hemmen därutaf.

Ty alla karlar höllo med Kalle och deklamerade, att han var en karl hela da'n, under det att fruntimren gjorde Malena till en martyr och skällde ut Kalle och allt manligt kött i världen det värsta de orkade, hvilket minsann inte var så ringa och obetydligt. Det vet en allt.

Hvems skulden i fråga var till eländet i Släggebo, det vill jag inte ge mig till att afgöra. Men jag tror, att Malena har en hel hop på sitt samvete, och hvad Kalle beträffar, så var han länge och väl en riktigt fullblodig Job.

Sade han kanske ett enda ondt ord eller ställde han till några skandaler eller skar han tänder i svartsjuka, när de hade landtmätare hos sig där uppe i Släggebo och gjorde laga skifte? Nä, gu' bevars! Och det vet en allt, hurudana landtmätarne ä' och hur de husera bland kvinnfolk, där de färdas fram i bygderna. Jo, de ä' ena söta juveler.

När det blef veterligt, hur Malena stekte och kokade och krumbuktade sig för landtmätarn och lät sig knäsättas af honom, sa' vi många gånger te Kalle:

— Klå du opp landtmjätaren och kör honom åt häcklefjäll; inte ska' en egenråannes bonne låta bedra sej utå en så'n där slanker och stubbabytare!

Men Kalle bara log och svarade:

— Jag blunnar och låts som dä regnar. Jag får nok så godt igen, för han styr vesst te, att jag får bli vid de grannaste skiftena och den höggradigaste marken vid skiftesläggningen!

— Åh, ä' dä så, så låt saka basa och ha sin gilla gång, sa' vi och kunde inte annat, det var ju naturligt.

Det hade nog heller aldrig gått så långt, som det gjorde med Kalle och Malena, om han bara efteråt kunnat låta bli att kalla den minste pojken för »stubbabytare». Ty det sårade och kvalde Malena och retade henne, så att hon inte visste till sig.

En gång voro ett par främmande karlar inne hos Kalle i Släggebo och pratade karlaord en aftonstund. Midt under

Häf ut »stubbabytarn»

samtalet tog pojken till att gallskrika. Då vardt Kalle irriterad och sa':

— Häf ut »stubbabytarn» ella »landtmjätaren» ella hva' ja' ska' tytelera vrålmånsen för! Häf ut honom i köket!

Det var nog förargliga ord det där, men inte voro de så svåra, att Malena fördenskull behöfde rycka ner betsman och lägga den i skallen på Kalle. Men det gjorde hon i alla fall så att blodet sprutade i vittnens närvaro.

Detta slag och blod vardt till en stor trumf på Kalles hand i skilsmässoprocessen.

Ifrån den stunden blef det allt värre och värre dem emellan.

Slutligen blef Kalle gång på gång sjuk och fick uppkastningar, när han druckit kaffe.

Det var då han tog ut stämningen och redde målet så välsignadt, att Malena fick draga ut af Släggebo med den lille »stubbabytarn».

Men därefter blef Kalle förklarad i bann af alla pastoratets fruntimmer, och hade han inte haft stöd i oss karlar, så skulle han slitit en gruflig prack och vånda.

Dom få i alla fall säga hva' dom vill, och pastorn må runka så besatt han kan på hufvudet åt den där skilsmässan och dra' fram så många skriftord han vill och orkar emot densamma, så har hon i alla fall varit te inte så liten nytta i grannhället.

Många andra hustrur, som inte äro, som de borde vara, utan använda trut och tillhyggen i stället för kärlek och smek, ha nämligen börjat dra' öronen åt sig och blifva liksom ett litet grand beskedligare och fogligare, sen de fingo se, att det verkligen går för sig att bli dem kvitt, ifall man på allvar sätter den sidan till. Och ofta när man i skumrasket går förbi ett ställe här ute, kan man därför nu få höra hur det stampas med en träsko där inne i golfvet och hur en manlig stämma komderar:

— Tier du inte på eviga fläcken och styrer din geftiga tonga å ditt syndia kött, så går ja' och gör som Kalle i Släggebo gjorde. Så mycke du vet dä!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, Kalles och Malenas roman var nu i det närmaste utagerad och genomdiskuterad, när han just i dagarna var nära att få en sådan där epilog, di kallar't.

Kalle hade visserligen fått ro och sabbatshvila på sin gård och kunde i trygghet dricka bå' sitt kaffe och sin lelle gök.

Men han tyckte, att det var söckent och tyst där uppe i Släggebo, och rätt som han gick där, vardt han minsann gripen af giftassjukan igen.

Ty det blir man, när man går i ensamheten och drömmer. Detsamma händer mig nästan dag- och nattligen.

Men hemma i trakten var det inte lönt att Kalle försökte sig på något frieri. Nänä men, för en frånskild karl har det sig inte så lätt att fria med framgång inom sitt grannhälle, så vida han inte före skilsmässan har hållit sig framme och skaffat sig en vän. Hvilket Kalle, dumt nog, inte haft vett till.

Men så fick han en dag en präktig idé, just som han gick larfvande efter harfven ute på sin rågträda. Det kom öfver honom som en blixt.

— Jess, ja ska' anagga mej annonsera efter ett fruntimmer, så får ja' hundratals å välja på! flinade han. Och så släppte han stutarne och sprang hem och tvättade och klädde sig samt satte af i galopp till skolläraren, åt hvilken han anförtrodde sina tankar och lämnade annonsuppdraget.

Och skolläraren bisprang honom med råd och dåd och skref en lockande annons.

— Och svaren kunna väl få adresseras te magistern, så kanske ja' kan komma hit om fjorton dar och få dom läsena och så hjälper magistern mej å väljer den som låter likast! Dä ska' inte bli olönt! sa' Kalle.

— Ske dig som du vill! svarade magistern.

Jaha, efter några dar började det strömma in svar på annonsen. Skolläraren, som är en sådan där, som ambulerar, var inte hemma, när de kommo, utan hundan i våld i en

annan ända af socknen. Hustru hans undrade hvad i all världen det var för bref. Det kom åtta à tio i stöten, och till sist kunde hon inte berga sig utan tog till att öppna och läsa dem. Allesammans innehöllo de fruntimmersporträtt och kärlekstrånad och löfte om trohet och huldhet.

Skollärarefrun blef galen.

— Si så, nu vell han söka ut sej en annan och så ge mej på båten! tjöt hon och beslöt i begynnelsen att hänga sig.

Men så tyckte hon att det var kusligt det också. I stället tog hon alla brefven och porträtterna och gaf sig af till pastor med hela bibban.

— Här ska' kyrkoherden få si sådan man jag har och sådan skollärare socknen är bekajad med! grät hon och lade brefven fram för själasörjaren och skolrådsordföranden.

Denne läste, vände på portätten, greps af helig vrede, bleknade, reste sig och ropade: ve! ve!

Skollärarfrun rasade mot sin man, och pastorn både mot honom och den öfverhandtagande synden.

Dagen därpå fick skolläraren skriftlig order att på aftonen infinna sig i pastorsexpeditionen.

Han gick trygg i sin oskuld. Men när han trädde där in fann han före sig hustrun och hela kyrko- och skolrådet, samtliga med förfärade miner. Och ett åskmoln låg öfver pastors anlete.

Denne senare hof tvärt upp sin röst och skriftade den arme läraren och gjorde honom till den värste lustarnes träl i universum, och det var rätt så när att han högtidligen förbannat honom.

— Men hva' i all världen har jag brutit? sporde den arme karlen, som inte begrep ett dyft.

— Hvad är det? Svara på frågan! röt pastorn och lade brefven fram för läraren.

— Det är ju svar på Kalles i Släggebo giftermålsannons! upplyste magistern. Men det trodde ingen. Svaret

blott förvärrade hans sak. Han ville öka sin skuldbörda genom att slingra sig undan sanningen, sa' pastor.

Ja, de höllo nästan på att förgöra skolläraren.

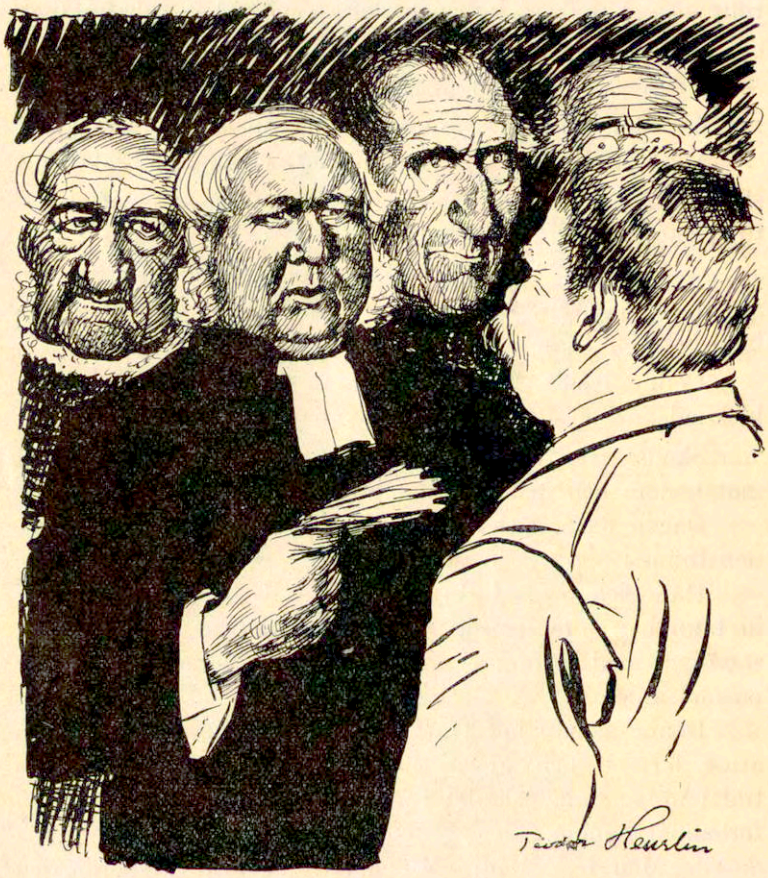

Hvad är det?¦¦Svara på frågan!

Huru de emellertid vände det och ventilerade, så skred i skymningen ett högtidligt tåg upp till Släggebo.

Det var pastor och råd och läraren och frun.

— Har du annonserat efter en hustru? sa' pastor te Kalle.

— Javisst har ja' dä! Ja' hade ingen annan utväg i mitt elände! bekände Kalle.

Nå, sen vardt det frid och läraren gick därifrån arm i arm med hustru sin.

Kalle sitter nu och tittar på porträtten. Men efter flere år vet han inte än hvem han skall kora. Skolläraren törs inte vidare bispringa honom, så en ska' få si att Kalle, till sin eviga lycka, aldrig mer kommer till något resultat i giftermålsvägen.

Träffad.

En sådan grofhuggare, som Jösse i Knäfvelsby var under all sin tid, har väl aldrig funnits i länet. Ingenting fruktade han, ingenting bäfvade han tillbaka för och ingen krusade han, hvarken länsman eller präst. Och då kan man veta hurudant sinne han hade.

Det värsta med Jösse var, att han hädade allt heligt och att han knappast trodde skriften.

Men så gick det honom också på ändan, så som det gjorde.

Det var spådt af många, att det skulle taga ett dåligt slut med honom. Det gjorde det också, och hvar han nu efter döden har hamnat, det får han allt se sig om, stackars Jösse.

Ty många knep gjorde han i sin dag, och hade han inte valt att ångra och bättra sig inne på lasarettet, där han tröt en dag så är här nog ingen, som vill va' i Jösses kläder nu.

Jösse i Knäfvelsby var en grobian samt en stor hädare, och för att visa, hur långt en människa kan gå i fräckhet, när hon förhärdar sitt sinne, skall jag nu, när jag inte längre behöfver vara rädd för, att han ska' skjuta efter mig eller klämma till mig i skallen med sin tjocka krycka, tala om ett par af hans värsta streck samt skildra hans sorgliga ändalykt.

Om det finns en synd, som bör vara mycket oförlåtlig, så är det väl den att stjäla predikokonceptet från prästen. Jag för min del har då svårt att tänka mej en mera rödglödgad missgärning än en sådan. Men en dylik hade Jösse i Knäfvelsby låtit komma sig till last.

Vi äro nog inte många sockenboar, som glömma den tillställningen.

Den söndag, då detta helgerån inträffade, hade vi storgubbabegrafning före gudstjänsten, så att där var bå' mycket och fint folk vid Herrans hus.

Mens nu alla människor voro ute vid grafven, smet den store och förskräcklige syndaren Jösse in uti sakristian och smusslade till sig konceptet, som låg i pastorns fickbibel på bordet.

Det är så att det ryser i mig bara jag tänker på't.

Och det var inte nog med konceptet. Personalian och predikan öfver den, som begrofs, knep Jösse desslikes. Kan man tänka sig något hiskligare, och därtill gällde det ett rikt och fint lik.

Nå, efter begrafningen strömmade vi in i kyrkan och sjöngo samt voro andäktiga. Pastorn trädde för altaret och anade intet ondt. När han gjort ifrån sig där, trädde han upp i predikstolen och såg tillfredsställd ut. Ty kyrkan var väl besatt med andäktigt folk, och han anade fortfarande intet oråd. Men rätt hvad det var bleknade han. Han bläddrade och bläddrade i sin bibel, hostade och sa' endast:

— Hm, hm.

Sen knäckte han till att trefva i alla sina kaftan- och byx- och till och med västfickor, under det han fortfarande inte sa' ett enda annat uppbyggligt ord än:

— Hm, hm!

Så vinkade han åt kyrkostöten, och denne gick ock upp på predikstolen. Pastorn hviskade ett par ord i örat på'n, hvarefter stöten vände om och gaf sig neder af rummet med sådan fart, att han snafvade och dråsade hufvudstupa

Rätt hvad det var bleknade han.

utför predikstolstrappan och for vidöppen i famnen på en halfdöf käring, som i sin andakt satt på det nedersta trappsteget för att höra bättre.

När stötastackarn kom öfver den arma, oskyldiga kvinnan, befarade denna domen.

— Anamma min ande! skrålade hon.

— Tig käringedrake! fräste stöten och linkade in i sakristian. Att han emellertid fått sig en bra skräll i trappan syntes tydligt på hans gång.

Under tiden hade pastorn upphört med trefvandet i fickorna och las psalm på psalm.

Men stötens mission tycktes hafva misslyckats, ty när han om en stund kom ut i sakristigedörren, runkade han på hufvudet, och pastorn, som sett runkningen, började darra på målet och såg dödsdömd ut.

Allesammans tyckte vi att det var synd om prästen, ty att han var grufligt sjuk eller att någon olycka händt honom, det begrepo vi. Han darrade i hela kroppen, och hvad han talade fattade vi inte. Det gick hit och dit. Än var han här och än där i texten och vi kunde inte känna igen honom.

— Han har blett rörd utaf slag, hviskades man emellan i bänkarna, ty vi visste naturligtvis inte då, att Jösse i Knäfvelsbo stulit hans koncept.

Om en kort liten stund sa' han »amen». Men några personalier eller någon likpredikan hördes inte af, så att den stolta begrafningsstassen såg obegripligt besviken och långnäst ut, hvilket var förklarligt.

På det viset fördärfvade Jösse en hel gudstjänst, så att det var väl inte underligt, att det gick honom illa på slutet. Ja, en gruflig hädare och helgerånare var Jösse i Knäfvelsbo.

* *
*

En vacker dag blef skomakare-Pelle i Brostugan omvänd, och det dröjde inte mer än fem veckor därefter förrän han dängde läst och syl och spannrem afsides samt knäckte till att predika. Första gången Pelle uppträdde, skedde detta

hos Nils på Dammen. En vådlig hop folk kom dit, och för att Pelle under sitt talande skulle få en upphöjd plats, slogo de upp slagbordet och satte en stol på lämmen. I stolen tog Pelle plats och klämde i med sin predikan.

Men den sabla Jössen satt i närheten full af synd och hädelse och förakt för allt heligt.

Så småningom lirkade han sitt kryckhandtag om stötten, som höll bordslämmen och den därpå tronande predikanten uppe, och just när denne var som värst i tagen och förkunnade oss, hvilka syndapaltar vi voro, gjorde Jösse omärkligt ett reelt ryck med kryckan.

Kratsch! Bordslämmen föll ner med en riktig domedagsskräll, och skomakare-Pellen for bälgsides ner ibland fruntimren samt åstadkom en fruktansvärd ödeläggelse.

Pelles testamente flög midt i ansiktet på Sofi i Mogård, så att hon fick näsblod, och hela auditoriet blef förfäradt.

— Dä här va' ett järtecken! Du ä' inte kallad! skrek Jösse.

Och se'n dröjde det två hela år innan Pelle vågade sig ihop med predikandet.

Hvem vet hvad Pelle kunnat uträttat under den tiden, om han fått sitta i fred på bordslämmen i Dammen?

Jaha, det är så att man bäfvar, när man talar om'et, men en sådan ogudaktig själle var Jösse i Knäfvelsbo.

Gu'alof att det inte finns många dylika på tusendet här ute.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

En gång på eftersommaren höll Jösse på att timra om sin ladugård och en dag hade han några karlar till hjälp med täckningen, då ett häftigt åskväder plötsligt rusade fram öfver Knäfvelsbo.

När blixtarna började fräsa omkring dem, gingo hjälpkarlarne ner af taket.

— Kom mä' in, Jösse, mens åskan kör förbi! ropade de åt denne.

Men Jösse satt kvar på taket och skällde samt kallade dem för krukor och backharar.

Nähä, den gången bommade du!

— Här är en, som inte är rädd för lite småskrällar! lät han.

Rätt som det var, slog åskan emellertid ner alldeles intill ladugården.

— Nähä, den gången bommade du! skrek Jösse och hötte med näfven uppåt molnen.

Men han hade knappt fått de orden öfver sina hädarläppar, förrän en ny blixt fräste ner i det halffärdiga halmtaket.

Då bleknade likväl Jösse, och karlarne, som i yttersta bäfvan stodo nedanför, hörde honom förfärad ropa:

— Jaså, du träffade ändå te sist!

Ladugården fattade eld i blinken och Jösse blef halfbränd utdragen ur den brinnande byggnaden.

Då var han spak ändå, men han stönade och jämrade sig på det förfärligaste.

Det var hemskt att se honom, ty man kunde förstå, att han slets sönder af de grymmaste plågor, och det tillstädeskommande folket vardt förfäradt. De hade ju varit åsyna vittne till huru hämnaren, som icke låter gäcka sig, med sin blixt träffade hädaren och liksom tog honom på orden.

Jösse transporterades genast in till lasarettet. Men det stod ingen hjälp till med honom. Tre fjärdedelar af hans hud var uppbränd, och så gick han hädan under de fasligaste plågor.

Måntro, godt folk, den där händelsen hade verkat på oss här ute mera än ett halft tjog predikningar skulle hafva gjordt.

Stor i orden, liten på jorden.

Jag blir alltid ledsen, när jag hör folk kasta ut öfverord och förhäfva sig här i världen.

Och därför får jag ju heller aldrig vara riktigt glad, ty dagligdags och jämnt och samt träffar man på människor, som tala om, hvilka förskräckligt bra saker de skulle åstadkomma, om de bara blefve försatta i den eller den ställningen.

Till och med på själfva kyrkovägen måste man kväljas af sådant prat, särdeles när man går ifrån kyrkan.

Alltid är där någon i följet, som åbäkar sej. En söndag sa' t. ex. Masse i Nackatorpet:

— I da' va' han allt bra torrfängder i predikstolen! Och dä säjer ja', att så olärder ja' ä', så skulle ja' då gjort en likare predikan öfver dä ämnet!

— Jaha, där sa' du då inte för möcke! Rätt ett så enfaldigt å simpelt kvennfolk som ja' själf Gu nåde mej syndare ä', så sir ja' mej god för å lägga ut ordet lika så bra som prästen gjort det i da', svarade Inga Stina på Hörnet.

Jojo, prata strunt och svänga sej med stora ord, det går nog för sig, men »äta ost, när en ingen har», det är värre, heter det. Det skulle minsann allt ta' sig ut att se Masse i Nackatorpet i en predikstol eller att få höra Inga Stina på Hörnet utlägga skriften från en talarestol.

Och hvad Inga Stina förresten beträffar, borde hon vetat sju slags hut. Ty hon ställde ju till väsen och störde en andaktsstund rätt bra en höstkväll.

Aldrig har hon var't reelt gift ett endaste tecken, men icke förty har hon ändå åtta stycken barn i stugan, hvilka socknen får dra' försorg om.

Så kom naturligtvis frälsningsarmén hit en dag, och tvärt föll, förstås, Inga Stina till den hopen.

Ni kan väl förstå, hvilket spektakel det blef på mötet, när nu denna en dag klef fram på plattformen samt vittnade och sjöng med sprucken röst:

»Ja' ä' ett litet snöhvitt lamm,
Halleluja! Och nu vill skam
Mig klösa både bak' och fram.»

Auditorium brast i skratt och Inga Stina fick sluta.

Men det är just sådana där, som åbäka sig i kristenheten.

Hvad Masse i Nackatorpet beträffar, så är han ungefär lika klyftig i predikande som hans enbetsstut kan vara uti att läsa hebreiska. Masse förstår sig inte ens på almanackan, och så fort husförhören börjas om höstarne, blir han alltid liggande i sin ryggvärk och kan inte röra sig ur fläcken. Så pass rädd är han för att pastorn möjligen skulle få för sig att förhöra honom i hans själalära.

Men mästra och kassera andra det är Masse karl till.

Jag blir, som sagdt, alltid ledsen och bedröfvad, hvar gång jag hör folk ösa ur sig stora ord, ty jag vet bestämdt, att de en dag få sota för'et. Jag har sett exempel på den saken flera gånger, och just i dagarne har jag träffat på ett riktigt färskt och lärorikt sådant, hvilket är af den beskaffenhet, att det bå' fröjdar och smärtar mig.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det kan väl nu vara så där vid pass tjugu år sedan jag var i mina värsta friaretag. Jag skulle just vid den

Inga Stina på Hörnet.

tiden taga an ett hemmansbruk, och då får en allt i främsta rummet se sig om efter ett gifte, som kan sätta en medellös karl i tillfälle att få medel till uppsättning med kreatur och ett som annat.

Då sa' Peter i Karlshult, som är en ganska bra böneman, en dag till mig:

— Ta' du Gu' i hågen och gack upp te' Ringåsa. Manuel ä' inte barskrapad, ett fjärdingshemman har han ograveradt och hans Jenny ä' inte frå'vänder, när det gäller manfolk!

— Hur pass kan ho' ha'? lät jag.

— Åh, en sex tusen eller så blir dä väl, när di gamle vända näsera i vädret! svarade Peter i Karlshult.

— Hur sir ho' ut? Ä' ho' tjocker eller nätter?

— Dä måtte väl kvetta, när ho har sextusen! genmälde Peter. Och jag gaf honom rätt och tackade honom för anvisningen.

Sen dröjde det inte länge förr än jag började slå mina lofvar bortåt Ringåsahållet. Jenny var rödletter och lifvad, så jag gick verkligen och blef så glad vid henne som möjligt var. Och när jag därtill betänkte hennes sextusen, så rent af spratt det i mej. Jag tydde mig till Manuel och frågade honom om stutapris samt ställde mej in hos gubben på många andra sätt, så det vurnade sej verkligen inte så illa för mej.

— Nå, hur går dä för dej oppe i Ringåsa? frågade Peter i Karlshult.

— Jo, en ska' få si, att dä går nok vägen! lät jag. Ty det trodde jag verkligen. Jag hade fått kringsvid ett femtiotal pussar utå Jenny.

En lördagskväll vankade jag alltså ganska segerviss till Ringåsa för att klarera saken. När jag kom dit, hade gubben och käringen masat af till begrafning i grannsocknen. Det visste jag då i förväg och var gla' att få bli på enbeten med Jenny.

På vanligt friaresätt smög jag mig rundt omkring byggningen och tittade in genom fönstren. Men där inne fanns ingen själ.

I detsamma varsnade jag att la'gårdsdörren stod på halfglänt, och då begrep jag, att Jenny och pigan voro därute och sysslade.

— Djädringen ska' ja' inte lura på dom och höra hva' di prata om, tänkte jag. Och så ställde jag mej bakom dörren och lyddes.

Där fick jag minsann höra ett trefligt prat.

— Nå Jenny, sa' pigan, du ska' väl bli mor i Knaframålen hva' dä lider? — Knaframålen var det hemman, som jag tatt mej an. Var det då underligt, att det klack till i mej.

— Jo, ta' i å dra' där! Nähä du! Den där illmaringen går bara å stryker efter mina medel. Inget redigt lif ä' dä i honom heller. Han tänker mer på stutar och täckdike än på kärlek. Nä, ja' vell ha' en, som ä' så gla' ve' mej, att ja' kan vir'an om pekefingern, när ja' blir geft. Husbonne vill ja' va', å såna där jordmaskar å snåljoppar som Thure i Knaframålen kommer en ingen väg mä! bjäbbade Jenny.

Måntro, det var roligt för mej och få ett så'nt betyg.

— Nu pratar du synd! Du tar nok bukt på'n, när du får håll i honom! invände pigan, som, efter hvad jag kunde förstå, var en rejäl mänska.

— Ja' vell inte höra talas om honom. Han har ju näsa, som sir ut som en tidigpotata. Illa går han mä' bakbena och sir mer ut som en körkestöt eller kolportör än som en friare. Nä, tacka vell ja' då Kalle i Brolyckan. Dä ä' min pojk dä, och honom ska' ja' ha', om ja' rätt ska' stå på hufvudet som på fötterna. Han kommer nok hit i kväll, ska' du få si! Och så gaf det leda trollet sej till att tralla:

»När lördagskvällen faller in,
Då kommer lelle vännen min.
Då sofver mor, då snarkar far.
Tjo hej! Så kveckt menuten far —».

— Men hvarför håller du mä Knaframålarn, när du inte vell vid honom?

— Dä finns väl inget roli'are än te' å konstras mä' karlar å ha' dom på sina fem, grinade Jenny.

— Men Kalle i Brolyckan super ju och slåss.

— Tåla dej du! ja' ska' minsann vänja honom å mä' bå' dä ena och dä andra. Du ska' si, att ja' gör honom te' ett lamm. Knaframålarn kan dra in hakan och fria på annat håll. För ja' och Ringåsa ska' bli Kalles te' evig ti', — dä har ja' lofvat honom....

Sen hörde ja inte mer. Ty i detsamma fick jag en sinkadus, så att jag såg tusen solar samt förnam en röst, som skrek:

— Jaså, du står här å lurar, din krubbitare.

Det var Kalle, som kom öfver mig, och ett bastant slagsmål blef där. Men det var jag som fick stryken.

Det sista tempot, den ledingen gjorde med mej, var att han drog mej till brunnen och öste öfver mej en tre à fyra ämbar vatten.

— Du behöfver schvalka, din skråe! gormade han, för han va' inte nykter.

Jenny bara grinade och tyckte, att Kalle var hjältemodig. Men pigan grät.

Hur Jenny sen äflades och huserade med sina föräldrar, så fick hon allt Kalle ändå. Men hur hon virade Kalle om fingret på sej och vänjde honom af med att supa och slåss, det fick hon allt se, stackarn. Jojomen: söt början får ofta sur ända.

Storkaxig var Jenny och vidlyftig i orden, men bukt med Kalle fick hon inte. Nänämen, för det är nog så, att

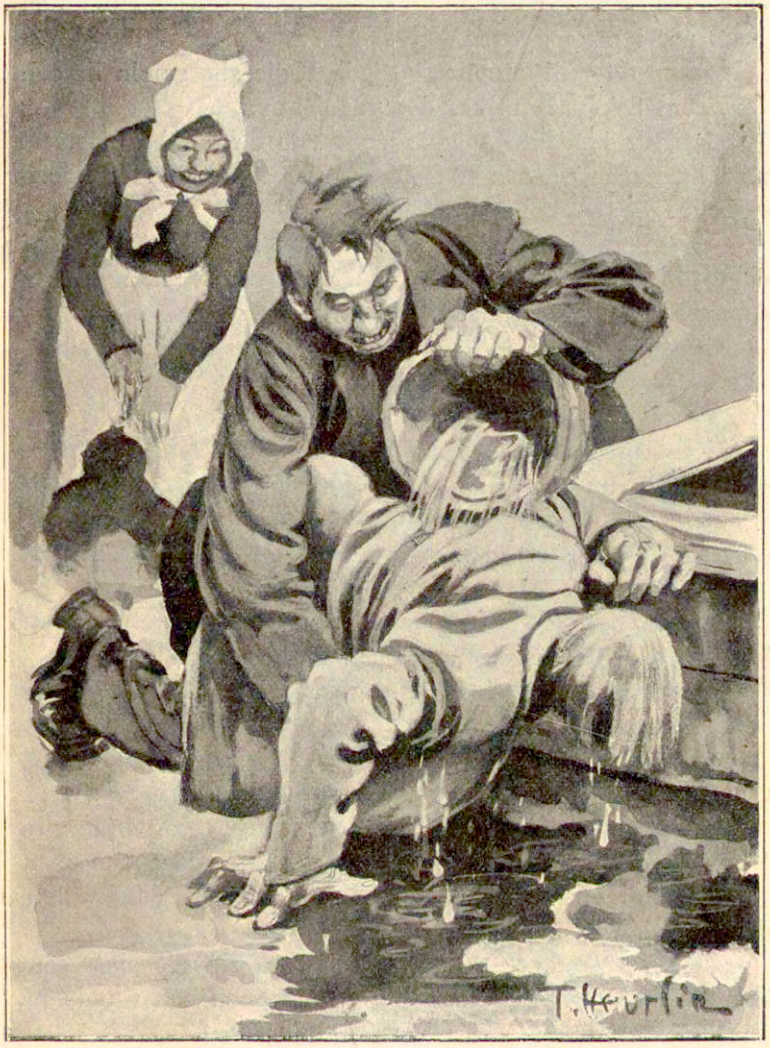

»Du behöfver schwalka, din skråe! gormade han.»

om en rätt sätter paddan på en guldstol, så hoppar hon snart ner i pölen igen.

Strax efter giftermålet började Kalle sitt gamla lif och den, som fick vara mjuk, det var Jenny.

Det dröjde inte många år förrän Kalle hushållat af med hela Ringåsa och nödgades taga ett torp under Hjortsjöholm.

Sen hördes de aldrig af, och jag såg heller ingen af dem förrän en dag, när jag, som nu, gualof, blifvit nämndeman, var med länsman ute då vägsyn.

Rätt som vi sutto och körde i lunk på Hjortsjöholmsvägen, ryckte länsman till och skrek:

— Hvad sablarne ä' dä för ett spektakel?

När jag då tittade upp, fick jag se hur en Karl körde en ärjkrok på en liten teg vid sidan af vägen. Detta var i och för sig inte så underligt, men det märkvärdiga var, att kroken drogs af en skrylig ko och ett blekt och magert — fruntimmer.

— Låt oss gå dit och titta efter hvad det är för ett kreatur, som drifver kvinnan att draga bredvid kon.

Godt folk, det var minsann Kalle, som handterade Jenny på det viset.

Och så dålig var jag, att jag inte kunde hejda mig, utan när jag känt igen dem, så lät jag:

— Det går visst dåligt för dej, Jenny, te' å vir'an, din Karl, om pekfingern!

Jag mindes, förstås, hvad hon pratade den där kvällen, då jag fick den myckna stryken.

Jenny svarade ingenting. Hon bara släppte oket, som hon gick och sköt på, torkade sej i ögonen och tittade på mej, så att jag skämdes öfver hvad jag sagt.

Länsman var topp galen och redde sig till att ge karlen ett godt kok stryk.

— Ska' du köra med hustru din? Vet du ingen lefvandes hut! skrek han och höjde käppen.

— Nej, nej! rör honom inte, för dä blir ja', som får sota för'et se'n, jämrade Jenny och tog fatt i länsmannens käpp.

Jag kom mig icke för någonting. Jag bara tänkte på hur stor skillnad det var mellan den Jenny, som en gång braverade öfver, hur hon skulle vira karlar kring fingrarna på sig, och den bleka och tärda käring, som nu lät köra sig som ett ök af en rå och förfallen man, som förstört hennes lif....

Stackars gamla flamma!

Och ändå tiggde hon och bad för sin bödel.

Kommunalmannens vedermödor.

Här går folk ute på landet och kritiserar sina kommunalkarlar och skäller ut dem och kasserar dem och kallar dem för »sockenkungar» och »påfvar» och »excellenser» och »fogdar» och allt annat ledt, som de kunna hitta på uti sin medfödda elakhet. Ja, de gå till och med så långt, att därest en kommunalordförande händelsevis skulle råka till att ha' en tämligen välfödd hustru och någorlunda feta hästar, så påstå de, att han stjäl af fattigsäden och fodrar dem med.

— Di fattie, di få svälta, för att or'förar'n ska' kunna ståta med grannlåt bå' i fruntimmers- och hästväg, säga de och förklena och skämma ut honom på alla upptänkliga vis.

Om understödstagarna däremot någon gång gå omkring och se mätta ut, insinuerar man, att ordförar'n göder dem på socknens bekostnad för att de ska' springa till honom

med skvaller eller för att de ska' hålla tyst med de hyss han möjligen kan ha' för sig vis à vis något kvinnligt fattighjon, som inte ser så illa ut.

Ja, en ordförande må vända sig hur som helst, så blir han i alla fall illa handterad och till den grad beljugen och utskämd, att han knappt är vatten värd, så att det är då rent af underligt, att någon människa bara vill åtaga sig att handskas med och sköta en kommuns affärer.

Och det säger jag, att kung eller kommunalordförande det måtte då själfva den dålie vara, för ju högre en mänska stiger här i lifvet, dess värre stormar är hon utsatt för.

Under sådana förhållanden är det i alla fall väl och till stor lycka för mänskligheten, att det finns karlar, som vilja åtaga sig dessa vådliga sysslor. Annars stode vi oss allt hundingen så slätt.

Men det är nog så, att de, som syfta efter dessa äreställen inte ana eller tro, att de gå emot några farligheter, alldeles såsom de stackars män, hvilka fått ett giftemål för sig, inte vilja tro att de stå på vippen att slunga sig hufvudstupa in i ett dystert elände, utan någon som helst omväxling.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Karl Karlsson i Högalid har fått smaka på både det ena och det andra, stackars karl.

Vår gamle ordförande dog en sommar, och så valde vi i hans ställe Kalle i Högalid, fast han allt var bra ung. Men han skrifver då som en präst och är en allvarsam och välbärgad karl.

När far hans tröt, fick Kalle Högalid, uppsatt och i ordning, efter gubben.

Då Kalle nu blef vald till kommunalordförande, och folk begynte vanka till honom, tyckte han, att han borde gifta sig, så att där kunde bli lite bättre ordning i ett som annat hos honom. Pigorna vände till det på stollavis, när han skulle fägna folk, och det retade Kalle till den

grad, att han gick bort och friade till änkans dotter i Bolet, som, oss emellan sagdt, är ett litet etterbo och en morsgris. Men barskrapad var hon inte.

Nå, där blef gifte af, och vi ömkade oss öfver Kalle, ty vi, som kände till ett och annat här i världen, kunde väl inte tro annat än att Fia i Bolet och ordförandeskapet skulle ta' knäcken på'n. Vi tyckte, att det var för mycket på en gång.

Men serradö, det gick bättre än vi anat. När Fia varit i Högalid hos Kalle bara några dar, var hon spritt toseter efter honom, så att vi aldrig sett en hustru vara så glad vid sin man.. Hon alldeles afgudade honom. Ja, hon till och med pussade honom midt för näsan på människor, hvilket bondfolk, som har någon ambition om sig, aldrig brukar göra. Men Fiestollen vånnade inte hvad hon tog sig till, och karlastackarn fick gång på gång skämmas för att hon lade upp sin kärlek i ljusan dager och ibland folk på riktigt herrskapsmanér.

Svartsjuk var hon också om honom. Han fick knappt tala med andra fruntimmer för henne, och det första tempot hon gjorde, när hon flyttat till Högalid, var att köra pigorna hufvudstupa på porten. Sådana tag var det i Fia.

Nåja, kärlek är en sak, som just inte bör kasseras, men det ska' va' måtta med honom.

Så gick det och så stod det i Högalid. Fia hängde om halsen på Kalle och var svartsjuk om'en och passade honom som om han var't en grefve eller något annat bräckligt och ömtåligt väsende.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Under tiden hade Kalle och de andra ledamöterna i kommunalen en besattandes kinkig sak att afgöra. Där hade nämligen kommit skrifvelse ifrån Bjällebo socken, att där fanns en flicka, som födt en pojk, att fadern rymt åt Amerika och att vår kommun skulle taga sig an flickan och

barnet, emedan hon, som tjänt i Bagghemmet, var skrifven hos oss.

Kommunalnämnden ref sig i håret och svor och sa' till Kalle, att skrifva till Bjällebo och bara neka och bestrida.

— Ha' Bjälleboarna fått henne, så må di behålla bå' henne och ungen! resolverade gubbarne i nämnden.

Och Kalle skötte, förstås, skriftväxlingen med Bjällebo så godt i människomakt stod.

Men för Fia nämnde han inte ett ord om den pålaga, som hotade socknen, för så pass karl var han, att han inte babblade för fruntimmer om några kommunala angelägenheter och bestyr.

Så hände det att Kalle en afton gått bort till nämndemannens i ett ärende. Fia gick ensam hemma och tittade då och då ut genom fönstret efter honom. Rätt som hon så vankade och längtade, fick hon se en schäs komma körande i skarp traf och i schäsen satt ett ungt fruntimmer med en barnunge i skötet och hela härligheten stannade vid Högalids förstugubro.

— Stig nu å här! kommenderade körsvennen.

Fia sprang naturligtvis ut och frågade hvad som var å färde.

— Joho — sa' körkarlen — ja' har befallning utå or'förar'n hemma i vår socken att köra hit med flickan och barnet, för hit höra de begge två, och ni kan inte komma ifrå dem, om I rätt gå te' kongs med dom. Ta' in henne och ge henne lite å bita i nu, för ho' kan rätt va' svulten. Och ajöss! slöt karlen och reste sitt håll.

Ni kan tro, att där blef en Fia!

Hon knäckte till att skälla på den arma flickan, så att det hördes en half fjärdingsväg. Modern gret och barnet skrek.

Fia trodde naturligtvis, att det var Kalles eget och inte hela socknens barn, efter de kommo ditkörandes med det; ty hon hade, förstås, inte reda på några kommunalförfattningar.

Hon vardt därför precis tokig och hoppade och fräste och trätte och bölade tills hon höll på att mista andan, och den stackars olyckliga flickan fick inte en syl i vädret till försvar eller förklaring.

Till sist blef Fia trött, skuffade in de främmande i köket och sålade till dem en brödkaka och lite mjölk.

Sen befallde hon drängarne att tvärt köra fram oxarne och en flathäck.

Detta gjorde de. Och så kommenderade hon dem att bära ut hennes byrå och linnekista och all den bråte hon fört med sig från Bolet.

— Hva' ska' då bli å, matmor? sporde drängarne och gapade.

— Jo, ja' flötter ifrå detta Sodom och Gomorrha! skrek hon och var så ilsk, att hon skalf i hvarje lem.

— Jaså, sa' drängarne.

Om en stund var lasset fullt. Fia bredde ett täcke på byrån, som låg midt i häcken, och satte sig upp på densamma.

— Kör nu, du Joan! Och du, Danjel, ska' följa med och leda den broketa kon, som ja hade hit! sa' Fia och tog till att stortjuta.

Måntro, det var inte så godt att lämna stället.

Så drog hon ut ur Högalid och fyllde nejden med sin hysteriska gråt och tandagnisslan, medan en annan kvinna och ett barn sutto inne i köket och gräto.

Det var ett härligt tåg, som Kalle mötte nere på Lerdalavägen.

Johan gick vid sidan af det vidlyftiga lasset och dök och röt: »hit och ptro och hej och hå'» på oxarne.

Öfverst på tinnarna af lasset satt Fia med en schal om hufvudet och bölade på sitt vis, medan Danjel och den brokota kon bildade eftertruppen.

— Hva' i Herrans namn står nu på? Har dä' brunnet därhemma? sporde Kalle, när han mötte dem.

Det var ett härligt tåg som Kalle mötte...

— Brunnet! Dä ä' inte så väl heller så husen ha brunnet. Men kärleken har brunnet opp. Ja' blir inte en dag länger hos en så'n usling och bedragare och fruntimmers-

skändare, som du ä! Tvi, tvi, tvi en så'n dålig mänska du ä'! Hvem vet hur många barn du har på böjden? Ysch, en så'n usling! Och ett tocket liderligt kreatur ska' va' or'förare. Tvy den dålie! En kan knappt gitta bo i socknen. Skynna dej nu hem och titta i köket. Där kan du va' or'förare efter detta; där passar du! Men inte i stämma, hör du dä, för du är ... en ... en ... en ...

— Kör mä henne, ho' ä' stollig! skrek Kalle, som ilsknade till.

Drängen grinade och satte åstad med oxarne. Men innan de kommit två steg, hade Fia ryckt till sig tagelhurran och svept slängen om synen på Kalle, så det hven efter'et.

Hade nu Kalle inte varit en ordförande, hvilken ju måste hålla på sin värdighet, skulle han nog dragit ner kvinnan från lasset och låtit henne dansa efter käppen på vägen. Men Kalle var en ordförare och därför gick han med långa steg och sa' aldrig ett ord.

Fia och drängarne fortsatte ner till Bolet.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ja, här ser ni nu, godt folk, hvad det vill säga, att vara kommunalman. Och ändå ha'n i hjärta att baktala, beljuga och illa berykta dessa arma!

Hvad nu Kalle i Högalid beträffade, så är det sant, att Fias afresa med ko och hohag inte just borde kunna göra honom med grå hår.

Men det värsta var, att hon kom igen, när hon fått reda på sammanhanget, och hängde sig om hans hals och grät och tiggde om förlåtelse. Och så fick han behålla henne, stackars karl, och vara tillsammans med henne, som ju dängt honom om ansiktet med en tagelpiska.

Hade han var't en vanlig mänska, skulle han kunnat mota af henne och kört henne åter till mor hennes. Men en or'förare måste för folks muns skull dras med sitt elände och vara föresyn äfven därutinnan, att han nödgas låta en stollig käring fördärfva hela sitt lif.

Läggen därför inte några stenar på edra ordförares bördor, ty då gören I stor synd, go' vänner. Tänken på Kalle i Högalid. Mellan honom och hans hustru ligger i alla tider ett svidande ärr efter ett piskslag, som kommunalförfattningen var skuld till.

Hämnens icke.

Sven Larsson i Sikanäs är visserligen icke stort likare karl än vi andra rejäla bönder, men han håller sig ändå själf för att vara litet förmer.

Om det är för att han har en gulmålad byggning med frontespis och glasveranda, eller för det att hans pojk är sergeant, det vet jag inte. Han tycker dock inte illa om att drängar och annat löst folk kalla honom »patron».

Men hva i hundingen är han i alla fall för en patron?

Visserligen är han ledamot i hushållsgillet, och Gu' vet om han inte är medlem i en sådan här »rödbrokig kreatursförening» och i ett »ädelt baggsällskap», som storgubbar ha stiftat och gått in uti. Men hvad göromål och jordbruk och täckdikning och torfströ och fjäderhärfning beträffa, så stå' vi oss emot honom lite' till mans.

Därför ha vi liksom haft ett horn i sidan till honom för att han åstundat skällas för patron och hållit sig med en särskildt kreatursdräng, hvilket en jordbrukare får lof att vara själf nu för tiden, om han ska' kunna reda sig och gå klar för växlar . . . Diskonto sju procent . . . Protestkostnad fyra och femtio.

När därför Sven Larsson i Sikanäs en dag råkade ut för en del otyg, hade vi just inte så stor medkänsla för

honom, utan grinade tvärtom och sade, att det inte var mer än rätt åt den högfärdsanden. Att vi härutinnan kanske handlade ett grand syndigt, kan väl vara sant, men vi ha' heller inte gett oss ut för att vara några öfverdängare i rättfärdighet.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Den 24 sistförflutne oktober fick patron Sven Larsson en ny dräng, som var en ganska framstående idiot. Men husbonden och drängen kommo i alla fall rätt bra öfverens i början, ty drängen var högfärdig och spansk han som andra dumbommar.

När nu drängen hade varit i Sikanäs vid pass 4 eller 5 da'r, hade han, förstås, enligt vanligheten blifvit glad vid la'gårdspigan, ty kärlek och romantik ska' då finnas i hvarenda vrå härute. I herrgårdssalongerna, i bondgårdarne, i torparhemmen och backstugorna, i logar och ängslador, i selkamrar, på hörännen och i fodergångar, — öfverallt tränger den sabla kärleken in och regerar öfver folket som den strängaste tsar i Ryssland.

Men ibland skjuter han bom likaväl. Den nu berörda drängens kärlek blef inte besvarad. Lotta hade två eller tre andra bestämda fästmän, hon som andra töser, och förde bara skoj med drängen. Hur långt bak i nacken han än satte hättan och hur han smorde och strök fram luggen i pannan, var han ändå inte mänska att knäcka Lotta.

Hon bara konstrades och retades med honom. Till sist blef hon så barbarisk, att hon klippte tagel så fint som det finaste kli och lade i hans säng. Under tre nätter å rad fick den stackars karlen inte en blund i sina ögon, ty så stack taglet honom. Omsider begrep han tillställningen och beslöt att hämnas. Ty hämden är ljuf.

Så kröp han en skymningsstund upp på la'gårdsloftet och gjorde sig ett hål på ett ställe midt öfver fodergången. Där undstack han sig med en half kanna härsken och illa-

luktande tran uti en bytta. Rätt hvad det var gick det i dörren där nere och inom ett par minuter såg han en skepnad midt under sitt hål.

— Här har du pomada, du själfgoa troll! skrek han och slängde ner tranen i hufvudet på den, som stod under.

— Tvy — puh — usch — hva' in i själfvaste landtbruksakademien ä' dä här — tvy — fö — puh — för slag? röt patron Larsson, hvilken i egen hög person råkat komma in och få eländet öfver sig. Tranen rann simmig som lim, i helskägget på'n.

I samma momang kom Lotta dit med lyktan, och så blef där undersökning af.

— Dä ä' ingen annan än Fransaskojarn, som ställt till'et. Låt oss titta på rännet! sa hon. Och där uppe fanns drängen ståndande med byttan i näfven.

— Hva' tar du dej till, ska' du häfva smörja på din husbonne? röt Larsson så godt han kunde. Ty tranen klibbade, kan veta, i mungiporna på'n.

— Ja' trodde dä' va Lotta!

— Lotta! vrålade »patron» och var som en bålgeting. Han lofvade drängen smörj och andra olyckor. Men inskränkte sig i alla fall till att taga ed af honom att hålla tyst med saken.

— Kommer dä ut, att ja' blir tranbeöster utå min stalldräng, ska' hela hushållsgillet och beredningsutskottet ta' till att grina åt mej — och då slår ja' armar och ben å dej! lät patron Larsson och drog sig tillbaka.

Ilskan växte allt mer och mer i drängen. Han gaf sig hundingen på, att han till sist skulle ta' hämnd på Lotta för det att hon inte ville älska honom ett endaste tecken. Af kärlek blir det hat ibland, det vet man ju. Annars voro vi karlar inte utsatta för så många ledsamheter och så mycken förföljelse från fruntimrens sida.

Och det kan ni vara säkra på, godt folk, att då ni hör ett fruntimmer skälla ut t. ex. mej duktigt och ilsket, sä-

gandes att jag är omoralisk, att jag är en grömsing och en fäbom i kärleksvägen, så kan ni slå er i backen på, att hon är ett stackars kvinnfolk, som jag försummat pussa, och som brunnit för mig utan hopp samt därför blifvit så besatt

I samma momang kom Lotta dit med lyktan.

i sitt sinne, att hon inte vet hvad styggt hon skall stapla upp i vägen för mig.

Så var det nu med den här kärlekskranke drängen i Sikanäs. Han kunde inte berga sig förrän han gjort Lotta något riktigt ondt. För hvarje dag blef han allt ilsknare.

En kväll stod han i stalldörren och såg alldeles tydligt, att Lotta sväfvade in i ladugården ensam och allena.

— Nu ska' ho' då ha sig ett kok stryk, för nu passar dä sej väl! mumlade han för sig själf och smet efter henne med en spak i näfven.

Han gick tyst som en vessla och drog till dörren efter sig.

Rätt hvad det var fick han höra, att det kom någon och tassade på gången, och han tyckte sig se något hvitt, som närmade sig.

Då höjde han spaken och klippte till.

— Hva' tycker du om en sådan klappning? jublade han, ty han trodde, förstås, att han fått ett bra slag på Lotta.

— Buh — bu — uh —! vrålade först en ko och strax därpå tog Lotta till att skrika:

— Ska' du slö koa' din dumstock, när ho' ska gå bort å drecka. Har du kanske friat te' henne mä och fått korgen, din skrabbelin? Och så nappade Lotta till sig la'gårdslyktan och tände densamma.

Då visade det sig, att drängastackarn ånyo råkat illa ut. Han hade i sin olyckliga kärlek och ilska slagit af det fina och granna hornet på la'gårdens ädlaste ko och skämt ut henne för evigt. Herre Gu', densamma kon skulle ju fram vid premieringen till sommaren för att bringa Larsson ära och diplom.

Där blef minsann ett vackert lif i ladugården. Lotta ryckte spaken från drängen, som inte kom sig för någonting, och slog och böstade honom och spottade på'n och skällde som en ond ande.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Medan detta timade därute, satt Larsson inne och las med andakt hushållningssällskapets tidskrift, som ju är en slags Codex Sianiticus för hvarje rättskaffens och framstående jordbrukare. Hustru hans satt bredvid och sprättade sönder ett klädningslif med sin mans rakknif.

Hur hon därvid vände sig, slant knifven för henne och for igenom pulsådran i hennes vänstra handlofve. Blodet frustade högt, och Larsson visste inte hur han skulle bete sig med saken.

Men kvinnan hade mera vett. Hon klämde till ådran ofvanför snittet och skrek åt mannen, att genast skicka drängen efter läkaren.

Ligger kon på en soffa?

Just som Lotta slutat smeka denne sistnämnde med spaken och medan kon ännu stod framför dem och slängde med sitt lidande och spolierade hufvud, kom patronen instormande i la'gården.

— Kör efter doktorn på ögonblicket, så han kan komma hit och stämma blo'en innan han rinner af henne! Och rör på spelet! Kör i skenande spring! skrek Larsson och gaf sig tillbaka för att bistå sin gumma.

Drängen drog liksom en suck af lättnad, ty han hade beredt sig på det som värre var, när han fick se husbonden.

Och jag ska' säga, att det dröjde inte mer än fyra timmar, innan han kom tillbaka med — djurläkarn.

Han trodde, kantänka, att det var för kons räkning han skulle hämta doktor.

När de så kommo framkörande till förstubron, rakade Larsson ut blek och förfärad:

— Skynda sej, doktor, ja' tror ho' dör i hvar minut. Vi kan inte få bukt med blo'en!

— Har ni henne inne? undrade djurläkaren.

— Ja visst, ho legger på soffan och dras med döen!

— Ligger kon på en soffa?

— Koa? Ä' han galen eller fuller? Dä ä' ju hustru mi'!

— Ä' dä hustru hans, som har mistat ett horn? Och veterinären grinade, ty drängen hade ju under hela vägen talat om hornet.

Larsson höll på att bli tosig, innan saken vardt upp-redd.

Nå, sen blef det intet annat råd än att veterinären måste ställa till med att hjälpa Larssonskan och sedan söka klena fast hornet på kon.

Kvinnan strök icke med, men kon blef enhornad.

Man kan väl dock tänka sig, hvilken chikan det blef för »patron», att han fick ta till djurläkarn till hustru sin. Och det glade oss.

Men denna berättelse, för hvars sannfärdighet bå' jag och många andra kan gå i god, lär oss ock, att hämnden är något, som vi inte själfva ska' befatta oss med.

Bicykelsporten på landet.

Mänskligheten härute i bygden har för hvarje år en särskildt nyck för sig, särdeles ungdomen. Dessa nycker komma framsusande såsom smittosamma sjukdomar, såsom epidemier samt angripa alla, som ha' disposition för stollastycken och fåfänglighet.

Det fanns en tid, då hvarenda pojk härute ovillkorligen med ondo eller godo skulle in till seminariet och bli skollärare, så att man en långlig tid knappast skådade annat än seminariemössor på kyrkobackarne sommaren igenom.

Efter några år gick den sjukan öfver. Men se'n blef det modernt bland vår ungdom att bli volontärer. Annagga mej, vimlade icke hela häradet af underofficersfrön, hvilka gingo här endels ko- endels bockbenta och bröstade sej och sträckte på sina kroppar, så att det brakade i de stolta och styfva ryggarna.

Så vardt vårt krigsväsen bekajadt med allt för många »volontörer», och enär den största delen af dem inte kunde hoppas blifva »sjösanter» förrän bortåt midten af nästa sekel, så tog den »dillen» slut. Gu' vet hvart alla de många volontärerna tagit vägen numera. En del af dem ha väl blifvit halfherrar och stora rackare. Men bort från jordbruket, som behöfde dem och som kunnat göra folk af dem, ha' de kommit.

Under det pojkarne samt och synnerligen tränades antingen till rysansvärda lärdomsljus vid seminarierna eller till hiskliga härförare på exercisplatserna och vordo herrar och för höga för jordbruket, köpte våra döttrar symaskiner och hattar samt öfvergåfvo kospenar och räfsor och väfstolar och grytor och förvandlade sig till svajiga syfröknar inför Herranom.

På det viset ha' vi blifvit herrskap nästan hela kosidangsen härute, så att på åkrarne gå nu i arbete endast gamla gubbar och käringar, som icke dugt till att bli lärdomsljus, krigsbefäl eller syhästar.

Därför är det också så ställdt med jordbruket som det är. Hå, hå, ja, ja!

På det yttersta i dessa dagar ha' vi fått bicykeldille Hva' säjs om det? Jojo vi gå framåt mot fullkomligheten. Numera köper icke hvar dräng, såsom det för ett par år se'n var modernt, ett bäljaspel, med hvilket han dårade flickorna och syhästarne i sommarnätternas glöd. Nej bort det. Nu tjusar han dem såsom bicykelryttare genom att susa i ring kring dem på landsvägarne, så att smutsen yr öfver hattar och blommor och spetskrås och trubbnäsor och härlighet.

Och nu på sistone är velocipedraseriet härute drifvet till sin spets, Äfven våra storgubbar rulla på hjul.

Det är nästan lifsfarligt att vanka gående eller åkande efter häst på landsvägarne.

En söndag blef jag t. ex. omkullriden nio gånger på kyrkovägen, så att jag såg ut som ett kreatur, när jag ändtligen kom fram till Herrans hus.

Den förste, som rände på mig i ryggen, var kyrkovärden i Hiarum, hvilken hade bytt sig till en maskin för sin fölunge.

Men hva' hundingen skulle kyrkovärden i ryggen på mej med hjulet att göra, så bred som landsvägen är? Jag hörde visst hur han kom flåsande, men inte kunde jag tänka, att han var så usel, att han inte kunde vrida ma-

skinen på sned och åka som en karl förbi en oskyldig person, som går försänkt i gudeliga tankar.

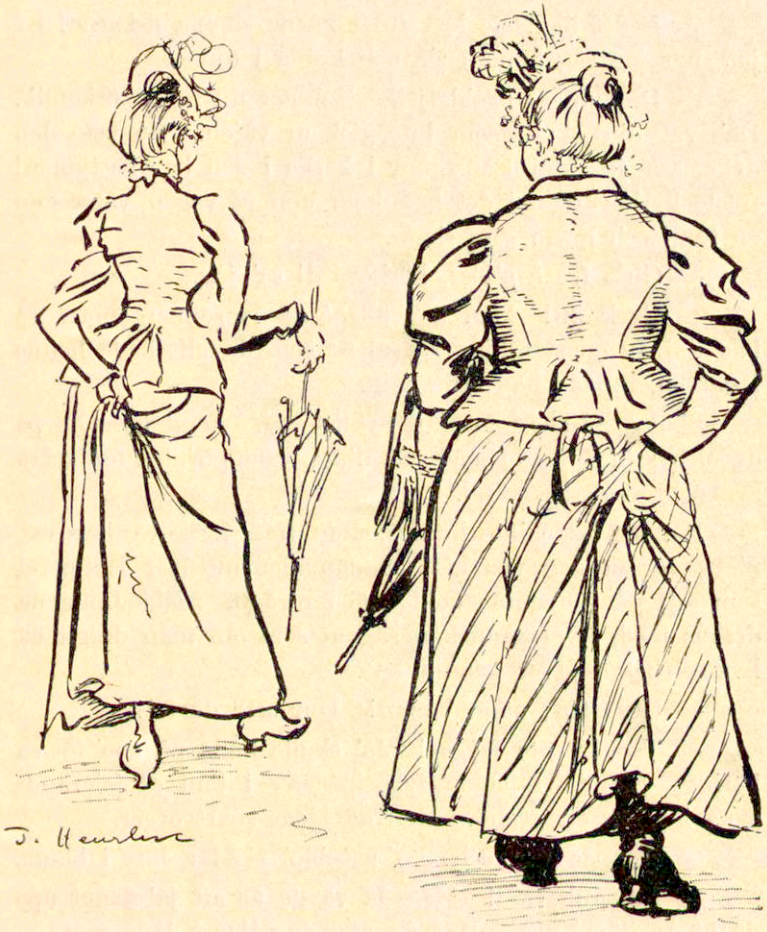

Svajiga syfröknar inför Herranom.

Det hade dock inte skadat kyrkovärden i Hiarum, om han hållit till sig ett grand, ty i samma momang, som han

rände in i ryggen på mej, kastades han neder af sin remont och vardt liggandes vidöppen i landsvägsdiket.

»Blask», sa' det, när kyrkovärden dråsade däruti.

— I det lugnaste lervattnet gå de största fiskarne! lät jag, när jag såg honom slå och krafla i djupet.

— Dra' du åt häcklefjäll, så möter du inget körkefolk. Dä' va' din skull, som inte gick ur väjen. Nu vete den dålie, äss ja' kan tjänstgöra i körka i den här kostymen! fräste kyrkovärden i det han kom upp på vägen, våter som en tupp och grym som skam.

— Guss fre å a'jöss, körkevärd! sa' jag.

— Gack du! Men ä »vältepåsneen» sönnergången, så har dej du en stämning så säkert som du allt hade henne i näfven, ropade han efter mig.

Sköna pojkar, de där cyklisterna. Först köra de på oss och se'n hota de med stämning. Gumphjulen fördärfva synbarligen deras moral.

Nå, jag hade inte hunnit långt från kyrkovärdens valplats, förrän jag träffade på nämndemannen i Hoppebo, som satt på vägkanten och hade en vådlig näsblödning att dragas med, hvarjämte han såg ut som om man dragit ett hvasst rifjärn öfver hans anlete.

— Guss fre', nämndeman! Hur står dä te'?

— Tackar som frågar! Ja' skulle hålla på sne' för en käring, och då rallade »fyllecipeden» i kull så ja' rände syna i väjen ett grand. Men dä bloar snart öfver.

— Hoppas dä, och lite näseblo' skadar inte i blann.

— Nä, gubevars! Men dä värsta är att ja' flängt upp dä högra böxebenet. Har du ett par nålar å låna mej?

Just i det ögonblick då jag stod och tittade efter knappnålar i mitt rockslag, fick jag ånyo ett hjul i ryggen, så att jag slungades öfver den blödande nämndemannen med sådan makt, att det knakade i nacke och refben på honom.

— Hvem attan var dä? stönade nämndemannen. Och när vi reglerat oss så pass, att vi kunde titta oss omkring, fingo vi se kommunalordförar'n ligga på vägenom.

Sti' åt si'an för ja' ä' ovaner.

— Hur geck dä? sporde nämndemannen och jag på en gång. — Ä' du ve' lif, orförare?

— Lefver gör ja' gualof, men högre tummen ä' åbruten å framhjulet fördärfvadt.

— Jaha, di där maskinerna äta visserligen hvasken hö'

eller hafre, men di ä skam så istadiga å opålitliga och på långt när inte så förmånliga, som handlarn bedyrade, suckade nämndemannen, i det han doppade sitt blodiga hufvud i diket.

Under tiden sökte ordföranden krångla sig på benen, hvilket hade sig svårt för honom. Just som han skulle räta på sig, kom Johannes i Maräng dängande på en Huskvarnamaskin. Johannes grinade illa och kramade i styrstången, så att svetten lackade af honom.

— Sti' åt si'an, för ja' ä' ovaner och kan inte schwänga! skrek Johannes.

Men ordförarn stod ännu som en sprättbåge med händerna i backen och kunde inte skutta ur linien, utan Johannes rände på honom bakifrån, så att ordförarn kastades såsom en vante öfver mig och nämndemannen. Där lågo vi nu alla tre storgubbar i det högra, och Johannes i det vänstra diket, samtliga svärjande af smärta och föga gudliga. Tre maskiner lågo dådlösa och med intryckta framhjul på kyrkovägen och hindrade »drafiken.»

— Äss ja' inte hade brutit å min högre tumme, så skulle ja klå' dej, din drummel, som kör på folk! lät orförarn till Johannes.

— Kör på! Hvem ha' bedt dej stå som en ko midt i väjen? Å för resten hoade ja' åt dig. Kom hit, äss du tyar, och slöss, om du töcker dä passar. Men höter du, så' lägger ja te'! gormade Johannes, som plockade mossa i skogskanten för att ansa af sig vatten och lersörja.

Det ena ordet gaf det andra, och så blef där ett bastant gräl på sabbatsmorgonen.

Nämndemannen gick där på vägkanten, blodig och sönderrifven som ett vilddjur och sökte mäkla fred. Men det ville inte ha sig. Där hade nog också blifvit smörj af, om inte Malena i Intägt och tre andra käringar kommit dit. Så fort gummorna synat karlarna och valplatsen, begynte de att gräla och skälla som om de varit hustrur åt de för-

olyckade, och när de hållit på med den saken en stund, stämde de upp en sång inför oss. Det bet. Karlarne togo bums upp sina maskiner och tågade åt sina hemhåll. Men jag fortsatte och vardt ytterligare sju gånger öfverkörd af cyklister, innan jag nådde templet.

Sista gången var det kammarpigan i Svanaholm som jag föll för, och då slog jag mig värst.

Ja, det är, som sagdt, ett okristligt cyklande härute. Ifrån tio- till sextioåringen ha de »fyllecipeder» allesamman, utom kyrkoherden och jag och fattigstugugummorna.

Kyrkväggen är rundt omkring garnerad med cyklar om söndagarne, och en stor del af folket sitta sönderrifna och ramponerade bå' till kroppar och kläder därinne.

Folket har »fyllecipeddille». Hvad skall det bli af detta arma land?

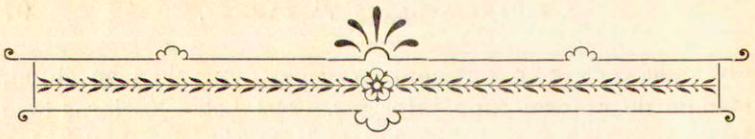

På väg från uppbördsmötet.

Februari månad är just inte att skräppa med, ute på landet. Att han vanligen är kall och kräfver mycket bränsle, det betyder dock mindre, utan hvad som gör honom otreflig och kitslig och ovälkommen, det är, att skatterna då vanligen kräfvas ut af oss stackars karlar. Ty skatter är då någonting, som egentligen icke borde finnas till här i världen, åtminstone inte på landsbygden.

Hvar gång vi skola till att välja om riksdagsmannen, lofvar han oss, gubevars, att han skall taga bort än den ena och än den andra pålagan samt styra till att staten åtager sig hela kosidangen till och med fattigvårdstungan och skollärarelönen i sin helhet jämte kofodret till skollärarne. Men se'n han bara blifvit omvald, hörs ingenting af, utan här gå vi och sucka immerfort under våra onera. Debetsedlarna minskas inte, ty på utgifter blir det ingen missväxt. Det är egentligen det enda, som växer och slår bra i spann här i landet, Gu' nåde oss landtbogubbar, som ska kläda och föda kungahus och tjänstemän och andra präster och predikanter och proselyter och handlare och industriidkare på köpet.

Det är ett stort under att vi bara stå bi.

Tänk efter hur det skulle gå, om de inte hade oss, som hålla landet med föda och därtill betala förskräckliga skatter!

* * *

Sådana och dylika ord och tänkesätt sysselsatte mej och Pelle på Stampen och Simon i Simmarp, då vi en februaridag gingo från skattemötet.

Simon var rasande, ty han höll före, att han fått för litet pängar med sig hem. Han skulle betala 51 kronor i kronoskatt, men skulle ha 210 för knektunderhållet, så fogden fick ju punga ut med en rätt vacker summa till honom.

Men Simon trodde att han fått för litet.

— Fogden subtraherade visst rakt åt helsefyr, och ja va' så krumsen i fingrarna, så ja' va' inte mänska te' å räkna pengarne, lät han.

— Si öfver dom, när du kommer hem, och är dä inte rätt, så är dä väl inte värre än du får ge dej på fogden. Räkna du pengarne i vettnes närvaro! genmälde Pelle på Stampen.

Sen gingo vi länge och grunnade och voro arga invärtes, ty god är ingen, när han går hem ifrån skattemötet, antingen han där får eller lägger ut pängar.

Skall man gifva något ifrån sig, så är det åt häcklefjäll för mycket, och skall man ha utdelning och lindring i rust- och rotehåll, får man alldeles för litet.

Hur det är, så är det galet. Dä är ju gifvet.

Omsider lät Simon opp sin mun och sa':

— Det va' i alla fall väl, att den här ersättningen för knekthållet inte kom till stånd för femti år se'n.

— Huru kan I säja så? inföll jag.

— Jo, för då hade det gått galet med folket.

— Gått galet! Hva' menas mä dä?

— Hva' som menas! Jo, äss lindringa kommit te' stånd på den tiden, hade folket inte stått emot'et.

— Stått emot'et. Hvarför hade de inte stått emot'et.

— Hvarför! Jo, di hade supit ihjäl sej, dä ä' hva di hade gjort.

— Supet ihjäl sej! Hur kan I prata så, Simon?

— Jo, så kan ja' prata, och ja' kan stå te' hvad jag säger också, sa' Simon och harklade och såg vis och förnumstig ut. Och det har han rätt till, ty han är 75 år gammal samt har var't med om lite utaf hvarje.

Och så talade han om, att det fordom vid betalningen af kronoskatten rådde den sedvänja, att gubbarne, innan de gingo hem, skulle supa upp hvarenda skilling de hade öfver, sedan de erlagt skatten.

— Di fick väl ingenting öfver, och då blef det allt torrfängt för dom, inföll jag.

— Fick di ingenting öfver? Jo jo men! De lagade sej allt till vecketals förut. Ty den, som fick mest öfver, var den likaste karlen, kantänka. Och så kostade trallarevattnet inte mer än 24 skilling kannan på den tiden, suckade Simon.

— Då var det väl grannt på vägarna, när folket drog från kronomötena? inföll Pelle.

— Fråga far din! Han mins nok hur dä geck te'. Gubbarne lå' som strö' i dikena och hojtade, så det hördes milvidt. Tidt som ofta blefvo de ordkastandes och osams, och så slogo de messingssnusdosorna i hufvudena på hvarandra, så att blodet yrde utåt snön, ty dä var alltid snö vid den tiden. Och var det riktigt go'a år, så att de fingo möcke te' öfvers, se'n de betalt skatten, så kunde dä hända, att de till och med knifvades ett grand. Och när fogden körde bort från mötet, var han inte mer än jämt säker. Han hade sabelen dra'en, och länsmannen satt alltid på pengaskrylan i bakhäcken med en pistol i hvar näfven, bleker som ett lik och darrande som ett asplöf, när åska går vid midsommartiden.

— Ble' di allri' röfvade?

— Nä, inte i mitt minne. Men skrämde dem gjorde vi. Och kunde en få deras hästar i sken, så att det välte och fogde och länsman och pängaskrin rullade om på vägen, så var det ju inte ondt i dä. Folket hade inte heller på

den tiden mer roligt än de gjorde sej själfva. Men inte hade dä var't rådligt, om man i de dagarne fått te'baks

För resten vell ja' dö i mina fäders tro!

pängar, såsom vi nu få vid kronomötena. Då hade de vändt upp och ner på hela världen! slöt Simon. Det syntes dock på'n, att fastän han nu bar hem nära hundra

banko från uppbördsmötet, tänkte han likväl med saknad på de där dagarna, den gamle skälmen.

Men Pelle på Stampen tog sig af det anförda anledning att beprisa nykterhetsrörelsen och andra nådemedel, som så att säga »satt nosgrimma på schwänska folket» och gjort oss bekväma för grundskatteafskrifning och all möjlig annan lindring.

Vi höllo med honom och tackade försynen, där vi gingo på vägen, för det att vi nu inte behöfde hvarken supa eller slåss, när vi vankade hem från vare sig krono- eller andra bönemöten.

— Snart ä' vi så pass upplysta och rena i lefvernet, att vi kunna kasta å oss alla möjliga skatteok! sa' Pelle och klämde i med en god Sankey. Jag stämde in i bå' det ena och det andra.

— Sjong mä', Simon! förmanade Pelle.

— Ja' kan Gu' nåde me, inte sjonga annat än psalmer, och för resten vell ja' dö i mina fäders tro! lät denne och gick till den andra vägkanten.

— Sådana där gamla, ä' nästan obotliga. Di ä' liksom fastlimmade ve' sina synder. Dä finns knappt nå'nting, som biter på dem! flåsade Pelle, när vi slutat sången.

— Töcker ni inte, att dä låter trefligare på vägarne nu för tiden sådana här dar än i eran ongdomsti', Simon? tillade Pelle efter en stund med anspelning på hans och mitt kristliga sjungande.

— Jo jo men, visst gör dä så! Nok va' vi stora syndare och dä erkände vi och dä visste vi med oss, gunås. Nu ä du Pelle och dina gelikar stora ljus å dä sticker ni inte under stol mä! Hvar ti' har sina fel och brister! genmälde Simon.

Under tiden hade vi kommit midt för Stampen.

— Gack mä in, så få vi si, om där finns nå't på kaffekokarn, och så kan ni ljumma er och räkna öfver era pängar, Simon! sa' Pelle.

— Tack som bjuder! läto vi.

Och så stretade vi in i Stampen. Där fanns ingen inne i stugan, men när vi voro i förstun, hörde vi, att någon smatt ut åt köket.

— Sti'en in, karlar! bjöd Pelle. Och Simon och jag gingo fram till spisen och värmde oss om näfvarne. Pelle lommade af utåt köket.

Rätt hvad det var fingo vi höra hur hans käring pep och dividerade därute.

— Tösst, tösst, dä hörs ju in! afbröt Pelle.

— Dä bryr ja' mej inte om. Här blir intet kaffekokanne af. Du behöfver inte dra' in alla uslinga du kommer i följe mä!

— Tösst, tösst! Skrik inte så förbanskadt, ditt troll! Dä kan höras! Häf nu på kokarn, annars får ja' ju stå med skammen, ängslades Pelle därute.

Jag skämdes, men Simon grinade.

— Här kommer ingen kokare på, för här finns inte fler böner eller mer socker än som går åt i afton, när syföreninga ska' hit och Manne i Fåfängan kommer och läser och har gitarren mä sej. Den där gubbarackarn och den anre tjocke fähunnen kan gå dit de ä' komna ifrå'. Här kokas inget kaffe te' nåra synnare i min kokare — hör du dä! Ja' behöfver inte stå' te' reds åt såna där, som gå åt körkan om söndagarne och ha' alla andra synder för sej! skrek Stampamoran.

— Då kokar ja' själf! hörde vi Pelle yttra.

— Gör du dä! Men ja' har gömt böner och socker och kakor. Koka själf din uslinge, så får du si hur pass du får'et. Men dä kan bli godt nok åt di där kreaturen och världsmänskorna! fräste hon.

Sen blef där ett slammer och ett smällande i köket, som om två personer örfilat hvarandra.

— Ja' tror rätt vi ta' våra hättor och gå! Fast här är ett så gästfritt och kristligt ställe! sa' Simon. Och det gjorde vi.

När vi kommit ett stycke till vägs, stannade gubben och sa':

Här kokas inget kaffe te' nåra synnare.

— Karlarne ä' tusen gånger likare nu än förr i världen. Di ä klokare, di ä anständia och nyktra, hyfsade och kunniga och uppföra sig väl. Di arbeta flitigare, gorma inte och slåss inte och ä inte på långt när så råa som förr.

Di ä som grefvar och baroner imot hvad folket var, då ja' rann upp en gång. Men Gu' vet, om inte fruntimmerna däremot ä sämre. Di ha', så sannt ja' kan skönja, inte gått ett fjät framåt, utan te' baks ha di gått. Di ha' blett fåfänglia och djädriga och lata och vårdslösa och kaffegalna! Dä ä unnerligt att ni bara kan älska dom! slöt Simon och spottade.

— Hvad mej beträffar, så är dä också klent mä dä lät jag.

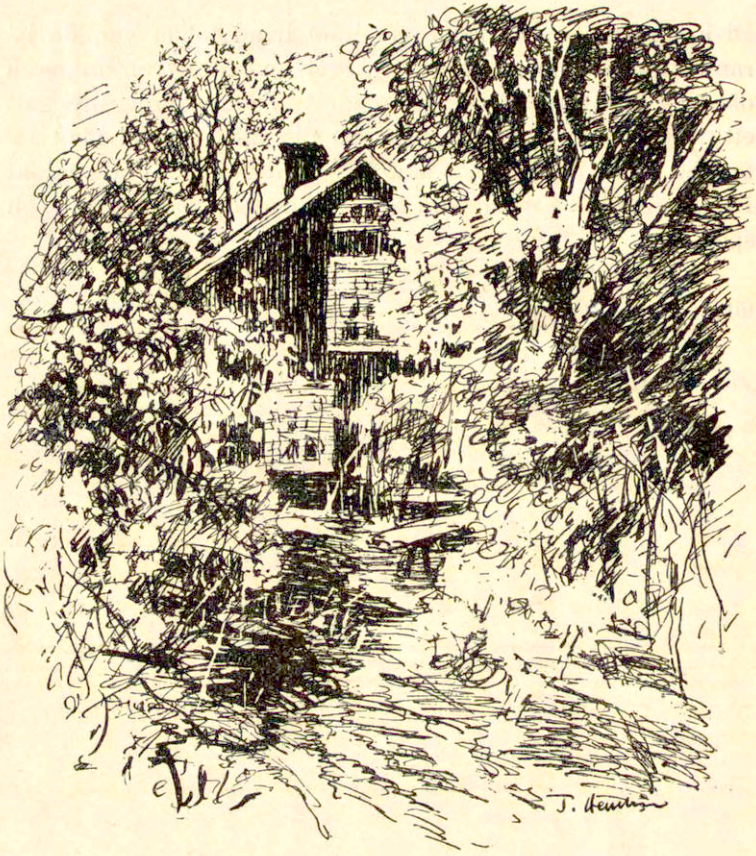

På Brunemad.

Ni kan inte gärna tänka er, hur vackert det är i Brunemad i sommartid. Men så är det också vår herre själf som gjort anläggningen och planteringarna därstädes och inga utlärda örtagårdsmästare från experimentalfältet i Stockholm eller trädgårdsföreningen i Göteborg.

Brunemad är ingen stor domän, det är bara $^1/_{32}$ mantal kronoskatte. Men hvarje gång jag i våren kom upp på

höjderna vid Skyafall och såg Brunemad, så kände jag ingen innerligare önskan än att äga detta ställe och att få bo därborta i den röda stugan och i lugnet och bland blommorna och deras doft med henne, som min själ trånar efter, med den lilla stackarn, som nu egentligen inte har något annat eget hem än mitt hjärta, där det för resten är bra oroligt ibland.

Ni kan inte tro så vackert det är i Brunemad.

Bakom stugan står en stor rönn, och nedanför kullen skvalpar en liten sjö mot en lummig strand, där liljekonvalj och gökabyxor och ängabullar och förgätmigej och tjogtals andra blomster skjuta upp öfver det saftiga gräset.

Vid västra stugugafveln stoltserar en väldig kastanj under hvilken Anders anbragt två sittbänkar och se'n växa där huller om buller på sluttningen vildaplar och körsbärsträd samt flera stycken häggar.

När alla de där träden blomma kan ni tro, att det tar sig något ut. Det tycks som om rönnen och kastanjen och vildaplarne ville täfla med hvarandra i blomprakt och det är svårt att säga hvem af dem, som är hvitast och härligast.

Från Skyafall ter sig Brunemad med den röda stugan såsom en stor jordgubbe i ett vidt gräddfat. Ni kan inte tro så vackert det är.

På ett sådant ställe, kring hvilket skaparen skakat ut så mycken välsignelse ur sitt ymnighetshorn, tycker man, att lyckan skulle vara bofast. Det förefaller som om man på denna blomstersållade kulle, där så mycket rent och skönt möter öga och sinne, där man ser mjuka linier blåna rundt om vid horisonten, icke skulle kunna tänka några stygga tankar. Det tycks som om man blott skulle kunna känna sig fylld af tacksamhet och glädje på en fläck, där Herren ger så vacker äring och från hvilken han alltid pustar bort frostens kyla och järnnätternas skadegörelse, så att de hvita

blommorna få lefva sin tid och fröjdas och sätta frukt. Det tycks som om man borde blifva god, om man hade hälsan och ägde och finge bo vid dessa bördiga tegar och midt i denna blodrenande och friska blomsterdoft.

Men så argt och känslolöst, så vrångt, så otillgängligt, så otacksamt och kallt kan det outransakliga människohjärtat stundom vara, att det väl icke på jorden funnits så olyckliga människor, som just Brunemadsfolket.

Anders, som ärft den lilla men feta och fagra biten efter sina föräldrar, var en olycklig man, fast han var mycket välbärgad. Hemmanets skötsel tarfvade icke så särdeles mycket arbete, utan Anders, som äfven var en rapp och skicklig murare, hade mycken tid öfver att ägna åt detta yrke. Och han användes äfven. På långa håll fanns det icke en rörspis, utan att Anders i Brunemad murat den, och inga ugnar bakade brödet så jämt och väl som de, hvilka Anders lagt.

När han därför gjort ifrån sig vårarbetet, sått de små tegarne och sett om hägnaden, drog han ut i bygden med sin murslef och sitt vattenpass samt tjänade in mycket pängar.

Men hustru hans var svartsjuk. Han kunde aldrig gå eller komma, utan att hon härjade med honom på ett sätt och i en ton, som endast ett simpelt och rått fruntimmer kan finna på och slå an. Och Sara i Brunemad var verkligen en vådlig mänska.

— Hon har inte känslor som annat folk, lät man i socknen.

När Anders var borta, satt hon där i hemmet och inbillade sig galenskaper om mannen och gjorde sig alldeles säker på, att han inte idkade sitt mureri för annat än att få komma ut från henne och kunna vänslas med andra fruntimmer.

Dåligt folk tror alltid andra om ondt.

Ja, där satt hon och lät sina nedriga tankar växa och gro och rota sig hos henne, så att hon dag efter dag och år efter år blef allt svårare, allt sämre och argare.

När de svarta inbillningarne blefvo så mäktiga inom henne, att hon höll på att kväfvas, rusade hon ut och lopp till andra elaka och skandalhungriga kvinnor i orten, och de blåste, förstås, bara under och gjorde henne inte bättre.

När så den stackars Anders, som trälat hela veckan, vände hem om lördagskvällarne, möttes han icke af vänliga blickar och öm omvårdnad, utan af detta ideliga, ohyfsade och råa gräl och obefogade beskyllningar och förnärmelser, som gjort så många karlar till drinkare eller självspillingar.

En gång sa' jag till Anders:

— Du har allt bra trefligt och roligt och godt ibland grönskan och blommorna i Brunemad!

— Åh, gunås, i de grannaste blomstren hålla oftast de argaste bålgetingarne till, suckade han till svar.

Det sades också i bygden, att Sara gick så långt, att hon gång efter annan gömde kläderna för mannen, när han skulle ut på murningsarbete.

Han hade nog heller icke behof af att syssla så strängt med det yrket, ty de hade hvad de behöfde och mera därtill, men han hade ju ingen frid i hemmet, rätt så grannt där var. En rosenbuske är vacker, men man lägger sig icke till hvila bredvid honom, om han rymmer ett getingbo i sina grenklykor.

Sara ville ha Anders hemma, men hennes leda sinne fattade icke, att det var hon själf, som jagade honom bort från den soliga och väna kullen till aflägsna lerältor.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

En söndag voro jag och Johan på Spången ute och rodde med drag på sjön.

— Anagga mej ska' vi inte gå i land och äta vår matsäck

under Brunemads kastanj. Si hur hviter ho' har klädt sig. Ho' har brualinnet på nu! Lät Johan.

— Dä' varder sagdt! genmälde jag och hasplade upp draget.

Så kommo vi upp och satte oss under trädet. Emellan detta och stugufönstret står en hög salviehäck, så vi syntes inte inifrån och lika nöjda voro vi.

Men vi hade inte väl satt oss och börjat torka svetten af våra ansikten, förrän vi fingo höra Sara fräsa inifrån.

— Si så, nu håller ho' på med sin vanliga högmässa. Ho' ä värre än en tatterska ifrå' Hallandsås, utbrast Johan.

Det var också rysliga saker hon hasplade ur sig och gräsliga beskyllningar hon gjorde sin stackars man.

— Hon borde piskas mä' enris, för Anders är den ärligaste oeh rättrådigaste man, som finnes. Han tittar aldrig åt ett fruntimmer. Ho' ä bara galen och inbillningssjuk! murrade Johan och bet på tänderna.

Allt ursinnigare blef Saras tal därinne:

— Och nu har ja' länge nok suttit här ensammen, mens du, usling, vankat ikring och hållit dig väl mä' an'ra fruntimmer. Eller kanske du murar för annat än att du ska komma åt dä, din äktenskapsdjäfvul; dä ha Malena i Bo sagt och hundratals andra mä'. Men nu ska' ja ändtligen bota dej. I vintras to ja' unnan utå ditt räfvageft, den där strykninen, som du fick ifrån Köpenhamn. Sir du här har ja' dä' i näfven, och nu lägger ja' dä i kaffekoppen. Hör du dä, din mördare! Se'n har ja' sagt te' en hel hop, att du har geft i huset. När ja' nu druckit ur kaffet å dött, så kommer doktorn och skär opp mej och hittar geftet och så blir du häktad för hustrumord och får släppa te' nacken. Dä blir annat än te å ha pigarmar kring honom!

— Häda inte och göckla inte mä döen. Och för resten känner ja nok skillnad på strösocker och stryknin. Göckla inte, Sara, för du ska' veta att här finnes en Gu' till! hördes Anders svara.

— Strösocker — ä dä' strösocker, säjer du, eländia äktenskapsbrytare. Vänta lite, så ska' du te' evig tid få si och erfara hva' slags strösocker dä' ä . . .

Så hörde vi ingenting på en liten stund. Men rätt i rappet skar ett jämmerskrik ut genom fönstret och så rusade vi in i stugan bägge två.

Ögonen stodo som ett par glaskulor från Sara. Hon hade allaredan stelkramp och det var omöjligt för oss att hälla i henne någon mjölk.

— Han har förgeftat mej, hviskade hon med nöd.

— Stackars mänska, du ble' en självspilling för ditt gudlösa sinnes skull. Vi två ha' hört alltsammans sa' Johan.

Det ryser in i min märg, när jag tänker på hurudant utseende hon fick vid de orden.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

När vi efter en stund höljt ett lakan öfver henne, som tog sitt lif i ett ögonblick, då hon jagat upp sig till ett sådant ursinne, att hon icke visste hvad hon gjorde eller sade, gingo vi ut på gården.

— Ni kommo hit i en lycklig stund. Gu' vet, hur det kunnat gå för mej, om ni inte hört hur allt tillgick, snyftade Anders.

— Dä' va din kastanj, som lockade oss hit, genmälde Johan.

Då gick Anders bort och satte sig under trädet och smekte dess gamla stam.

— Du har hört mina suckar, när jag sutit här och lidit, du har sett min sorg och varkunnat dig och bragt mig hjälp i min svåraste nöd. Gu' välsigne dig, gamla hvithufvud, grät Anders.

Och fåglarne kvittrade i träden, fjärilar och bin surrade kring blommorna. Där var glädje och lust och harmoni.

Hvarför ska' då mänskan nästan vara det enda farliga vilddjur, som stör den samklang himmelen älskar?

Teori och praktik.

Jaha, det säger jag och det står jag till också, att det är nära på lika godt och fördelaktigt att ha lärdom och kunskaper, som att äga en hop pängar.

Men man ska naturligtvis förstå sig på att nyttja sin lärdom på ett praktiskt sätt och kunna betjäna sig af den i lifvet och politiken.

I annat fall räntar lärdomen aldrig ett tecken, utan blifver såsom ljuset under skäppona eller såsom en otänd lykta uti en adventsnatt.

Vi hade t. ex. för några år sedan en v. pastor, hvilken var så rysansvärdt lärd, att han satte biskop och domprost och domkapitel på hasorna samt var hardt nära att förgöra hela stiftsstaden förmedelst skriftlärdom och hebreiska, grekiska, filosofi och teologi och all världens vetenskap. Ja, han hade så mycken lärdom i sin lekamen, att hans pantalonger och rockärmar liksom kröpo i hop och snurknade af pur skrämsel och bäfvan för honom. Det såg ut som om kläderna icke ansett sig värdiga att skyla en så lärd och namnkunnig man. Därför vågade sig byxorna bara en liten bit nedom knäna på'n och rockärmarne tordes inte mer än ett litet, litet stycke nedom hans armbågar, så att karlen äfven uti det yttre tedde sig mycket lärd och originell. Men när han kom på predikstolen, var han knappt så dråplig som en medelmåttigt utstuderad män'ska.

Han mäktade, förstås, inte göra nå't praktiskt bruk af sitt myckna vetande.

Nu ska' jag emellertid omtala ett tempo och en bravad, som visa, hur härlig, hur nyttig och välsignelsebringande lärdomen är, när han dväljes och bor uti en person, den där förstår att omsätta honom i praktiken.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Per Johan Israelsson i Stenbäcken hade i långliga år fått uppbära mycken chikan af oss socknebor för det att han kostat ut allt hvad han kunnat nå och klå på sonen sin, som nu studerat i vid pass sexton eller sjutton år.

Det har mången gång varit djädrigt och svårt för Per Johan, särdeles sedan hans ättelägg kom till Uppsala, som måtte vara den dyraste stad i hela lutherska läran.

Per Johan har stretat och plitat och sträfvat natt och dag och födt upp tjogtals par stutar, dem han sålt på möten

och marknader. Och hvarendaste styfver, han fått för dem, har han måst skicka till Uppsala.

Det finns väl knappt nå'n kung eller president, hur välmående han än må vara, som ätit upp så många stutar som kandidat Stenbom, född Israelsson, ifrån Stenbäcken.

Per Johan har offrat hela hekatomber åt honom. Men ändå har det varit såsom att kasta småpinnar i det så kallade helsefyret, ty gubbastackarn har därtill fått inteckna hemmanet gång på gång, hvadan Stenbäcken är ganska bra graveradt nu för tiden. Lärdom och punsch måtte alltså vara hundingen så dyra varor, om en ska ha' utaf prima sort.

Det var klart, att vi skällde på Per Johan Israelsson, när han kom med sina papper och bad oss »stiga i vänneborgen.»

— Ös inte ut så besattandes möcke på pojken! Låt honom regulera sig själf, ty dä vore väl attsingen om inte han, som stoderat i så många herrans år, skulle vara god för att klä' och fö' sej! mente vi.

Men Per Johan bara log och runkade på hufvudet och sa':

— Vänta ni bara tills han blir färdi', så ska' ni få si hvilken glädje ja' får utå honom!

— Hva ska' han bli då?

— Han kan bli hva' han vell, för han tar en fysisk och kemisk examen och läser botanik, så att dä brakar i hela Uplann'. Nu går han på labratorium och kokar och blånnar ihop alla di djädriaste syrer och illistrisk och lektyrer, som finns, så han kan bli precis hva' hundan han vell, predikade Per Johan. Och när man fick höra sådant, kunde man ju inte för skams skull låta bli att skrifva på, fast man, som sagdt, kunde tycka, att sonens »labrationer» och »botatunik» mjölkade gubben väl hårdt.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men Per Johans hopp har gualof inte slagit fel. Han har nu glädje af sin son, en så obeskriflig och stor glädje, att en annan kan få tårar i ögonen, när en bara tänker på't, ty om här finns någon i världen, som kan sätta om sitt vetande i praktiken och använda det till reelt gagn, så är det kandidaten Stenbom.

Jesses, den som hade en sådan son! Men det är gunås inte allom gifvet att bli far till en tocken.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kandidaten kom hem en påsk efter att någon tid förut ha' tagit, — som Per Johan sa' — en styf kemisk examen. Nu skulle han hvila sig ett grand samt väl också drifva ihop lite pängar för att klara den fysiska examen med.

Men det var inga roliga nyheter, som mötte den kemiske kandidaten, när han kom hem till socknen.

Vi visste nog, att han förr under ferierna brukat sällskapat med rike patron Göranssons yngsta dotter i Vägaholm, men att det var ordentlig och stark kärlek emellan dem, det hade icke skam reda på.

Nu hade emellertid en rysligt rik grosshandlare i Stockholm köpt Edeby säteri och skänkt det åt en sin son, hvilken inte dugde till att studera och bli något i världen. Och det vet man ju, att rikt folk göra sina odugliga pojkar till jorddrottar, hvilket vår tryckta modernäring just icke vinner på.

Ifrågavarande unge agronom, som förgäfves sökt streta igenom Alnarp, masade emellertid omkring härnere i en samheten och blef pin kär i patron Göranssons ofvanberörda yngsta dotter. Och Göransson, hvilken, oss emellan sagdt, är en pösig och dryg och bra nog dum uppkomling, såg med stort välbehag till den kärleken. Han tyckte om att komma i släkt med den rike grosshandlaren, och så resolverade han, att tösen skulle förlofvas och giftas med agronomen. Flickan pep och stretade emot, men det hjälpte inte; och så sattes förlofningskalaset ut till onsdagen efter påsk.

Det var nu dessa omständigheter, hvilka gjorde kandidaten ryssrasande, när han fick nys om dem.

En annan hade kanske hängt läpp och kanske skjutit sig på köpet.

Men Stenbom var inte af den ullen och han hade inte tagit sin kemiska examen för inte.

Han låste in sig i Stenbäckens förstugukammare och ingen fick gå in till honom på flera da'r.

Men Per Johan, som spionerade genom fönstret, hviskade stolt:

— Han har tatt' fram sina kemiska flaskor och stoderar mä' labrationer. En ska' få si, att han håller på med en stor oppfinning!

Ett par da'r efteråt gick kandidaten i skymningen ner till Axel och Johan i Fällebo. I ena fickan bar han då en liten svart flaska ock i den andra en svamp. Hvad han sa' till de där illpojkarne i Fällebo fick ingen höra, men skåkade och grinade gjorde de alla tre, och när de skiljdes åt, handslogo de som om de uppgjort och kommit öfverens om hemmanshandel.

Nå, på onsdagsaftonen åkte agronomen i sin lilla trilla på vägen mot Vägaholm och såg så lycklig ut som en liten gud.

Därför varsnade han naturligtvis inte, att där låg liksom en liten trampolin i det vänstra hjulspåret ute på Flugebo mosse. Agronomen satt och tänkte på kärleken och anade intet ondt, förrän hjulet rullade upp på trampolinen och trillan och agronomen tippade öfver ända i diket, så att det sa' skvabb efter'et. Men till all lycka kommo bå' Johan och Axel i Fällebo i samma stunden den vägen fram och hjälpte upp den förolyckade.

— Slo' herr agronomen sej? sporde Axel med stor ängslan.

— Nä', det tror jag inte!

— Men smutsat ner sej i synen har han. Te' all löcka har ja' just nu köpt en schvamp borte hos handlarn i Må-

laskog. Ja' ska springa och blöta'n i diket här borte och tvätta å herr agronomen! lät Johan.

Och så tog han upp svampen och gaf sig lite afsides. Där mättade den syndapalten svampen med vätskan i kandidatens flaska och gnodde sedan agronomen därmed rundtom i synen.

— Gnid inte så besatt, din rackare! röt fästmannen.

— Ursäkta, men nu ä' dä borte lell, och nu ä' herr aronomen fin som ett alabast! sa' Johan och tog ett stråk med svampen kring halsen på'n.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

På Vägaholm var kalaset redo. Där var mycket folk och bå' jag och den andra kommunalnämnden voro gubevars med.

Rätt hvad det var kom fästmannen in och såg öfverlycklig ut. Men han var lite konstig i synen, så vi tyckte att han tedde sig underlig.

Så fingo vi kaffe och konjak, och agronomen spottade minnsann inte i kålen. Men ju längre det led mot supédags dess märkligare blef agronomen i ansiktet. Karlen svartnade skenbarligen, så att vi blefvo liksom rädda för honom lite till mans. Göransson glodde som en grymtoxe på honom och såg alldeles perplex ut.

När agronomen blef allt mer och mer svarter och grymmer i synen, gick slutligen kommunalordförar'n bort till Göransson och hviskade:

— Ge inte flecka åt den där. Han har ju nå'n hemsk sjukdom. Blodet ä' bestämdt ruttet i'en! Sir inte patron hur han svartnar, sen han spände på å dricka konjak och punsch! Kör ut'en bara, dä ä' mett ärliga råd!

När Göransson fick den impulsen, blef det lif i honom. Han gick bort och slog den blifvande mågen på axeln.

— Jag tro vi inhibera förlofningen. Den, som friar te' min dotter, ska' inte ha' odugligt blo' i sej! sa' han.

— Odugligt blod! Hva' är det för dumt prat, farbror?

»Jag tror vi inhiberar förlofningen.»

— Åh, titta dej i spegeln så får du se! hånlog Göransson och drog fram agronomen till en trymå.

Den stackarn var nu precis som en morian; han blef allt svartare och svartare, så att vi vågade inte gå när honom.

— T'änk om det är svarta pesten han har! Ve oss då! sa' kandidat Stenbom, som stod och lutade sig mot en dörrpost och såg intresserad ut.

Allt räddare blefvo vi gäster. Men minen på agronomen, när han tittade sig i spegeln, den glömmer jag aldrig. Beskrifva honom duger jag då rakt inte till. Först gapade han som den värste operasångare, sen tog han till att darra, och gu' vet hur han bara kom ut. Men ut slank han som en vind.

Ni kan tänka er, att där blef tungt och dystert, en vändning efteråt. Men sedan fru Göransson, som är ett förståndigt och resolut fruntimmer, låtit röka i rummen med enris, blefvo vi litet lättare till sinnes och fortsatte kalasandet.

Hva' kandidaten och Göransson hade att språka om den kvällen begrepo vi till en början inte, men det sågo vi, att de blefvo allt bättre och bättre bussar, och när vi tågade in till supén, log Göransson. Kandidaten var som en spelman och flickan, som skulle förlofvas, liknade en sädesärla. Och när vi hade halfätit, stod min själ patron Göransson upp och förlofvade flickan med den sabla kandidaten Stenbom, den kemisten.

Vi hurrade.

Där se ni nu, godt folk, hvad kunskap och lärdom kunna uträtta i världen, när de användas praktiskt och på ett förnuftigt sätt samt i rätter tid. Och för min del svär jag på, att om Herren beskär mig en pojk, så ska' han då köras till att ta' en kemisk examen, ty kemien tycks vara en vetenskap som duger.

Om t. ex. Stenbommen inte laborerat i Uppsala, så att han kunnat blanda till det rackartyget, som svärtade ner och skämde ut agronomen, så hade han gått ledig för såväl Göranssons många pengar som hans granna dotter. Eller är det inte sant som jag säger?

Nu går Per Johan i Stenbäcken omkring i socknen och jubilerar och fröjdas, sägandes:

— Sir ni dä! Kostar han pengar, så duger han nå'nting till också, bå i teorien och i praktiken!

Spionen.

Nittonhundratalet började på ett öfver höfvan högtidligt sätt och med en förändring uti den inre administrationen, hvars verkningar redan börjat visa sig. Från och med sistlidne nyårsdag gäller nämligen inom detta framåtsträfvande land en alldeles ny lag angående det stolta, det viktiga och maktpåliggande — fjärdingsmannabestyret på landet.

Låtom oss betänka och fasthålla detta faktum.

Städse har fjärdingsmannen på landet varit en maffe. Visserligen långt ifrån en Guds — men en ordningens man. Han har tvifvelsutan icke spridt någon synnerlig glädje uti eller fört någon vidare fröjd och fromma till de boningar, inom hvilkas trösklar han trädt å ämbetets vägnar och å dragande kall.

Säkerligen har han ock ytterst sällan af folket inflikats uti deras morgon- och aftonböner — han lika litet som länsmannen. Men han kan vara lugn ändå. Ty fjärdingsmannen har indrifvit resterande prästlönemedel till betydliga belopp, och därigenom har han tvifvelsutan gjort åtskilligt för sin salighet.

Trots detta var han dock hittills icke någon egentlig tjänsteman. Fjärdingsmannaskapets utöfvande ålåg hemmannen samt gick i tur och ordning mellan dessas innehaf-

vare. Och under sådana omständigheter var det inte så särdeles bevändt med ämbetet. Hvem som helst, som ägde en åtting, hade utsikt att bli fjärdingsman under ett år.

Men från nittonhundratalets början är det något helt annat. Nu utkoras fjärdingsmannen för tre år, nu har han en vidsträcktare makt och nu skall lön bestämmas åt honom på kommunalstämmorna. Förty är nu fjärdingsmannen en djädrans ämbets- och tjänsteman, som har makt och myndighet såsom den värste polis och nu är han icke god att peta på nosen. Ja, allting går framåt. Skål då för nittonhundratalets nyaste tjänsteman med lön på stat!

Lefve fjärdingsmannen! Hipp, hipp, hurrah!

En februaridag kom fjärdingsmannen i Soåsa socken skridande i högtidligt tåg på väg neråt Svenshaga med ett delgifningsbevis och såg ut som om icke blott socknens utan hela rikets välfärd och framtid hvilat på hans skuldror.

Han satte ut truten, han tittade trindt och stinnt såsom han sett länsmannen göra, då denne är i embetsutöfning, han spottade i vägen och snöt sig i vanten. Ty en fjärdingsman är så pass karl, att han inte behöfver ta af sig vanten, hvarken när han hälsar på folk eller snyter sig. Han bär väl inte vanten förgäfves heller.

Så gick fjärdingsmannen i Soåsa socken på vägen. Jag tänker ni lätt kan föreställa er hur han såg ut.

Rätt som han så skred fram, fördjupad i sig själf och sin dominerande värdighet, mötte han en illa klädd karl, en vandringsman, som såg konstig ut.

— Hva' ä' du för en? röt fjärdingsmannen och spände ögonen i karlen. Hvar och en är herre öfver sin stackare, förstås.

— Uh — uh — uh! genmälde vandraren. Han kunde inte få fram mer. Ty sanningen att säga var det en döfstum tiggare från Angelstad, hvilken hade kommit ut på vålddrift.

Fjärdingsmannen blef arg, ty det är så litet det fina tål.

— Svara karl och ge besked! Sir du inte hvem ja' ä'! skrek polischefen i Soåsa samt knäckte till att skälla på stackarn och hota honom med bå' lifvets och frihetens förlust till evig tid.

— Ta' fram dina bety'! röt fjärdingsmannen.

Men tiggaren svarade bara: »uh-uh-uh» och spretade med fingrarne och pekade på munnen.

Då gick ett sabla ljus upp i fjärdingsmannens omtänksamma hjärna.

— Nähä du, förhärdade lurendrejare! Ändra kan du lura, men inte mej. Tror du inte ja' begriper, att du ä' en rysk spion, som går här och tittar efter, hur denna socken ska' kunna tas in. Men du nös dej, du moskovit, och nu är du min jösse lell! gormade fjärdingmannen.

— Uh-uh-uh! bölade tiggarn.

— Nu följer du mä te' länsman, för här ska' bli vistasjon änna in på din baraste kropp! Vell du gå mä go'villigt, annars brukar ja' våld utå attan?

— Uh-uh-uh! tjöt den döfstumme.

— Vråla du för skam i våld! Tror du inte ja' vet, att du förstår schwänska te' minstingens så möcke, att du begriper hva' dä ä' fråga om och att ja' inte är mer eller mindre än konglig fjärdingsman! Vell du gå mä, du seberiske hunn och spion och förrädare? Och fjärdingsmannen skällde så förskräckligt och röt så hemskt emot den arme karlen, att det hördes lång väg.

Men den döfstumme lät sig ingenting bekomma, utan bara fånade och pekade åt alla håll och klippte med fingrarne och bölade:

— Uh-uh-uh!

Allt rasnare blef fjärdingsmannen, förstås.

— Du ä' då den mest inpiskade afgrunnsande te' ryss, som ja' nånsin sett. Men här har du råkat på en, som står dej. Arma och dumma bönner, som aldri' läst en instrusjon eller haft nå't mä konungens höga befallningshaf-

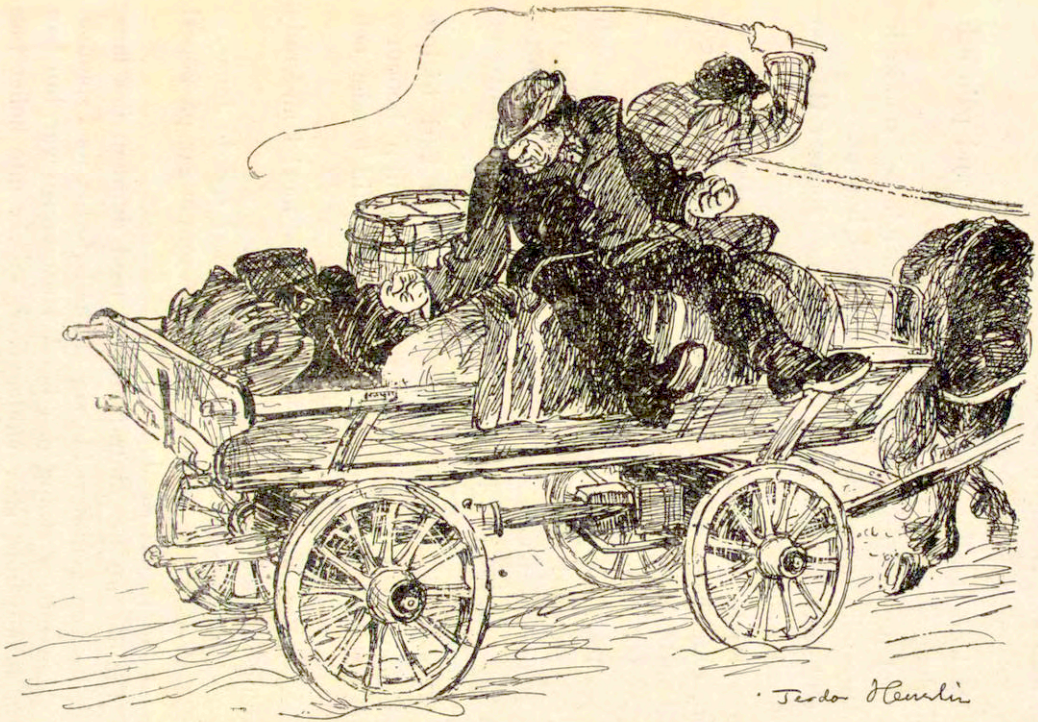

Kör nu i skenande spring te' länsman!

vande å göra, dom kan du lura. Men här blir du bet på eviga fläcken. Begriper du dä?

— Uh-uh-uh! pep den döfstumme.

Då lade fjärdingsmannen sin segervana hand på'n och skulle hugga'n.

Men nu blef dumben å sin sida rasande och smockade till den andre, så att det bar omkull med honom.

Gu' vet, hur det kunnat gå, om inte Jonas i Hägnen kommit körandes i detsamma.

— Hjälp mej, för Guds skull, Jonas! Dä ä' en rysk spion, som ska' anhållas. Nu ä' du vettne till, hur han gör motstånn!

— Har han mordvapen? sporde Jonas.

— Inte, så vidt ja' sir. Men armstörka har han och örfilas kan han! Hjälp te' och hugg honom. Här ska' ryske staten få ponga ut mä' e' vacker summa. Dä kostar nå't att förgripa sej på en fjärdingsman efter den nye instrusjonen!

Jonas, som är en mera stark än klok karl, hjälpte fjärdingsmannen med dumben. De hofvo upp honom i Jonas' åkdon samt bundo honom med rep till händer och fötter.

— Kör nu i skenande spring te' länsman! komderade fjärdingsmannen.

— Får ja' skjutsersättning ätter taxa? sporde Jonas.

— Vesst får du ersättning och vagnpängar på köpet!

— Hopp, då! sa' Jonas.

Framåt aftonen inträffade de med dumben hos länsman, hvilken genast redde sig att hålla förhör med spionen.

Men rätt så sträng och barsk länsmannen var, hur han röt och använde sina snillegåfvor, så var inte heller han karl att få den döfstumme att tala ur skägget.

Det gifs alltså svårigheter, inför hvilka till och med länsmän stå maktlösa.

Till allt makt- och kraftspråk sa' spionen endast: »uh-uh-uh». Men ögonen gnistrade på'n.

— Det syns, att han är af rätta ullen. Det är säkert en ofcersrackare! Klä' af honom hvarenda trå' på kroppen, vräng strumporna på'n och titta efter om han inte har papper, som röja hans uselhet! pustade länsmannen.

Och dumben afkläddes. I hans gömmor fanns inte ett dugg mera än några fläsksvålar, fem brödbitar och ett stycke palttobak.

Allt argare blef länsman.

— Ta' och klå honom, mens han är naken! Dä biter kanske på hans dökött! rådde fjärdingsmannen.

— Du säjer något! lät befallningsmannen och grep en hundpiska, som hängde på väggen.

Men då blef spionen rädd och flög på dörren. Lyckligtvis för honom icke på den dörr, som ledde ut, utan på den, som förde till länsmannens enskilda våning.

Dit in dråsade dumben och bölade på sitt vis alldeles förfärligt.

I rummen sutto emellertid länsmanskan i sin oskuld komministers fru och flera andra kvinnliga honoratiores som voro där på kafferep.

Ni kan nu tänka er dessas minspel, när en karl kom öfver dem utan så mycket som ett fikonalöf på sig.

Själfva länsmannen blef så flat vid denna vändning af saken, att han inte egentligen kom sig för med någonting.

I detsamma kom pigan inrusande till det bestörta och hojtande sällskapet.

— Kors i Herrans namn! Dä ä' ju döfven i Angelsta' fattighus. Har han blett stolleter?

— Döfven i Angelsta'! Är det inte en rysk spion? skrek länsmannen.

— Nä, gu' bevars! Ja' känner honom grannt. Dä ä'

döfven! sa' pigan och smet ut, för det var stopp för henne att hålla sig för skratt.

Låt mig nu dra' en slöja för den här scenen.

Utan så mycket som ett fikonalöf på sig.

Döfven fick kläda sig och undfägnades rikligen.

Länsmannen knäckte till att dricka flera starka whiskygroggar i förargelsen, men den store fjärdingsmannen drog dädan långnäst och slokörad samt höll dessutom på

att under hemvägen få smörj af Jonas i Hägnen, som inte fick betalt för sin skjuts.

Jag själf tackar nu Gu' för att jag inte blifvit en fjärdingsman eller något annat högt och ansvarsfullt här i världen.

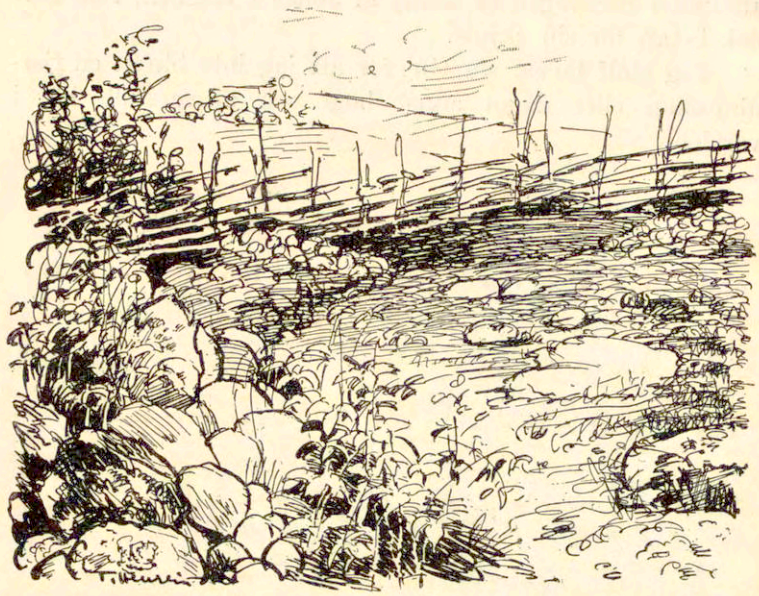

Sven i Mageräng.

Det var ett i mångt och mycket underligt samt i våra dagar sällsynt folk, som bodde i Mageräng.

Namnet låter skralt och Gu' må också veta, att stället var allt annat än fett.

Alla människor hade äfven afrådt Sven Israelsson att bygga och odla i den där sten- och grusbacken.

— Där är ju mera bullersten än jord! mente folket. Men Sven var alla dar en motvall.

— Emellan stenarne brukar det växa galant! svarade han samt hackade och spadvände sin eländiga Mageräng.

Men han fick allt sanna folkets ord till sist. De blefvo minsann icke många de kärfvar han kunde gnaga sig till

med skäran mellan bullerstenarne. Han fick aldrig så mycket säd på hösten, att han kunde brödföda sig och hustrun och en endaste dotter till julen. Också såg Sven Israelsson alltid förfärligt utsvulten ut.

Salt och potater är just ingen rätt, som ger hull. Och när man måste spara på mjölet ända därhän, att man icke har råd att koka gröt, utan måste nöja sig med »vassvälling» till middag och därtill arbeta styft på en sådan kost, så kan man inte i längden bibehålla någon så värst blomstrande hy.

Därför var Sven mycket gul i synen, och ögonen kröpo långt in i hufvudet på honom. Han liknade också mera ett skelett än en kyrkovärd.

Underligt var det också, att han bara kunde arbeta som han gjorde, arbeta styft från morgon till kväll år ut och år in.

När han omsider kom underfund med, att Magerängen var, såsom han uttryckte sig, besattandes styfmjölkad samt att han inte på något sätt kunde locka sin bärgning ur henne, tog han sig till att dagsverka hos bönderna i orten. Och sådant är just ingen sinekur.

Men Sven tyckte om det jobbet.

Han arbetade efter en bestämd och gifven taxa, den han aldrig någonsin ändrat under hela sitt lif.

Antingen det var goda eller dåliga tider, antingen dagen var kort eller lång, så skulle han ha' sexton skilling om dagen, middag och »meraftan» samt en kaka bröd, när han gick hem på kvällen.

Aldrig var det lönt att bjuda honom hvarken mer eller mindre, och det var ingen, som bar sig vid att pruta med honom. Tvärtom tyckte alla, att det var den billigaste arbetare man kunde få, och för den skull var det ett riktigt rifvande efter Sven i Mageräng.

Men ingen kunde begripa, hur han kunde bärga sig och kläda sig och de sina med 16 skilling om da'n.

— I ta' kanske inte dagsverkskakan, som ja' får för hvar eviga söckenda', i betraktanne! lät Sven, när man någon gång förmanade honom att taga en ordentlig dagspenning.

— Herren välsignar alltid dä' lella, men flåbusar, som aldrig skämmas och aldri' bli nöjda, hvad de än få, ha' dä' kanske sämre än ja', fast di ha grannare tröjor! brukade han tillägga.

Så gick år efter år. Sven knogade i bygden och bar hem sina sextonskillingar och dagsverkskakorna till Magerängen. Men han nämnde för öfrigt aldrig någonting om sina affärer och omständigheter. Nöjd och belåten såg han dock alltid ut.

— Jag har jämt och samt sötebrödsdagar! log han.

Under tiden hade hans tös växt upp och blifvit en ganska väl funtad flicka. Hon satt nere i Magerängen och väfde hufvudkläden och andra fruntimmerssaker, hvaraf hon förtjänade icke så litet, ty hon var flitig samt skicklig också.

Men några friare hörde hon icke af. Nänä, måntro, till sådana ställen som Magerängen, leda just inga giljarestigar, och en tös, hvars far inte förtjänar mera än 16 skilling om dagen, har nog inte stora utsikter, om hon är än så rask och dygdesam.

— Ho' får allt gå där, för dä' ä' nog inte fett å gefta sej i Mageräng, hette det.

Alltså var Helena i sin väfstol och smällde om dagarne. Hvad hon tänkte under det spolen ilade hit och dit mellan hennes flitiga händer, det sa' hon aldrig. Men folket hade fått för sig, att hon var högfärdig. Annars hade hon väl tagit sig plats som la'gårdspiga.

— Men hon ä' för stormodig att tjäna andra. Dä' ä' väl lite för mer att sitta hemma och råda sej själf, kantänka, lät man och ville pådrilla, att hon om söndagarna satt i

kyrkan och koxade efter Axel i Storegår'n, sonen till den bonde, som sålt Magerängsskiftet till Sven.

Rätt hvad det var dunstade det också ut, att Axel inte höll sig för god att sällskapa med »sextonskillingsflickan» i Mageräng, hvaraf Axels rykte led betydligt. Ty det finns ett slags aristokrati äfven bland bönderna, och den har strängare principer än någon, som icke sett den på närmare håll, kan ana.

Det sades också, att Axel fick stryk af far sin, för det han tittade åt Helena i Mageräng.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så inträffade den stora kraschen i socknen. Landthandlaren hade lockat en del gubbar i borgen, och när sen handlaren slog vantarne i bordet, blef det ett stort elände. Storegårdsfar var med i den där härfvan och man visste icke hur han skulle klara sig. Men det gjorde han ändå på sitt sätt. Han dog nämligen ifrån saken ett par dar innan lagsökningarne skulle börja hagla öfver honom, och Axel fick fördenskull hela ovädret öfver sig.

En kväll kom han ner till Magerängen, blek och alldeles ifrån sig.

— Ni ha väl fastebref på den här biten, Sven? frågade han.

— Nä' gu har ja' ej. Far din sa' att det bara kostar pängar att låta afsöndra jord och då brydde ja' mej inte om'et. För här setter ja' och ingen kan väl ta' stället ifrå' mej. Skuld har ja' ju ingen,

— Stackars folk! Detta är det värsta af allt. Jo, ni får allt gå ifrån gård och grund på samma gång som jag. Mageräng ä' intecknadt te'sammans med hufvudgården, och när nu den säljs på pantauktionen, så ryker ni med, stackars människor! Och Axel var alldeles öfver sig gifven.

Sven satt och grunnade.

— Kan inte gården räddas? sporde han om en stund.

— Jo, ifall jag hade tretusen kronor, så sutte jag fast och allt redde sig väl!

Fruntimren började stortjuta. Sven låtsade ingenting om, men det ryckte i hans magra lemmar och det var tydligt, att någonting försiggick inom honom.

Rätt hvad det var drog han ut en gammal träläda under sängen, låste upp locket och tog fram en bok. När han tittade i henne skalf han lite grand. Men det dröjde inte länge, förrän han var herre öfver sig igen.

— Si här har ja' en sparbanksbok. Här har ja' plockat ihop sextonskillingar i tretti års ti'. Här ä' tretusen sexhundra ärligt och mödosamt förtjänta kronor. Ta dom, Axel, och rädda våra hem. För ja' vell dö härnere.

Man kan nog tänka sig hurudan Axel blef. Han kunde inte säga ett ord, utan bara gapade och trodde, att han drömde. Men när han såg boken och siffrorna, så fick han lof tro.

Hvad han skulle göra visste han dock inte. Det var svårt för honom att låna denna frukt af svett och släp. När han grunnat en stund, fick han emellertid saken klar för sig. Det var visst Helenas ögon, som klarade hans tankar.

— Jaha, äss ja' får Helena med, så ska' ja' ta' pengarne, sa' han.

— Tack, käre Gu', för all din godhet! Sir en dä, att han välsignat det lilla. Nu blir mi' arma flicka mor i Storegår'n. Ja, ä'ke dä en unnerlig och go' Gu' vi ha!

Sven grät i glädje, och alla de andra gjorde honom sällskap därutinnan.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu äro Axel och Helena ett riktigt dunderfolk, som har framgång i allt.

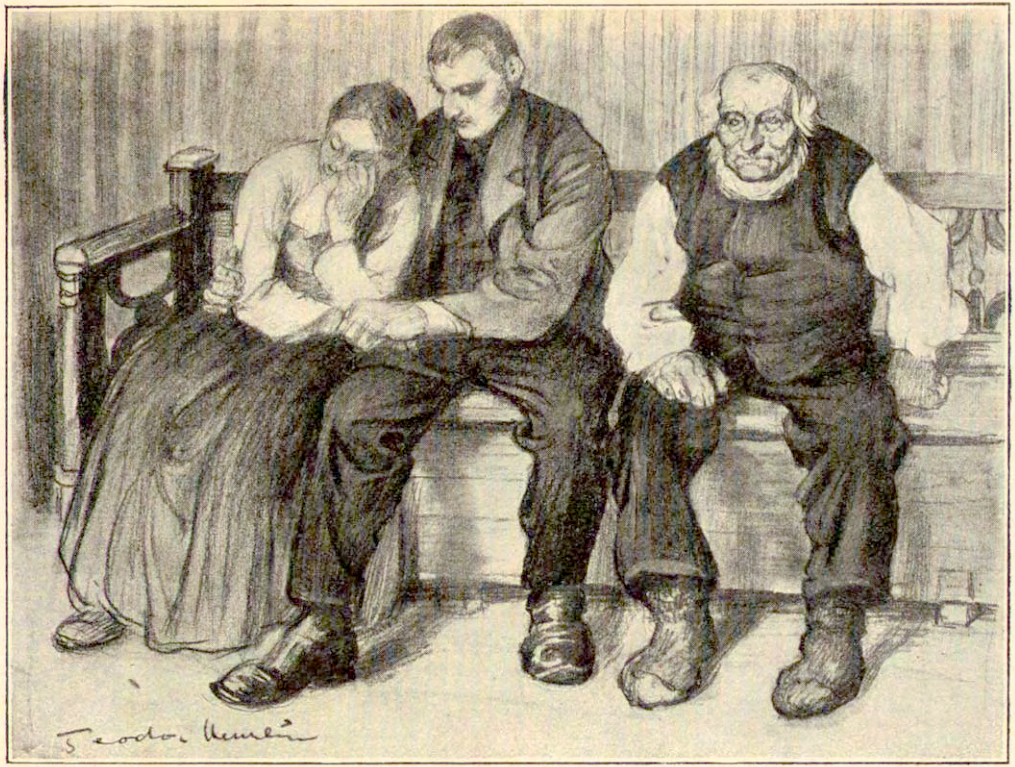

Sven grät af glädje, och alla de andra gjorde honom sällskap därutinnan.

Sven går och arbetar hos dem för sexton skilling och en kaka, som just inte är så liten.

Men fast han bara är en simpel dagakarl, så är det inte många i socknen, som äro så aktade och vördade som han.

Ondt samvete.

Det syntes tydligt på Per Måns i Knutsbråten att han gick och rufvade på något tungt.

En del af hans bekanta påstodo, att han drogs med något invärtes ondt, som gjorde honom modfälld och nedsatte lynnet på honom. Ty sorgsen var han och betryckt såg han ut, som om han gått och burit på hela pastoratets synder, hvilka nog, gu' nås, inte äro så lätta.

Aldrig hade någon sett honom så mycket som dra' på munnen en gång till ett leende.

Det hände en afton vid en pantauktion hos garfvare Karlsson i kyrkobyn, att länsmannen, som nu, gualof, är

döder, steg miste och sank så stor han var ner i den sura och illaluktande garfvarepyren.

Om själfva Job midt under sitt lidande fått se en sådan syn, skulle han ha' glömt sin smärta, sina förluster och vedermödor samt skrattat sig fördärfvad.

Hela auktionsmenigheten grinade också, när de sågo länsmannen sjunka i pyrens djup, grinade af hela sin innersta själ. Till och med de religiösa, som voro där, höllo sig för sina rättfärdiga magar och skrattade förskräckligt samt kände sig tacksamma för detta under. Ja, allt folket riktigt illtjöt af förtjusning och kunde inte annat.

Blott Per Måns i Knutsbråten log inte, utan såg lika dyster ut som vanligt.

Då begrepo vi, att det var något på tok med hans själ. Ty om en mänska har aldrig så ondt i kroppen, om hon har den vildaste tandvärk eller lungsot eller till och med tarmvred i sista stadiet, så kan hon väl inte hålla sig för skratt, om hon beskäres den glädjen och nåden att få se en länsman rusa ner ända till ögonhåren i en gammal stinkande garfvarpyr.

Endast den, som har själskval eller ett dåligt samvete, kan känna sig oberörd af en sådan gudasyn.

Ifrån den tiden började vi också mer och mer undra, hvad Per Måns kunde ha' för en tyngd på sin själ, och den åsikten blef allt mer och mer gängse, att han gjort något ondt, som nu gnagde och anfäktade honom.

Men vi kunde inte begripa hvad det var, ty karlen hade ju, så länge han bott i socknen, inte gjort något ondt. Han lade ordentligt sina onera och utskylder, han som andra, samt gick åt kyrkan tidt som oftast, så där var ingenting att anmärka mot honom.

Änkman hade han visserligen blifvit för en hel del år sedan, men inte kunde han väl hänga hufvudet år efter år för en sådan småsaks skull.

Nej, han hade nog någon gammal skuld på sitt samvete från yngre dar, från tiden innan han flyttade in i vår krets och kommun.

Ty Per Måns var inte född i vårt grannhälle; utan hade kommit dit för många år sedan, när de gräfde kanalen, medelst hvilken Mosjön sänktes så välsignadt.

Blott Per Måns i Knutsbråten log icke.

Hvar han kom ifrån fingo vi egentligen inte reda på, utan endast, att han var långt norrifrån. Och inte angick det oss, förstås, heller.

Per Måns var redan då en jämmerhank, som man säger, och en döddansare, som gick för sig själf och suckade och grubblade. Men en förståsigpåare var han i kanalgräfnings- och sjösänkningskonst, det var ostridigt.

Strax innan sänkningen var färdig, friade han, till allas vår förbluffelse, till Lisa i Slättebrohult, hvilket tog skruf för honom.

När så arbetet slutat, for han bort en tre veckors tid, för att, såsom han uppgaf, hämta sina arfsmedel. Och då han på sagd tid kom åter, köpte han svärfar sins gård.

Ifrån den betan blef han ännu trubbigare och skyggare. Lisa hade nog inte heller så roligt hos honom, stackars mänska. Hon rent af tynade bort i Knutsbråten samt dog barnlös efter ett par eller tre års äktenskap.

Per Måns gifte sedan inte om sig, såsom andra karlar för sed hafva, utan vandrade ensam och allena år ut och år in däruppe i Knutsbråten och skyggade för folk.

Pastorn kristnade honom till »den store suckaren i Bråten», men hvarken han eller någon annan fick, som sagdt, reda på hvad som gick åt honom. Först senare blef det uppenbaradt.

Det som gömmes i snö, blir synligt i tö.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

En dag var Per Måns i färd med att bryta jordstenar på en liten nyodling, som han bråkat med i flere års tid. Han hade lagt ett brott och äflades, ensam som han var, att båka upp en stor och illavuren sten. Men när han var på vippen att lyckas därutinnan, så slant det för honom, stenen for tillbaka åt hålet och Per Måns fick sig ett förfärligt slag för bröstet af det långa järnspettet. Han stöp och blef liggande på fältet till dess hans gamla piga fann honom vid aftonvardsdags och lät bära in honom.

Det var emellertid förbi med Per Måns. Inga »kloka» och ingen läkare heller ville han höra talas om, utan där låg han i Knutsbråten och rosslade och tittade i taket, som om han sett spöke.

Han försämrades synbarligen för hvar dag, och snart spordes det, att han inte skulle ha' så värst långt igen att lefva.

Så sutto vi en skymningsstund och talade om honom ner i Söragård, där vi voro tillsammans några stycken för att göra upp ett nytt knektkontrakt, då drängen hos Per Måns i detsamma kom in och skrek, att vi skulle springa upp till Knutsbråten en handvänning.

— Hvad står då på? sporde vi.

— Jo, husbonnen vill ovillkorligen tala med ett par, tre karlar. Men kvicka för all del på, för han sa', att dä ä' brådska å färde, lät drängen. Och vi voro inte sena att följa efter honom.

Men då vi om en liten stund kommit in i stugan, där den sjuke låg, var det rätt så när vi ångrat att vi gått med. Det var riktigt hemskt därinne. Och så till att se den förtviflan och fasa, som speglade sig i den sjukes drag och ögon.

Rädda karlar ha' blifvit mörkrädda för mindre.

Per Måns hade börjat yra och prata förskräckliga ord.

— Hva' skulle vi här egentligen, här kan ju ingenting uträttas? sa' vi och ville ut igen.

— Han var redig för en stund sen, när han skickade drängen. Sitten en vändning, karlar. Han kommer kanske till sans igen, svarade pigan.

Men Per Måns yrade fortfarande.

— Fresta mig inte du lede satan . . . mumlade han. Fast nog kunde pengaskrylan vara bra att ha'. . . Hela aflöningskassan — tusentals riksdaler — dä är förstås, oberoende och njutning det . . . du har rätt . . . satan lelle! En smäll med järnstången . . . en graf i skogen . . . och skrinet ä' mitt . . .

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

På det viset gick den döende på. Ögonen voro stela på'n, bröstet krasade och svetten rann i stora droppar från hans panna.

— Blöt en handduk och torka honom i synen! sa' Bengt i Mo.

Pigan gjorde så, och det såg ut som om det lugnat den sjuke. Han tystnade och liksom sof några minuter. Men rätt hvad det var, vaknade han och syntes mycket redigare. När han fick se oss karlar sitta där, hajade han i början till och tittade skarpt på oss. Men snart lugnade han sig och bad oss komma fram mot sängen.

Och så fingo vi höra hans syndabekännelse.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

De hade haft ett stort kanalarbete för sig däruppe i hans hembygd, långt i norr. Där hade Per Måns varit med och haft ett godt anseende. Han hade lagt undan litet pängar, men satan, som anfäktade honom, hade inbillat honom, att det vore för litet och att det skulle gå alldeles för sakta att samla, så att det försloge, på det viset. Bäst vore det att i ett enda tempo söka komma öfver en stor summa.

När den lede fått de tankarne att gro i Per Måns, släppte de honom inte hvarken natt eller dag. De växte och växte samt blefvo honom till sist öfvermäktiga.

En höstdag skulle där blifva aflöning och den unga ingeniören skulle komma dit med en hel hop pängar.

— Tag dem, tag dem! Skogsvägen är enslig, där är gungfly på sidorna. Ingeniören brukar komma ensam! hviskade den onde till Per Måns. Och denne lyssnade till och lydde rösten.

— Han rent dref mig framåt! stönade Per Måns där han nu vred sig i sängen.

Så hade han smugit sig bort och lagt sig i försåt. Ingeniören kom olycktvis ensam. Han gick fort öfver ginvägen mot kanalen med en kassalåda af järnbleck i handen.

En smäll i bakhufvudet, en graf i gungflyet, en hop stenar på det sjunkande liket, penninglådan nergräfd i ett stort stenkummel . . . Och så var saken klar.

Per Måns sof sedan hos kamraterna om natten. Han hade ju bara varit undan och köpt mjölk och smör borta i grannhället, hette det.

När så ingen aflöning kom och ingen ingeniör hördes af, troddes det allmänt, att denne gifvit sig af till Amerika med pängarne. Ingen anade eller misstänkte något annat.

Omsider hade Per Måns kommit hit neråt. Han kunde inte för allt i världen bo däruppe, där han begått brottet. Innan han köpt Knutsbråten hade han dock varit däruppe och hämtat de gömda pängarne. Men han hade aldrig haft en glad dag, aldrig en lugn natt, sa' han. Han hade burit ett helvete inom sig. Visst hade han planerat allt så väl, att han inte behöfde frukta för upptäckt. Men ändå — hämnaren och straffaren hade slagit sig ner i hans inre och sargat honom år ut och år in, natt och dag, sargat och slitit honom till blods.

Allt ifrån den dagen, då de onda tankarne fingo makt med honom där långt borta och jäktade honom till den rysliga missgärningen, hade han inte känt sitt bröst så fritt som nu, när han lättat sitt samvete och talt om sin blodröda synd. Och likväl var ju detta bröst nu krossadt och fördärfvadt. Då kunde man ju tänka sig hvad han lidit.

— Finns dä nu icke något hopp för mig? Jag vill inte, jag vill inte till den mandråparen, som lockat mig i fördärfvet. Kan jag undslippa och bli frälst ifrån honom? grät Per Måns när han talat om allt.

Det var ju inte godt för oss enfaldiga bönder att svara på en så'n fråga. Vi stodo därför länge tysta kring sängen. Till sist sa' dock Bengt:

— Min tro är den, att du redan har utstått ditt förtjänta straff, Per Måns. Du sa' ju nyss, att du burit ett helvete inom dig. Gu', som är barmhärtig, tycker kanske, att du haft nok utaf det!

— Tror du, att han kan tänka så? Ack, om han gjorde dä! flämtade den sjuke.

— Dä gör han om du ger din själ åt honom, du botfärdige röfvare! inföll Bengt.

— Ja, tag den då Herre, tag den! Tag röfvarens och mandråparens själ, tiggde Per Måns.

Och det måtte han gjort uppriktigt och ur hjärtat, ty strax efteråt fick hans ansikte ett uttryck, som tydde på, att han kände sig lycklig. Sådan hade han inte sett ut på fyratio års tid.

Sen sa' han oss, att det fanns papper, som bestämde, hur det skulle gå till med hans kvarlåtenskap.

— Ingeniören har ingen släkt kvar i lifvet. Dä ja' har, bå' löst och fast, får socknens fattigkassa, sa' han.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vi gingo sedan dädan. Men dagen därpå hörde vi, att han framåt natten känt sig så lycklig, att han börjat sjunga en sång och att han med den utandats sin så länge af ånger sargade själ.

Rusthållarsonens julbesök.

Karl i Intägt och Måns i Bro hade råkat komma i disputation angående nyttan af höga studier. Kalle fördömde dem på det skarpaste och sökte leda i bevis, att all högre lärdom fördärfvade pojkar, som voro födda af bondfolk ute på landet, samt kom dem att bli storaktiga och högfärdiga och glömska af allt, som hörde samman med moral och gudsfruktan.

Ju längre och djupare Kalle kom in i ämnet, dess argare blef han, så att han till och med svor ett par repriser och dängde näfven i bordet.

— Hur gick det inte med Svens son härborta i Löfhultet? lät han.

— Dä gick väl bra. Han är ju landskanslist långt upp åt lannet och står sig godt! genmälte Måns.

— Står sej godt! Ja, utvärtes kanske. Men hur tror du han ser ut invärtes.

— Där dömer vår Herre och inte du! mente Måns.

— Må så va'! Men tror du vår Herre gillar, att en pojk blir så nosastyf, att han inte vill kännas vid sina föräldrar och håller sej för go' att nånsin skrifva dem till.

Nähä. Vår Herre är sträng i det stycket. Och för resten hade Löfhultasonen inte mer än bara läppjat ett litet grand ur kunskapens källa, förrän det steg åt hufvudet på'n och gjorde honom högfärdsgalen. Far hans reste en gång in till sta'n för att hälsa på'n, och gubbastackarn, som fick släpa och slita och försaka och gäldsätta sig för att hålla honom i lärdomsskola, gladdes åt att få gå omkring på stadsgatorna och stoltsera med ett lärdomsljus till son, och kunna visa honom i butikerna och säga: »dä här ä min pojk, han läser te' biskop eller te' lan'shöfding!» Nå, Sven kom till sta'n. Men tror du inte, att pojken skämdes att visa sig i sällskap med far sin ute? Jojomen. Gubben såg för enkel ut och var för simpelt klädd, kantänka. Pojken gjorde sig sjuk. Men gubben var inte dummare än att han begrep schäsen, för fadershjärtat har en fin instinkt. Och ifrån den stunden har Sven var't en betryckt man. Han känner på sej, att han förlorat sin son, det käraste han hade. Lärdomen hade slitit bort honom och satt honom på en plats, dit gubben inte fick sticka sin näsa, men dit han var god nog att få skicka alla de pängar, han kunde slita och svälta ihop. Ty åt pängar grinar ingen illa, om de så rätt skulle osa ett grand af bondsvett.

— Jaja, skabbiga får finnas nok. Men alla äro, gu'alof, inte lika. Du får inte skära alla öfver en kam. Lärdomen gör folk anspråkslösa och goda och rättänkande. Dä har ja' sett prof på! utlät sig Måns i Bro.

— Gör han dom anspråkslösa? Jo, han gör så skam heller! Kom inte komministerns son hem i fjol julas ifrån Uppsala och var fritänkare och disputerade med far sin och hångrinade åt predikan och regerade med gubben, så att han grät som ett barn?

— Ja, hvar enda yngling har nog ibland sina ryck. Men de gå öfver! Och äss du vell tåla dej en vändning, så ska' ja' tala om en paschasa, som ska' ge dej bättre

tankar om sinnelaget hos våra stackars pojkar, som stodera och slita ondt i ungdomen för att kanske ändå få en inte så värst väldig kaka att gnaga på i ålderdomen, sa' Måns.

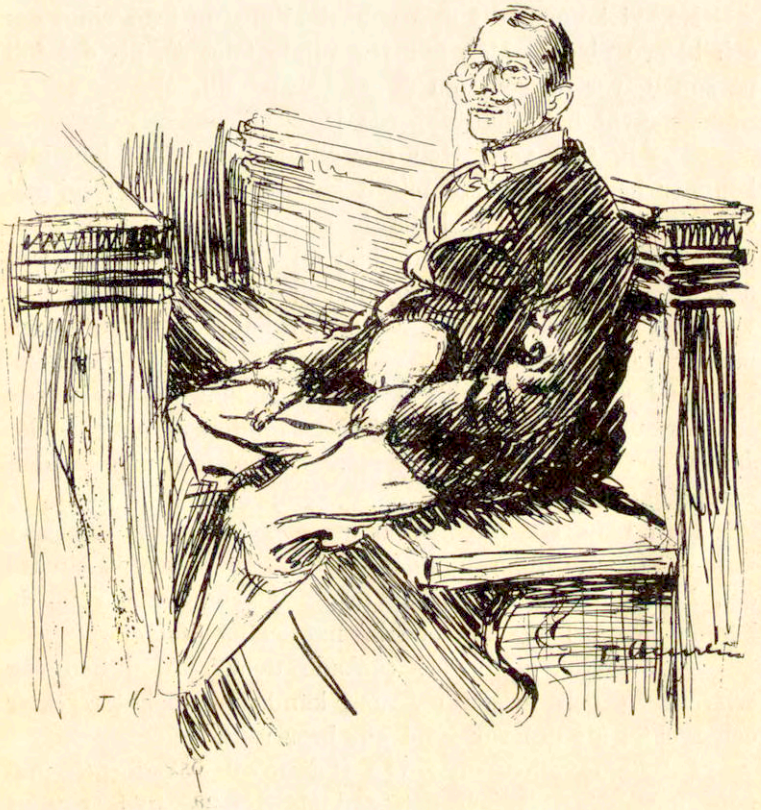

Och hångrinade åt predikan.

— Nå, så dra på då!

— Jo, i fjol julade ja' hos bror min, som är rusthållare i Förarpa socken. Vi hade inte sett hvarandra på mångfaldiga år, och så hade jag ro af att kvista dit upp till helgen. Bror min har en son, som stoderat i många Her-

rans år men vi hade aldri' hört hva' dä blifvit af honom. Jonas, bror min, har inte nämnt ett grand om honom, så hustru min och jag tänkte ofta, att det kanske gått om styr med sonen hans.

Nå, vi kommo dit upp och släktingarne togo emot oss och blefvo glada. Men när jag vände talet så, att det föll på sonen, var dä som om Jonas ledsnat till.

— Hvar hålls han? sporde jag.

— Åh, Gu' vet. Han har alltid skrifvit, att han inte kommer hem förrän han blifvit karl och redt ifrån sej mä' examen. Sommartiden hålls han — så skrifver han te'minstingen — ute hos storgubba än här och än där i landet och läser mä' deras pojka, och vintertiden ligger han vid akademien, di kallar'n. Hur han har'et, vete Gu'. Inga pängar begär han. Jämt säger han likaväl, att han ska' komma hem, när saka blir klar för honom. Så har nu sex år gått, utan att Lena och ja' sett skömten af honom, slöt Jonas och torkade sig i ögona. Di ha' inte mer än den sonen, kan tänka.

Men Lena såg inte ledsen ut.

— Var du lugn, gubbe, Axel kommer nok på sin tid och kommer som ett solsken te' oss i skummet härute, dä känner ja' här! log hon och la' näfven på lifstycket.

— Ja, Gu' gifve dä! suckade Jonas. Men han såg tvifvelaktig och ledsen ut. Jag kände mej också tryckter och tyckte, att det var synd om bror min.

Julaftonskvällen sutto vi i stugan och rökade och pratade om bå' nytt och nattagammalt. Lena hade gått ut att syssla i la'gårn, som vanligt, och kaffekokarn stod och spottade invid julbrasan.

— Lena dröjer länge. Ska' vi knacka ur piporna och svänga ut till henne en vändning? sa' bror min, när Lena var't undan en bra stund.

Det gjorde vi. Men när vi kommo ut åt la'gårn blefvo vi inte litet snopna.

Och grät med hufve't emot bröstet på en lång och ung och smärt och vacker — präst.

Midt på gången stod Lena med mjölkapallen i den ena näfven och grät med hufve't emot bröstet på en lång och ung och smärt och vacker — präst. Och prästen hade virat armarna om gummeskråen, som om han aldrig velat släppa henne. Och Lena var konstig att skåda. Munnen vände sig liksom till skratt på henne och ögonen glänste, men tårar strömmade ur dem och hennes kropp skalf.

— Hva' står på? Eller hvad vell detta säja? sa' bror min. Men han hade inte väl fått ordet ur mun, förrän prästen nappade honom om lifvet mä den ena armen och drog honom åt sig tills han fick bå' gubben och käringen i sin famn. Jag trodde bror min skulle bli stolleter tvärt. Det ryckte i honom, som om han velat krama ihjäl prästen. Men han kom sig knappt för att röra honom, så rädd om honom såg han ut att vara. Men vackert var det att se.

När Jonas sansat sej, sa' han:

— Att du skulle smyga dej öfver oss på sån't sätt, Axel!

— Jo, se, just det här har jag drömt om under långa år. Det var just så jag ville komma, log han och så fick han i detsamma ögonen på mej, som stod där och torkade mej i synen och såg dum ut.

— Gu' dag farbror! Hvad jag är glad att just nu se er här! sa' han och så tog han äfven mej i famnen, den dunderpojken.

— Kalle i Intägt, om du visste hur det känns att kallas »farbror» utå en präst, så skulle du inte va' så barbarisk i dina tankar om den stoderade ungdomen.

— Nä, nä! Dä har du kanske rätt i! gemälde Kalle.

Sen ville Lena köra ut oss alla tre karlar ur fähuset, mens hon mjölkade och sysslade. Men det blef stopp. Axel satte stolen intill kon, och körde mor sin till att sätta sej. Se'n tråkade han ner sig själf bredvid henne på mjölkpallen och virade armen om lifvet på henne, alldeles som du och jag, Kalle, gjorde med våra fästmör i ungdomen.

Tänk dej nu, hur detta skulle kännas för modershjärtat. Lena visste knappt till sig. Hon mjölkade och grät och grät och mjölkade, så Gu' vet antingen tårar eller mjölk rann stridast ner i byttan. Men det kvittade, för det var glädjetårar ur modersögon, och sådana fördärfva ingen mjölk eller göra henne blåsur i otid.

Jaha, du Kalle, en så'n julafton, som där nu blef hos bror min, dä kan inte omtalas. Det var så vackert att höra, hur den präktige pojken talade om sina studier och strider och hur han knogat sig fram, dock alltid med gladt mod och stadig vilja. Där förnam jag granneligen, att lärdomen icke är till för att komma folk att förhäfva sej och brösta sej, utan att han, där han anammas och smältes rätt, tvärtom ödmjukar och kommer rättfärdiga tankar och gärningar åstad.

— Anagga mej, tror jag inte att du har rätt, Måns, när ja' tänker efter bättre, inföll Kalle.

— Vesst har ja' rätt! Du skulle också ha' hört så'n bön han höll på kvällen vid läggedags, hört hur han på sina bönearmar liksom bar hela mänskligheten fram till den stråfyllda krubban med det frälsande Jesusbarnet. Och han bjöd oss att knäböjande lägra oss däromkring i ödmjukhet, men också i förtröstan. Och du skulle ha' hört honom i julottan dagen därpå. Det kändes af hvart eviga hans ord, som klang ut i det skimrande templet, att det var ädel säd, som såtts i hans hjärta. Det är inte utsädets fel, Kalle, om det inte kan gro på allfariväg eller på hälleberg, och du ska' därför inte tadla lärdomen, om den någon gång skulle träffa på ett sinne, som inte kan bära den.

— Nä, nu ger ja' mej, Måns!

— Och när gudstjänsten var slut, och folket strömmade hem, stod Axel i vapenhuset och fiskade upp mor sin ur vimlet, bjöd armen åt henne och gick så med den gamla föryrade och af öfversvällande glädje gripna gum-

man, leende och lycklig genom folkhoparne på vägen mot det torftiga hemmet.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Karl i Intägt snöt sig, grep sin hätta och lommade snopen i väg från Måns i Bro.

En rallarebragd.

Jag hafver hvarken lust eller gåfvor till att placera någon vare sig martyr- eller helgongloria kring rikets rallarebusars vackra och djuptänkta och oskyldiga hufvuden. Min uppgift här i världen är blott att skria ut sanningen bland ett vrångt släkte, och det gör jag också på karlavis.

I denna min ställning tillkommer det mig nu också att framhålla, det rallarne stundom kunna lägga i dagen så fromma och goda egenskaper, att till och med sådana, som eljest hafva tagit fromhet och rättfärdighet på entreprenad här i socknarne, komma på skam samt måste känna sig små och obetydliga inför en skock rallare.

Ty sådant kan inträffa, och för att göra rättvisa åt rallarne, hvilka stundtals i tidningar och i tidskrifter få lida mycken smälek och hugg för sina lifliga sinnens skull, skall jag här nedan fritt efter naturen lämna en skildring af ett stort och till sina följder underbart kärleksverk, utfördt af fyra ädla järnvägsarbetare.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Om en karl någonsin blifvit olycklig för sina passioners skull, så var det Simeon i Söräng.

När han inte lyssnade till förnuftets röst, utan kastade sig i famnen på Maja Abrahamsdotter och till på köpet

gifte sig med henne, så störtade han sig i ett rysansvärdt fördärf.

Ty Maja hushållade illa med honom allt ifrån början. Hon fattade tyglarne i Söräng och regerade enväldigt, ref och slog Simeon, när det bar så till, och det bar ofta till, gaf honom dålig mat och dref honom som ett kreatur, så att Simeon slutligen blef bå' slö och vårdslös.

Hon stal och sålde säd till höger och vänster, när Simeon var undan, och köpte kaffe och smorde sig på alla sätt och vis, medan han trälade och svälte. Och hon var inte ens trogen emot honom, hvilket är kvinnans plikt att vara. För mannen är det, gualof, inte så strängt eller noga i det stycket.

Ja, Maja regerade och huserade illa på alla sätt och vis med den arme Simeon. Och när deras enfödda flicka blifvit vuxen, lockade käringetrollet äfven denna till att vara sig behjälplig vid kujonerandet af gubben.

Omsider blef dottern gift med en skrubbelin, som flyttade till Söräng. Ifrån den stunden försvann Simeon helt och hållet.

Svärmodern och mågen ingingo ett förbund emot honom och afklädde honom till och med sista skymten af husbondevälde. De drefvo upp honom på en vindskammare och dolde honom helt och hållet för världen.

Han fick inte visa sig vidare. År ut och år in hade de honom inlåst däruppe. Lite' mat gåfvo de honom, men inte mer än att han jämt och rätt kunde lifnära sig. Och så fick han sitta där och spinga stickor och binda kvastar. Men ut fick han inte gå utom möjligen ett litet grand efter solnedgången och alltid väl bevakad.

När folket frågade:

— Hvar hålls Simeon? Så svarades det alltid:

— Åh, han bara ligger och sofver och äter. Han ä' inte redi' i hufv'et och vell ingenting uträtta.

Sedan ordnade de med egendomen och skrefvo hans namn på papper och intecknade, som om hemmanet varit deras och ingen karl funnits.

Omsider kom, som ni vet, järnvägen att stryka fram inte långt från Söräng, och fyra ädla rallare hyrde sig in i stugan hos Maja och hennes dotter och måg.

Maja svansade sig för dessa kraftiga män, sålde kaffe och mjölk åt dem samt tog betalt, så att det sved in i märg och ben på rallarne, hvadan dessa egentligen inte hade stora skäl att älska och värdera sitt värdfolk.

Så en kväll, när rallarne fått aflöning, kommo de hem och voro glada. Ty de hade ganska mycket brännvin med sig. De slogo sig ner och festade vid slagbordet, så att det stod härliga till. Men allt gick i början ganska anständigt till.

När libationen emellertid pågått en stund framåt natten, kände rallarne stort och trängande behof af att dansa ett grand på golfvet samt grepo sig ock verkligen an med den saken.

Men då blef mågen i huset alldeles förbanskad:

— Äss ni inte håller er stilla och styrer er, så slänger ja' ut er allihop, era förhärdade uslingar! skrek han.

— Ha, ha, ha! grinade rallarne.

— Grina I lagom, för här ä' allvar på färde! och mågen stampade och var arg som ett bi.

— Jaså, du töcker inte om dans! Då ska' vi lära dej älska den konsten, logo rallarne.

Och så ställde de till en roliger dans.

Den ene rallarn tog mågen, den andre ryckte upp dottern och den tredje svärmodern ur deras bäddar och knäkte till att dansa med dem.

Den fjärde rallarn satte sig på soffan och trallade med en piska i näfven. När de dansande icke voro nog kvicka i benen, gaf han dem duktiga nyp om de bara benen.

Och så gick dansen i Söräng.

Det var en osedvanlig och skön bal. Damernas kostymer voro luftiga. De hindrades inte af några släp, ty de

Och så gick dansen i Söräng.

voro ju, skam att säja't, i bara linnet, så de kunde knappast ha mindre på sig.

Käringen skällde och skrek, dottern illhojtade och mågen svor. Men gick gjorde det. Samtliga rallarne voro starka, uthålliga och beundransvärda, icke blott de tre, hvilka trådde dans, utan äfven den, som trallade och styrde det hela med piskan.

Hej falleri fallerallan lej.

När det slutligen vardt paus, gingo rallarne, som hade god reda på ställningen i huset, upp på loftet och togo ner den stackars Simeon, hvilken i början var ganska förskräckt. Men rallarne voro snälla emot honom. Simeon såg ut som ett vilddjur, när han kom ner. Men rallarne hyfsade till honom. De tvättade honom, klippte hans hår och naglar, rakade honom, trädde på honom en ren skjorta, snöto honom och gåfvo honom fläsk och bröd och icke obetydligt med brännvin, så att Simeon började blifva karlaktig.

Käringen fräste och mågen förvandlade sin hy.

— Kom nu hit och ta' eran karl i famn! komderade rallarne.

Käringen ville, förstås, inte bekväma sig till den saken, men piskan hven i luften och till sist omfamnade hon Simeon.

— Köss honom!

Hon ville inte, men piskan hängde öfver henne och så måste hon kyssa gubben, hvilket tog sig så bra ut, att rallarne tvungo henne att kyssa Simeon i en hel kvart, bå' på mun och ögon och panna och hals och flerfaldiga andra kroppsdelar.

Simeon lät kyssa sig, men hvad han innerst tyckte om det, yttrade han inte.

Vackert såg det emellertid ut, och Söräng hade inte i mannaminne varit skådeplatsen för så mycken äktenskaplig ömhet.

Maja tittade efter piskan, och så länge denna hängde

såsom ett damoklesvärd öfver henne, fortfor hon att smeka sin gubbe.

— Lägg dej nu på knä för honom och be' om förlåtelse för ditt beteende mot honom. Omfamna bena på'n, men röcker du ikull honom, så häfva vi dej i spisen! befallde rallarne.

Rallarne tvungo henne att kyssa Simeon i en hel kvart.

— Häf dit henne tvärt, så bryr ja' mej inte om antingen hon ber om förlåtelse eller inte! inföll Simeon, som fått ett djädrans mod af brännvinet.

Käringen måste ner på golfvet och tigga Simeon om nåd och förbarmande. Det var en hvass snärt på piskan, kantänka.

Så fick Simeon åter några supar, hvarefter han lades fin och ren och rakad såsom en brudgum i sängen. Maja måste krypa ner bredvid honom.

Och se'n tvingades dottern att bjuda de gamle kaffe på sängen. Simeon fick en gök. Det såg riktigt sött och vackert ut.

Var nu inte detta en välsignad rallaregärning?

Ifrån den stunden vågade hvarken Maja eller dottern eller mågen fara illa fram med Simeon, så länge det fanns en skymt af rallarne kvar i orten.

Och under tiden fick Simeon så mycket mod och självtillit, att han tog fatt i tömmarne och började regera själf i Söräng.

Innan järnvägsarbetet var slut, hade han fått tukt på Maja, så nu är han en riktig maffe och hårdvallsgubbe nere i Söräng.

Och allt detta gjorde rallarne på en enda natt och visade sig därigenom styfvare än ett kyrkoråd.

Häraf framgår tydligen, att rallarne, som eljest hafva namn om sig att vara svåra fridstörare, stundom ock när de vilja det, kunna vara riktiga fridsfurstar.

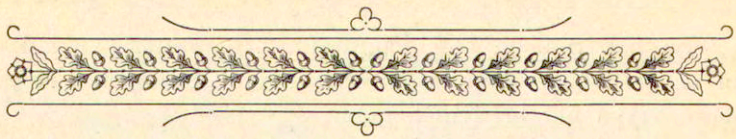

Filosofi och kyrkobuller.

— Gu' ska' veta, att jag inte hör till dem, som vilja vända upp och ner på land och folk och sed och lag och kong och gudfruktighet. Men när jag tänker på, att mina åsikter om ställningar och metoder och jordbruk och kalashållning nu inte stämma med dem, jag hade för sexti år se'n eller så vid pass, så får en allt medge, att vi ä' underkastade så kallad utveckling lite te' mans, rätt så rejäla och konservativa vi än må va'! suckade gamle Linus i Linneryd en dag, när vi voro på jordöl efter Jonas i Genafä, som med döden afgått på grund af ett fiskaben, som rifvit sönder honom i strupen och dragit den nymodiga blodförgiftningen med sig.

— Ja, tiden drar oss med sig, och det tjänar inte till att streta emot honom, inföll nämndemannen.

— Nähä, dä lönar säj inte, utan det är bäst att låta sakerna barka i väg bäst hundingen de vilja. En del blir bättre och en del blir sämre, så dä ena får väga opp dä andra. Egentligen skulle vi nu vara arga på det nya riksdagspartiet, men det kvettar. Herren styr nok lannet, och skam tar nog riksdagsmännen. Dä är tröst och förhoppning nok — mente Linus och smusslade ett köttstycke, som han inte fick bukt med i byxfickan. Han var tandlös, kantänka, och ville inte lämna något på tallriken, utan ha' den klar och i ordning för den efterkommande sötosten.

Sedan talade vi mycken filosofi på Genafä.

Där fanns många, som slogo sig i backen på, att man förr i världen hade mera roligt och att lynnet fordom var lättare hos folket än nu.

Smusslade ett köttstycke, som han inte fick bukt med, i byxfickan.

Själfva käringarne talade om hur det dansats i deras ungdom och hur kärleksfulla pojkarne då varit. Och ögonen lyste på de gamla gummorna. De myste så godt och liksom slickade sig om munnen.

— Nu tänka pojkarne mera på att hovera sej som herrar än på dans och roliga lekar, sa' Lena i Lanna.

— Och flickorna mera på hattskrällen än på kärlek. inföll Göran i Jerusalem.

— Hvad det beträffar med rolighet, så är här, min själ, inte ondt om ämne för skratt i nutiden heller — utlät sig gamle Linus. Fast nu är det egentligon storgubbarna, som ä' löjeliga. En kan grina ihjäl sej, när en tänker på dom.

— Hva' menar du med dä, Linus? sporde vi.

— Jo, var det inte löjeligt, att ryske kejsaren bjöd in alla makter te' den där fredsaffären i Haag, och att verkligen de värste knutologer och ukasinister — som skolmästarn säger — kommo ihop och talade om folkförbrödring?

— Jo, vesst i hundingen lät dä som ett spektakel!

— Ha, ha, ha. Vargarna la' råd hur de skulle skona lammen, och krigsministrarna talade om hur man skulle göra svärdet till plogbiller och kanonerna till slåttermaskiner.

— Jojo, dä lät grannt. Och knektakärngarna gjorde inte annat än kaffekalasade under hela fredskongressen, afbröt Johan i Jonsbo.

— Och — fortfor Linus — man tyckte sig rentaf på afstånd se fridsfurstarne komma ridande på åsnor och vifta med palmer.

— Jaha, och dä kostade Sverge bortåt sextusen riksdaler — suckade Göran.

— Nå serradö, strax efter detta fridsmöte, kommo verkligen åsnorna under palmviftning framsprängande där nere i Transvaal, di kallart. Men de släpade kanoner efter sej. Folkaskördemaskiner blefvo efter Haagsmötet mera på modet än grässlåttermaskiner! Ä'ke så'nt roligt att se, gubbar! Dä är världsfred så'nt, världsfred införd af stormakterna för att skydda och hägna småstaterna, slöt Linus och tittade efter, hvilken pannkaksklofve som var störst på fatet, som räcktes honom.

Vi gåfvo honom rätt och grinade, våra syndare, rätt så begrafningsgäster vi voro. Ty världen är ändå komisk, när man tänker efter. Det är just hvad hon är.

Men vi hade inte väl skrattat ifrån oss, förrän det brakade till i taket och blef skumt på bordet. Vi blefvo nästan rädda och befarade en straffdom för vårt syndiga tals skull.

— Där har du för din fåfänglighet, Lena, och för att du ble så gla' öfver att gubben din dog och lämnade dej i orubbadt bo, att du geck och köpte en taklampa te jordölet. Nu är ho' nerdråsad och fördärfvad! pep Fina i Finshult, som är syster till änkan vi voro hos.

Och det befanns vara som Fina sagt. Lampan hade inte varit riktigt fastsatt i taket, utan nu låg hon midt i det största grötfatet. Detta var ju en räddning för oljehuset, som var helt. Men gröten var fördärfvad, hvilket gjorde oss nerstämda. Ty gröt, som smakar fotogén, är just ingen läckerhet, särdeles om man har ätit elfva rätter förut och börjar bli kräsmagad.

Är man hungrig, så vet man allt, att hvad som helst går med.

Där uppstod sålunda en stunds förstämning vid middagsbordet. Vi trodde att änkan, som satt öfverst, skulle taga till lipen. Men det gjorde hon ändå inte. Hon hade sitt orubbade bo och änkmannen i Slungsås att tänka på, kan veta.

Käringarna lutade emellertid sina hufvuden till sammans och hviskade:

— En ska' få si, att den här händelsen med lampan, som rakade ner och slocknade i grötfatet är ett järtecken, att Lena aldrig blir omgifter, rätt så bra vurninger och don hon har! Käringar ska' då alltid vara ena djädrans olycksprofeter, hvar en har dem.

Men händelsen med lampan och sorgen öfver den fördärfvade gröten glömdes snart.

Linus i Linneryd, som har ett hästminne, och kan tusen paschaser vände bort det och gaf oss annat att tänka på.

Der kom fram talgljus på bordet och dem snoppade vi med nyporna, brände oss och grinade illa.

— Jag kan aldrig se talgljus brinna, utan att jag kommer ihåg ett litet djädrans kolifej, som hände i vår körka en julotta för öfver sexti år se'n grinade Linus.

— Hva' kunde dä va'? sporde vi med en mun.

— Jo, förr i världen var det inte så cirkladt eller noga som nu, och en präst kunde göra lite som han tyckte, utan att nå'n människa ställde till skandal eller skref te' nå't dumkapitel. Då läto de sådana där gömnasister och skolpojkar predika, så att det hurrade efter't utan att biskopen behöfde lägga sin renläriga näsa i blöt för den sakens skull.

Nå, en julotta — dä är nu öfver sexti år se'n dess — lät pastorn sin son predika. Och pojken skrek och gick på som en redig karl.

Men så slocknade ett ljus i en fruntimmersbänk strax under predikstolen, och två käringar, som sutto där bredvid, fingo för sig att stjäla detsamma, för körkeljus ä' nyttiga te' mångahanda.

Gummorna smusslade till sig ljuset och skulle till att dela det i allsköns ro.

Men det gick inte så lätt, kantänka.

Bryta af det rådde de med, men det var stopp för dem att få utaf veken. Och inte kunde de berga sig heller till tjänsten var slut, ty då trodde, förstås, den ena käringen att den andra skulle ränna i väg med hela ljuset, utan att lämna ifrån sig halfvan.

Ingen knif hade de heller. Till sist skulle de då försöka att bita af veken. Men bägge två voro de tandlösa, så att det blef segt för dem. De tuggade och tuggade, den ena först och den andra se'n, så att talgen yrde om munnarne på dem, men det gick inte. De beto och traggade hit och dit, så att svetten rann af dem, och de spottade och hade så brådt i bänken, som om det gällt lifvet.

Men veken höll, och de arma gummorna voro nästan drifna till förtviflans brant. De hvarken hörde eller sågo.

Medan de nu höllo på att tugga på ljuset, hvilket tog sig märkvärdigt ut, helst i en kyrkobänk, fick den unge predikanten syn på deras förehafvanden.

Han försökte lugna sig, men han kunde inte. Han

De beto och traggade hit och dit.

stretade emot, men det halp inte. Han tog till att grina på predikstolen.

Och när han kom i fart med den saken, kunde han inte stoppa. Han kunde inte ens säga »amen», utan han nappade sitt koncept och rusade neder af predikstolen in i sakristian till far sin, som trodde att pojken gripits af vansinne.

Detsamma menade också vi, ända tills han, hållande far sin i armen, stapplade fram i sakristiedörren och pekade bortåt fruntimmersbänkarna.

Då fingo äfven vi se, hur gummorna beto och sleto som ett par vilddjur i körkeljuset.

Hvarken församling eller präst kunde då längre hålla sej. Allesamman blefvo tvungna att skratta, så att det ekade i kyrkan och det blef slutet på hela tjänsten!

Men inte blef där någon anmälan eller skandal utaf det. Där fanns ingen, som ville ställa till spektakel för en rolighets skull. Käringarna fingo skämmas, det var allt-ihop, slöt Linus.

— Jaha, inföll Göran i Jonsbo, di få säga, hvad de vilja, men lite mer ogenerad fick en allt va' på den tiden. Nu kan en knappt sofva ett grand i kyrkan, utan att det blir chikan och ett vidt och bredt prat om'et.

— Det är sannt. Förr hade man lite mer frihet, för då fanns det, gualof, inga tidningar, sa' nämndemannen och tog upp måltidspsalmen, som vi sjöngo med kläm.

En vådlig märr.

Sven i Bökhult hade en gammal bläsig märr, som var så arg och opålitlig, att ingen annan än Sven själf vågade gå när henne. Hon slogs med båd' fram- och bakfötter och bets på samma gång. Annars var hon ett segt djur, och blef det fråga om kappkörning, så fanns det ingen, som stack om Sven i Bökhult.

Men det var förargligt för honom ändå att ha ett djur, som han aldrig kunde taga ut, utan att själf följa med eller som någon annan tordes rykta. Sven måste hålla sig hemma jämt och samt för märrens skull, ty inte ens hustru hans vågade gå in i spiltan till henne med en hötapp eller en spann vatten, fast käringen i sin mån var lika ilsk som märren och kanske väl det.

Mer än en gång tänkte Sven på att byta bort henne — nu merar jag märren, för käringar gå, gunås, inte ännu i byte — men han drog sig för'et. Talade han om hur'dan märren vore, ville ju ingen byta med honom, och nämnde han ingenting, utan läte ruljangsen gå, så kunde han ju vara säker på att få bytet upprifvet och kanske stryk på köpet. Sven fick sålunda dras med båd' kärring och märr, så nog hade han sina reela och tunga kors.

Men så, serradö, kom han en gång ner till kreatursmötet i Svanamo på efterhösten. Och hur det bar till, blef

Sven lite supen framåt aftonen, så att han knäckte till att bli stormodig samt började köra kapp med folk, när hästaffärerna kommo i gång.

Då var där en karl ifrån Rinkaby socken, som fick se hur den bläsiga märren sprang, och efter han inte kände till hennes humör, körde han med sin schäs intill Svens och sa':

— Ska' vi byta?

Hade nu Sven inte haft öl och brännvin i sin kropp, skulle han inte lyssnat med det örat. Men en vet nok, hur fyllet verkar dåligheter i en.

Därför grunnade Sven denna gång inte länge på saken, utan sa':

— Köss te'! Det beror för resten på mellangiften!

Så profkörde gubbarne utåt vägen och blefvo rätt snart så pass bussar, att de bytte bå' selar och hästar och åkdon och grimmor och hela kosidangsen.

— Ho' har inga fel i bena, ovaner ä' ho' inte heller, och istadier ä' ho' då rakt inte! bedyrade Sven.

— Har ho' inte ondt å kvickdraget?

— Nä inte ett pinal! Och inte hör ho' te' krubbebitaresläktet heller, lät Sven.

— Ä' ho' svårskodder? undrade Rinkabymannen.

— Åh, icke så värst! Men ho' ä' liflier, så dä kan hända, att ho' konstras lite, när en ska' ta' opp foten. Men se'n står ho' så stella å saktmodig som en körkegångskvenna. Å nu ä dä' ja' som består köpeskål! slöt Sven.

Ja, sen dracks där och så for hvar och en till sitt.

Sven knekade åt sitt håll och var glad, kan tänka, att han kunnat lura den ilskna märren på en utsocknesbo, och Rinkabykarlen for af som en stolle och fröjdades åt, att han var karl till att köra förbi hvarenda åkande på hela vägen.

— Där koggade ja' allt den där dumbommen, så att det förslog! grinade han. Och den bläsiga märren la' bort

öronen, vispade med svansen och sprang i ilskan oppför och utför, så att det sjöng i backarna. Rinkabybonden rent af tviflade på sin stora lycka.

Men när han kom hem, blef det måntro annat af för honom. Hans husfolk, som hörde hur han kom frambar-

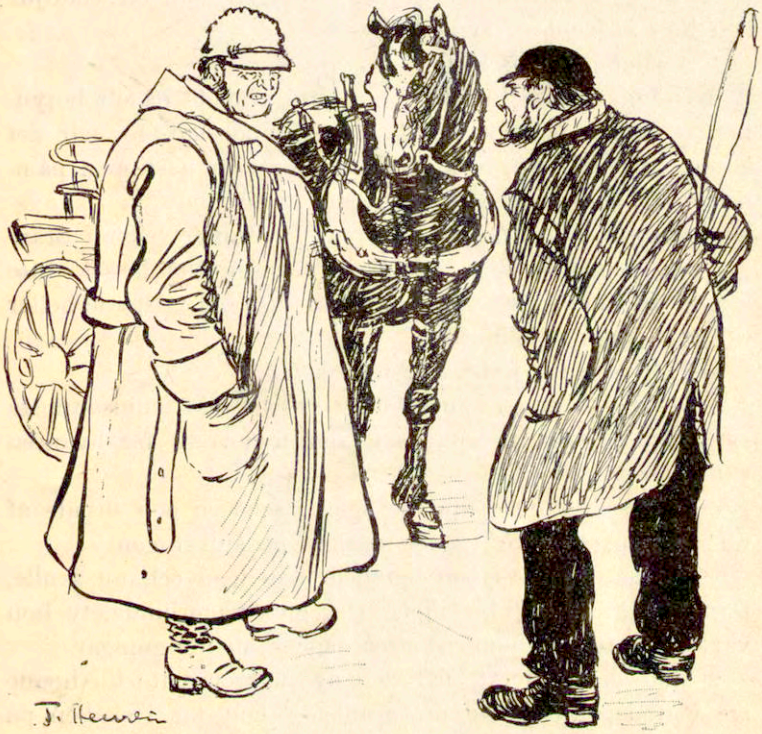

Men ho' ä liflier.

kandes som en skojare på vägen, begrep, att han växlat hästar, och kom ut för att se den nya araben.

— Titta hit! I da' har ja' gjort den likaste affär en kan önska sej. Sicka märr! Ho' går mila på halftimmen utan te' å få ett svett hår. Sicka ben! Sicket bröst! Och ändå har ja' bara gett hunrafem kronor emella!

Så masade drängen fram, förveten som han var, och skulle titta märren i munnen.

— Ho' sir just inte späd ut, ändå! lät drängastackaren och skulle just fatta tag i betslet.

Men innan han hann så långt, hven det sabla etterboet till, och samtidigt vrålade drängen som ett vilddjur och höll näfven för synen.

— Bet ho' dej, Kalle?

Drängen svarade inte, utan bara vrålade på ett besynnerligt sätt. Och det var då inte så underligt, för när det kom allt omkring, hade märren klippt af nästippen på'n, och detta hade gått så kvickt som ett nysande.

När nu folket fick se det röda, frustande hålet i drängens ansikte, blef där, förstås, en faslig uppståndelse. Inte kunde de limma fast näsbiten, och intet råd visste de heller till att stämma blodflödet.

Till sist sa' bonden till märren:

— Har du var't näseviser, så ska' du, minsann, få springa te' doktorn mä' pasjänten innan du får hvarken vått eller torrt.

Och så satte de upp drängen i schäsen och susade af till doktorn, som tog in den näslöse på sjukstugan.

Framåt natten kom gubben hem igen och nu skulle, förstås, märren in i stallet. Det gick någorlunda, ty hon var bå' trött och hungrig efter dagens ansträngningar.

Men da'n efteråt, när den nye ägaren satte till henne en vattenspann i spiltan, grabbade hon tag i skallen på honom med sån't ursinne, att hon nästan slet af honom hela hufvudsvålen. Den arme Rinkabymannen var't nästan skalperad. När han på det sättet tilltygad kom indinglande i stugan, blef där ånyo en uppståndelse utan like.

Inte kunde de sy tillsammans hufvudsvålen på'n. De tordes knappt se efter hur illa det stod till en gång.

Det blef då inte för bättre än att ånyo fara till läkaren, och så skulle grannen, som kommit till vid skriket, och

som var en modiger och hästförståndig bjässe, sätta för Bläsan.

— Om ho' rätt ä' ifrån dä' så kallade helseket, så ska ja' nok betsla opp henne och ta' »gadden ur henne», lät han, och masade ut åt stallet.

Två minuter efteråt fingo de innevarande höra ett förskräckligt tjutande och jämrande.

— Hjälp! Hjälp! skreks det och när de rusat till stallet, fingo de se grannen ligga vidöppen midt på golfvet.

— Du ä väl inte döer? bäfvade folket.

— Nä, men den leviathan vispade te' mej mä' bakskånken och slo' å benpipa' på mej! Och den modige och hästförfarne mannen skrek och jämrade sig och lipade som ett litet barn.

Kan man tänka sig ett större elände? Tre timmar därefter hade doktorn två patienter till att handtera.

Funnes det några stycken sådana hästar, som den här omtalade, i hvar kommun, så blefve inte läkarne åtminstone lidande på den saken.

* *
*

Jo jo, äfven en oskälig märr kan åstadkomma märkliga ting.

Nå, i sinom tid stämde nu Rinkabybon Sven i Bökhult och begärde ersättning för sin hufvudsvål, drängens näsa och grannens ben. Sven å sin sida bestred och påstod att han inte trugat märren på käranden och hänvisade till sina utsagor vid bytet. Honom hade märren inte bitit eller slagit. Käranden hade nog retat henne.

Processen pågår än, ty en länsman hjälper Rinkabybon och en juridisk byrå inspirerar Sven och lär honom djäklastreck.

Men ni ska' få sanna mina ord, att när målet blir utageradt och har var't hos kungen, så äga länsmannen och den juridiska byrån bå' Rinkabykarlens och Svens hemman.

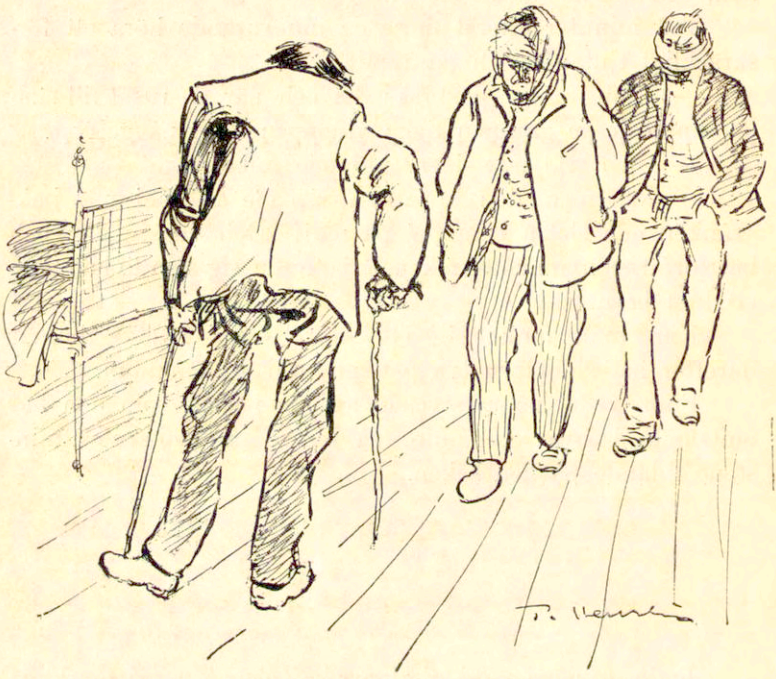

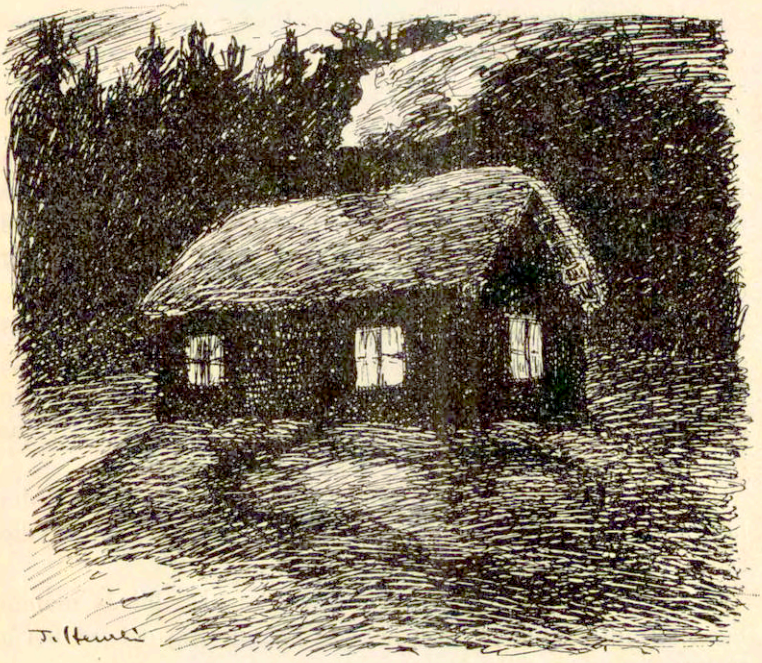

En skickelsediger julklapp.

De hade ingen rolig julafton nere hos torpar Erik i Vik. Men det är, gualof, så, att efter mörker kommer det ofta ljus, och sant är det äfven, att ingen natt är så svart, att icke någon stjärna blänker.

Stackars Erik i Vik! Han och hans gamla gumma ha nog haft flere sorger att ryckas med i sin dar än många andra människor här på jorden.

Fattiga hade de varit i all sin tid. Men det var då i alla fall inte det värsta. Ty fattiga och eländiga hade deras föräldrar varit, så den saken voro de vana vid. De hade aldrig vetat af något annat än släp och slit och dålig kost.

Men det hade dock funnits en tid i deras gemensamma och sträfsamma lif, då de i alla fall hoppades på samt trodde sig ha skäl att kunna hoppas på en sorgfri ålderdom.

Det var när alla deras många barn voro små.

Visst var det mödosamt mången gång att kunna slita föda i dem alla. Men det gick ju i alla fall, ty det är då säkert, att där Herren ger barn, där ger han också bröd på ett underligt sätt, fast brödet stundom kan vara groft och knaggligt.

Men när Erik och hans Malena hade dem alla små och ostyriga hemma i stugan på Vik, så var där just inte enformigt. De blåögda och trindlagda bytingarne kultade om på golfvet såsom kattungar och fyllde Vik med sitt muntra stoj. Det var bortåt ett halft tjog stycken.

— Jag undrar hvarför Herren har barnlagt oss på det här viset! kunde Erik ibland säga, när maten inte ville räcka till vid måltiderna.

— Tacka du Gu' för välsignelsen. De bli så många flera om att försörja oss, när de runnit opp och vi börja tröttna! genmälde då Malena.

— Jaha, dä kan du då ha rätt i. Di bli go'a å ha en gång och få di lefva och få ha hälsan, så behöfva vi då allri falla kommunen te' last, log då Erik och satt där halfmätt och vaggade in sig i drömmar, hur han på gamledar skulle kunna vistas än här och än där hos de vuxna barnen samt bli ärad och krusad och må som en prins.

Ja, så är det: små barn och små bekymmer. Barnaskaran i Vik växte upp, och den ene efter den andre kom ut. Men de glömde för det mesta bort de gamle. Ungdomen har så stora behofver nu för tiden, att äfven de allra bästa förtjänster svårligen räcka till att tillfredsställa dem alla, och att tänka, det något skall bli öfver till fattiga föräldrar, är aldrig värdt.

Eriks och Malenas barn blefvo inte bättre än andra. Snart vardt detta gamla fosterland för trångt och armt för

dem och så drogo de »öfver pölen» till det goda landet i väster, om hvilket det heter härute, att ingen människa där äter annat än hvetebröd. Allesammans foro de dit utom den yngsta flickan.

I början fingo de gamle ett och annat bref med en dollar eller så uti från någon af de utflugne. Men det blef småningom allt längre och längre emellan skrifvelserna, och slutligen uteblefvo de helt och hållet.

— Di ä' nok dö'a, efter di inte låta höra af sig! suckade de gamle i Vik och torkade sina tårar.

Allt äldre och tröttare blefvo de, allt mindre och mindre förmådde de uträtta, och fast de nu sutto endast två vid bordet, ville maten i Vik knappast förslå så bra, som när den stora barnskocken en gång hjälpte till att äta.

En hugnad ägde dock de gamle kvar. Yngsta dottern hade ingen håg för Amerika utan tjänade hemma i socknen. Hon var den solstråle, som ibland om söndagsaftnarne gläntade in i den gamla stugan i Vik.

— Gu' välsigne henne, som vill bli hemma för att lägga ihop våra gamla ögon en gång, när Herren behagar ringa till kvälls för oss och låta vårt dagsverke sluta! Ho' har gualof inte fått Amerikafebern och Gu' låte henne inte få honom! brukade Malena säga.

Men folket i grannhället sa', att Anna i stället för Amerikafebern hade fått kärleksfebern, hvilket inte vore stort bättre det.

Anna tjänade i Hult hos Carl Johan, en rik knase, och det påstods allmänt, att sonen i huset, unge Sven Petter, och Anna höllo vådligt ihop.

Det gjorde de också, och så gick det, som det gick.

På våren måste Anna flytta hem till Vik och sätta sig där med ett litet barn i fattigdomen hos de gamle.

Folk påstod, att Sven Petter kanske hade fått gifta sig med henne, för Anna var både vacker och hurtig och

så duglig, att hon liksom hade en liten hemgift i sina bara händer. Men det var barnet, som låg emellan.

Och det hade kanske slutligen fått gå för den saken också. Men se barnet var inte riktigt. Det var inte välskapadt, och därtill »aktade det inte», som man säger. Det såg inte, ingen visste heller om det hörde, och det syntes tydligt, att den lille stackarn skulle bli andesvag och en idiot.

— Det ska' bli lögn, att du ska' lägga dej till med en sådan tunga. Man har nog att slitas med ändå, utan att en ska' ha ett barn, som det aldrig blir något annat än elände med, till sorg och skam och besvärlighet i huset. Då är det bättre te å betala lite' om året för att slippa't, predikade Carl Johan, när sonen slog fram, att det vore synd om Anna och att han ville taga henne till sig och gifta sig med henne.

Men fadren var envis och Sven Petter kunde inte drifva igenom sin vilja.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så kom nu julaftonen.

Anna satt där nere i Vik framför spisen med sitt eländiga stackars barn i knäet. Hon satt och tänkte än på forna dar, och än på huru hon nu blifvit fjättrad vid ett lifslångt elände. För henne fanns ju ingen framtid. Barnet skulle hålla henne fängslad inom de bofälliga väggarne i Vik för hennes synds skull. Inte kunde hon lämna den lille åt de gamle och gifva sig ut i tjänst. De kunde icke sköta det sjuka kräket. Utan där hon satt, där finge hon sitta. För henne fanns ingen jul och ingen glädje. Hon tyckte rent, att Gud var grym, som delade ut så hårda slag . . .

Så satt hon och grunnade och snyftade och tittade in i spisen, hopplös och förtviflad.

Gubben Erik låg på soffan och hostade, och gumman hölls med att läsa i bibeln framme vid bordet.

»Framför spisen med sitt eländiga stackars barn i knäet.»

Under tiden hade Sven Petter uppe i Hult inte heller roligt. I julkvällen hängde Anna och barnet honom hårdt på. Han tänkte tidt och tätt på den stackars flickan och hvad hon nu utstode för hans skull.

Så fick han för sig, att han skulle känna sig bättre till mods, om han gåfve henne en julklapp. Blotta tanken lifvade honom ett grand, och så plockade han till sig en kaka, ett stycke socker, lite kaffe och fläsk och korf och hvad han i hast kunde rafsa till sig i visthuset, band in det i ett knyte, hoppade upp på unghästen och susade i löndom af neråt Vik.

När han kom dit, fick han emellertid inte hästen att stå still vid gärdesgården, utan denne hoppade och regerade, så att Sven Petter icke fick tid till annat än att springa fram till stugan, glänta på dörren och dänga in sitt knyte. Det gjorde han och se'n bar det af med honom igen.

Nå, en timme eller så vid pass efter det Sven Petter kommit hem, satt allt husfolket i Hult till bords, och öfverst tronade Carl Johan. Det var ett rikt och godt bord, och man skulle just i färd med att rimma till gröten, när Anna i Vik kom inrusande i stugan, blekare än eljest och skälfvande i hela kroppen.

Alla Hultaborna lade ifrån sig sina skedar och Carl Johan mulnade.

— Tack för julklappen, Sven Petter!

— Åh, det var så lite! Ja' hann inte gå in, för hästen konstrade och ville inte stå still. Inte behöfde du gå hit och tacka för den smulan.

— Nej, inte gick jag just hit för den skull. Utan jag har sprungit hit för att tala om, att knytet, som du slängde in, träffade barnet i hufv'et och det stackars hufv'et var för mjukt, kantänka, det tålte inte vid det, utan barnet dog tvärt i knäet på mej. Du har slagit ihjäl ditt barn.

Det blef tyst omkring bordet i Hult. Anna föll tillsammans på soffan och snyftade och skalf, ty en mor är

en mor. Mången gång hade hon nog tyckt, att det varit väl, om barnet fått dö. Men att det skulle komma ur vägen på ett sådant sätt, det var dock förfärligt.

Sven Petter blef förfärad.

— Du gycklar väl bara, Anna, stammade han.

Men när Carl Johan suttit och grunnat en stund och tittat på Anna i hennes förtviflan, ställde han sig upp vid bordsändan och sa':

— Ge er till tåls, barn. Dä' här är Herrens skickelse. Inte ville Sven Petter slå ihjäl barnet. Dä' var en olycks-händelse, men en Guds nåd på samma gång. Barnet har Herren förlossat, ty Han tyckte väl i kväll, att Ni bägge hade lidit nog för eder missgärning. Han har pröfvat er. Du har var't tålig, Anna, du blir en bra hustru, för en sådan behöfver tålamod, och du har öfvat dej däri. Sätt dej nu här bre'vid Sven Petter! Och ni, drängar, kan köra ner efter di gamla i Vik och ta' hit dem. Men kvicka på, så att gröten inte blir för kall tills de komma. Siså, Sven Petter, köss henne nu och sätt henne intill dig. Nästa jul är det hon, som är mor här i huset. Verkligen gör inte Gud underliga gärningar i julatid. Dä' känner jag på mej själf. Han har nu i en hast skickat på mej sådana konstiga tankar. Jag vet mej aldrig förr ha känt det så märkligt och godt i bröstet som just nu, se'n jag beslutade, att ni ska' ha hvarandra. Det är som om jag ville sjonga psalmer. Håll du henne gärna om lifvet, pojke, och lägg du hufv'et mot axla på'n, Anna. Du kan behöfva hvila dej. Jaha, sitten så, när de gamle komma in. Gu' välsigne er, barn!

Och Carl Johan var rörd och glad såsom ingen förr sett honom vara det.

När nyårsnyet tändes, lystes det för Anna i Vik och Sven Petter i Hult.

Vernamo marknad.

Den af herrskapet, som sett och läst uti en fransysk geografi, en sådan, som läses i Frankrikes elementarläroverk och vid dess universitet, har inhämtat, att denna lärda och lysande geografi lärer den franska ungdomen, att Sverige egentligen inte har mer än tre stora städer, nämligen Stockholm, Vernamo marknad och Kristiania.

En sådan uppgift i en lärobok bevisar mycket, men den ådagalägger framför allt, att Vernamo marknad är någonting stort, beundransvärdt och världsberyktadt. Ja, den är verkligen ett stort under. Men nu säger ju filosofien, att ett under är detsamma som ett mörker, hvilket den framskridande kunskapen och kulturen komma att skingra.

Det skulle då verkligen vara en evinnerlig skada och en stor synd, om Vernamo marknad skulle blifva begripen och utransakad och förty mista sin nimbus.

Ty än så länge är han i alla fall det vidsträckta västra Smålands frihets- och underbara klangdag, så jag förvånar mig inte ett dugg öfver, att Snoilsky skrifvit en af sina mest kända och härliga sånger just om »Vernamo marknad».

Jag själf har skrifvit tre dikter om den marknaden, så det vete sjutton, om inte jag kan ha godt hopp om att bli en af de attan i Svenska akademien. Så stolligt har ju händt förr.

En söndag kom jag in uti en småländsk kyrka för att öfva andakt. Där var fullt af folk, ty småländingarne äro fina, laglydiga och framför allt kyrkosamma människor, särdeles inom Jönköpings län, där statskyrkan har sitt bästa stöd och där inga villomeningar eller vinkelpredikanter tålas? Kyrkan var alltså proppfull, och när det led emot att evangeliet skulle läsas, frågade jag min sidokamrat i bänkenom, en gammal odalman:

— Hvilken söndag är dä' efter sexagesima? Jag har glömt'et, min syndare.

— Efter sexagesima, dä' vete hundingen! Men i da' ä' dä' femte söndan efter Värnamo marken! genmälte gubben och försjönk därpå ånyo i sina betraktelser.

Äfven häraf skönjes tydligen hvilken märkvärdighet denna marknad är.

»Kors hva' mänsker å kriatur!
Hvar ska' en börja å blia?
Ja' rent föröras i min natur
Öfver alla, som åka å köra och ria.»

Tiden, som ju förändrar nästan allting, har visserligen gjort Värnamo marknad lite mera fin och nobel än han var i vår ungdom samt bibringat honom en del modernare later, än han lade i dagen under svunna dagar.

Men i mångt och mycket är han sig lik.

Ännu i dag kan man, gualof, få iakttaga, hur pojkarna midt på blanka gatan kyssa töserna så att det skräller liksom när clowner örfilas på en cirkus. Och flickorna spotta inte och fräsa, om pojken är svart om munnen af snus såsom en morian.

Ibland kommer svartsjuka med i spelet och då händer det att man äfven kan få se hur en rättfärdig »nörfil» rätteligen ska' utdelas.

Men i allmänhet inskränker man sig till att höta åt hvarandra samt utlofva stryken framdeles.

Detta sker dock i så rysansvärda ordalag, att man kan hissna därvid.

— Kösser du henne en gång te' mä din syndie trut, så sparker ja' te' dej, så du flyger på an'ra sidan norpolen! heter det. Och sådant låter vådligt.

En del småländingar äro vid marknaden i Vernamo ganska begifna på öl.

Dessa ölfestare äro ödesdigra för skjutbanornas fagra mamseller.

En gång hände det, att en dylik ölfestare skulle skjuta en serie. Men han dinglade hit och dit och följden blef, att han slängde in pilen just i ögat på mamsellen till stort men både för hennes syn och utseende.

— Dä' to' precken! sa' pojken och sprang sin väg, när tösen började tjuta.

Så händer det också att gamla ärevördiga gubbar lura hvarandra i stutahandel ute på marknadsträdan och varda fiender för lifvet.

Råkas de se'n ölbeskänkta på hemvägen, kan mycket ledt inträffa, hvilket sedermera får uppgöras inför domaren i processer, som kunna räcka många, många år.

— —

Sven i Gaxås hade blifvit lurad af Nesse i Jonsbo och vardt däröfver så gripen i sitt innersta, att han på hemvägen från marknaden klådde upp Nesse och i öfrigt for fram som en stolle. Länsman lade sin segervana hand däruti, och två vittnen betygade inför den vällofliga rätten, att Sven varit ösfull, slagit af piskskaftet på Nesse, så att denne »ble bå röder och blodiger», att han skällt ner alla, som han for förbi, och att han misshandlat märren.

Så går det till, när storgubbar ä' arga på hemväg från Vernamo marknad.

Det är inte marknadens utan ölets skuld.

Men Sven gaf inte med sig. Han hade vittne han

Midt på blanka gatan.

också, och det var hans gode vän Lasse i Fällan, som han under den stora dagen mött på vägen.

— Han kan bestrida, att ja' hvarken gjorde det ena eller det andra stoltserade Sven.

— Hur dags var det, då vittnet mötte svaranden? sporde domaren.

— Hur dags på da'en dä' va', kan ja' inte säja, för dä' va' en söcknada' så ja' hade inte klocka mä' mej, utan ho' hängde ofvan sänga där hemma; å för resten ä' boätten bucklader, så att en kan knappt ha' henne i söndagsvästen heller utan att ho' blir fuller utå snus å annan don, som en karl har i feckerna.

— Det där hör inte hit! Hur dags på dagen var det? röt domaren.

— Ja', si dä' vet ja' inte!

— Vittnet vet väl om det var kl. 6 f. m. eller 6 e. m.?

— Ja, dä' vet ja' att det inte var någondera delen!

— Vittnet måste uppgifva tiden!

— Dä' ä' omöjligt. Men så möcke kan ja' bestrida, att ja' liksom vill erinra mej, att ja' alldeles som kände på mej, att dä' va' framåt aftonvardsdags.

— Hade svaranden någon piska vid mötet?

— Ja, vesst i Guss namn hade han pisk, för han var ju körannes, å märra hans ä' inte just lättfärdig, så nok hade han pisk!

— Såg ni piskan? Ett annat vittne säger att hon var afbruten och låg ett stycke från den plats, där ni möttes!

— Kors så unnerligt! Aldri' kunne ja' tro, att han var piskalös.

— Såg ni piskan?

— Ja, si dä' minns ja' inte.

— Nå, minns ni om svaranden var full?

— Ja, dä' minns ja' att han inte va'!

— Men andra vittnen ha intygat, att han så var!

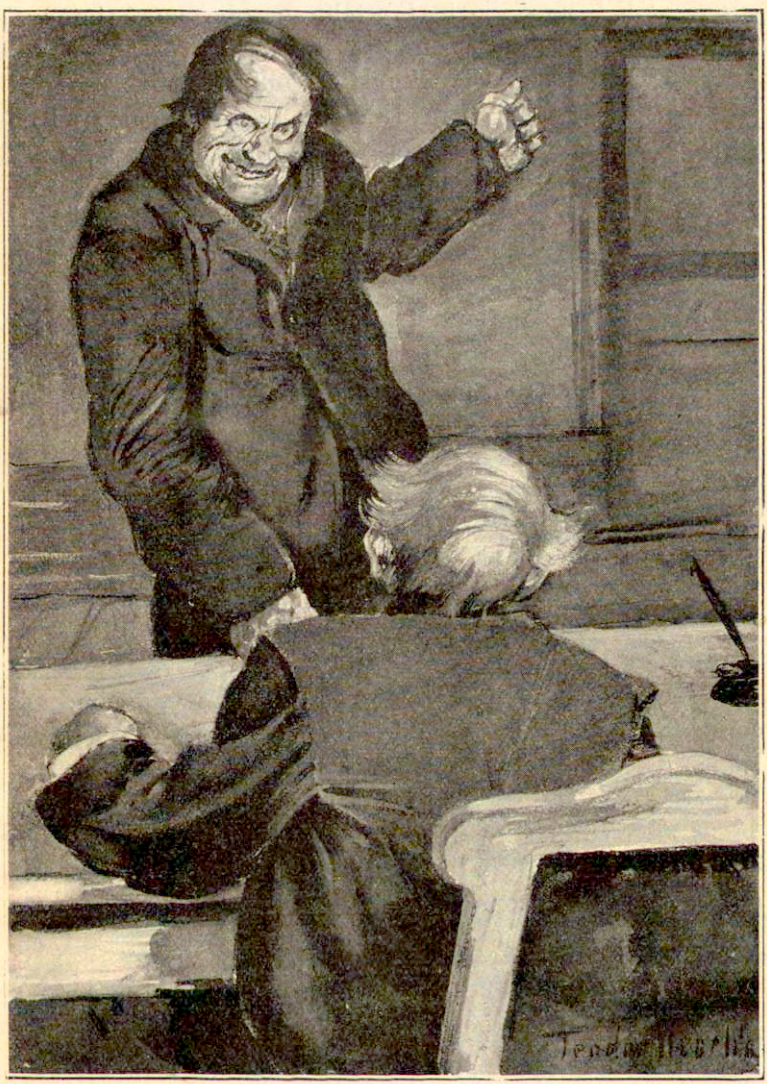

Vell domaren gå mä' ut, ska' han få si att ja' inte lögnar.

— Så besönnerligt! Ja' talte ve' honom å inte va' han full, kanske lite supen.

— Hva' är det för skillnad på full och supen?

— Jo, fuller ä' bara den, som legger vi'öppen i bakhäcken och inte känner igen folk. Men Sven satt raker i sätet och bara dinglade ett grand hit och dit!

— Föreföll hästen misshandlad eller öfveransträngd?

— Nä gubevars! Dä' va' ju hans egen märr. Han hade inte lånat henne, så inte messhandlade han henne, å för resten åkte han i lätto å hade inget lass, så på märra geck ingen nöd. Ho' ä' mä' här i da', en redit liten bra märr. Vell domaren gå mä' ut, ska' han få si att ja' inte lögnar!

— Förde svaranden oljud?

— Nä inte hva' ja kunne si!

— Jag frågar: hörde ni honom föra oljud?

— Nä, dä' lade ja inte märke tell, så dä' kan ja' inte påbörda honom. Men dä' reder länsman nog attan opp! slöt Lasse och tittade försmädligt på åklagarn.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ja, sådana där små trefliga farser spelas efter marknaderna alltid upp på vägarne och i domstolarne och bilda lustiga afbrott i landtlifvets enslighet.

Det vore allt stor synd, om den här välsignade kulturen, som folk nu för tiden skräpper så mycket med, skulle komma att fördärfva Vernamo marknad och kanske till och med åstadkomma, att han strökes bort ur fransosens geografi.

Fransosen har, tycks det, inte för mycket begrepp om stora och höga ting.

Måtte han då åtminstone få behålla sin kunskap och sin tro på — Vernamo marknad.

Trætte mænd.

»Midsommarafton kommer ej hvar da', sjong trallalej och sjong trallala.»

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det ser verkligen ut som om världen och mänskligheten började på att åldras.

Jorden tyck's vara trött på att gifva ifrån sig riktiga skördar. Hon börjar rent af gubbna till samt har så gruffligt stor disposition för att förkyla sig. Det se vi ju tydligen alla år. Hon är minsann så torr och skrumpen som en gammal undantagsgubbe, och här och där har hon förkylt sig samt ser rödgul och otreflig och saftlös ut.

Stackars gamla svenska jord! Hon kan väl egentligen inte längre stå emot de isiga pustarne från Ishafvet och Nordpolen. Man kan inte begära att hon ska' kunna hålla ut, när skogspatronerna i Norrland och öfverallt för resten ha' flängt af henne tröjan och dag ut och dag in fortfarande kläda af henne det ena plagget efter det andra och barbera bort från hennes ansikte skogspark på skogspark.

Snart skall hon väl inte ha ett endaste löf att skyla sig med.

Nere i Småland, som fordomtima var ett ganska bra skogsland, har det nu gått så långt, att de använda rotting till tandpetare. Så stor är bristen på trä därnere.

En turist, som strax före en midsommar kom och såg vrakmarkerna, frågade en gubbe, hvilken gick och spanade efter lite kaffebränsle mellan stubbarne:

— Hva' ska' den afbärgade skogsmarken användas till?

— Till att inteckna så högt som möjligt ä'! lät gubben.

— Hvar ä' miljonerna för skogen?

— I helsefyr! För en del ha' träpatronerna byggt stenhus i sjöstäderna. Det andra ä' oppsupet å har inte lämnat andra spår efter sej än magkaraktär, högfärd, virkeshandlare och kaffesjuka hos våra fruntimmer! Men vi ha' ju slätt och vackert. Ingen skog skömmer utsekten. Vi ha flöttat horisonten ett vådligt stöcke å gjort vägen öppen för nordanvinden och frosten. Vi ha', som dä står i bla'et, vi ha' bedrefvet den öppna dörrens poletik! slöt gubben.

Det var en filosof och ett sanningsvittne, den mannen. Och en sådan var turisten också, ty det var jag. Alltså trifdes vi tillsammans och språkade mångfaldiga karlaord den dagen.

Vi kommo öfverens om att äfvenledes folket, som i dessa dagar vankade på den afklädda och förfrusna jorden, inte är så trefligt och lefnadslustigt som fordomtima. Nu gå de här och sucka och pusta och tänka inte på annat än att vara fina och bekväma och reputerliga.

Nej, annat var det fordom dagarne före midsommar. Då barkade ungdomen, full af sprittande lif och kraft och reel kärlek, ut bland blommor och löf i björkdungarne och band kransar för majstången.

Då sjöng man med hättan på nacken och armen om flickan, som intet snörlif hade:

»Midsommaraftonen kommer ej hvar da',
Sjongtirallalej och sjongtirallada!
Då ska' dansen gånga uppå fager äng.
Hej, bland ängabullar bädda vi vår säng —
Medan göken flaxar kring och tutar.»

— Jaha, dä' var på den tiden dä' — suckade gubben. Ja' mins en midsommarafton i början på attanhunra fem-

Vi va' måntro inte slaka i hasorna på den ti'en.

titalet — fortsatte han och klarnade upp och plirade med ögonen och såg illmarig ut. — Ja' minns den messommarafton, när ja' dansade mej te käringen min.

Då gick dansen här borte på herregår'n, på planen ofvanför spannmålsboden, där stickhyflen nu går, å där de nu kola svallar och annat afskräde från sågen. Nu sir där ut som Rejusalems förstöring, svart och ledt och eländigt. Men på den tien var där äng och blommor å grannlåt.

Där dansade vi allti' kring majstång om messommarafton i början på femtitalet och baronen bestod fägningamat och fägningadrecka på hela godset. Jödde i Lillängen spelte fiol och Josef i Svensbygget blåste karinett, så han kunde spräcka sej.

Vi va' måntro inte slaka i hasorna på den ti'en, vi kunne dansa i ett masadrag från kväll till morgon, utan te å flämta, och sen kunne vi setta i körkan på messommardan' utan te å somna ett endaste tecken. Vi va' pojka hela da'n, vi.

— Dansade ni er till eran hustru en så'n dag? sporde jag.

— Visst gjorde ja' dä. Och det gjorde ja' på folkavis. Si' dä hade var't bra emellan Inga Malena och mej en långlig ti'. Men så kom di och sa', att spektoren på herregår'n liksom ville vid henne, för ho' va' grann som en sol. Ja' trodde pratet och drog mej, för en reel karl vell inte gå och slicka efter nåra herreslankar. Men det gjorde ondt i mej och dä' kändes som om ja' hade fått en hård och kall klump i bröstet.

Så en messommarafton var där efter vanligheten dans i ängen. Baronen hade låtit bära ut en hiskligt stor och vid bykbalja, som var full med drecka och knäckebrö'. Dä' var bå' mat och dröck på en gång. Dä' jäste och smakade redit bra och vi söjde upp brö'et, som var blottnadt och lättätet och drack drecka, så att dä' sto' härliga till.

Men den kvällen såg jag tydligt, att spektoren inte kunne låta bli Inga Malena. Han dansade med henne jämt och ho' tordes inte neka. Ju längre det led på kvällen, ju värre ble' den förhärdade spektoren.

Så en gång, när han dansade förbi mä' Inga Malena, tittade hon så besattandes och konstigt på mej. Hon tittade

Och sålade Lotta flatsides emot spektoren.

precis, som folk göra, när de hålla på att drunkna och sträcka händerna efter räddningsplankan. Då begrep ja' schäsen och dä' klack till i bröstet på mej, för nu visste

ja' hvar ja' hade mi lilla Inga Malena. Vips tog jag Lotta i Bolet och dansade efter spektoren och hann på honom borta vid dreckabaljan. Gu' vet hvar ja' feck kraft ifrån, men ja' tog ett skutt och sålade Lotta flatsides emot spektoren mä' en sådan hundans kraft, att han släppte Inga Malena och dråsade baklänges i dreckat så stor han var. Drecka och blött brö' for högt i sky, och spektoren feck sig en rejäl skräll i bakhufvet uti baljkanten. Baronen tog till att grina och slå sej på knäna och hoppa som en annan kresten. En kunde knappt tro, att han var baron, så skrålade han, när stalldrängen drog upp spektoren ur dreckat.

Innan han trellade i baljan var han hvitklädd. Men dä' var han inte längre, när han drogs därutur. Men han skrefvade därifrån så fort han kunne allt under dä' baronen och allt herrskapet höllo på att grina sej fördärfvade.

Har inte herrn hört, att dä säjs om en person, som dä' gått galet för: »dä geck åt dreckat för honom?» Dä ordstäfvet kom upp utå dä, att ja' dansade den fleckegalne spektoren i dreckabaljan.

Men midt under villervallan smeto jag och Inga Malena bort och satte oss under den stora eken i hästhagen och när sola rann opp på morgonen, hade vi allt klart mä hvarandra te' evig ti'. Nu ha vi hållit ihop i snart femti år och ämna göra däsamma te' döadar.

Jo jo, på den tien var dä lust och lif i ungdomen och lek och ras i björkdungarne vid messommarti.'

Nu ä' ungdomen för finer och för bildad. En kan inte binda kransar med handskar på händerna eller dansa i daggen med gula skor. Och björkdungarne äro borta. Man har gjort pinnstolar utå dom, slöt gubben och släppte ut en suck öfver den tröstlösa stubbafällan.

Hvad var meningen?

När Karl Svensson i Hinneryd var en liten pojk och sprang omkring på gårds- och vedbacken klädd i en landtligt illa sydd kolt och föga ren under näsan, hände det honom en gång ett ganska bra spratt.

Rätt som pojkavasken kultade omkring därute och försökte slå ut ett fönster i far sins bod, kom han i olycka. Ty synden straffar sig själf, och jag omtalar nu denna händelse icke minst till varning för pojkar, hvilka hålla på att slå ut fönster, hvilket är deras största nöje. De kunna öfverhufvud aldrig se ett helfärdigt glas, de bytingarna och vilddjuren.

När de bli stora, förstå de sig, gu'nåde oss, också på att synda och fördärfva sig med glaset.

Nå, lelle smutsige Karl, fideikommissarien till Hinneryd, höll alltså på att dräpa sönder en ruta för far sin. Gärningen blef dock aldrig fullbordad, ty i detsamma kom Hinneryds stora sugga och uppenbarade sin feta lekamen på skådeplatsen. Son hade fruktansvärda later, ty hon var af ädel ras, hvilket väl är detsamma, som att suggan var adlig.

Det var alltså icke underligt, att Kalle blef förfärad och grep till flykten med sådan fart, att han inte visste ordet af förrän han dråsade ner i brunnen.

Brunnar äro farliga för barn, och man hör ofta talas om att småttingar stupa uti dylika. Tidningarne kalla sådana händelser för olycksfall.

Kalle blef förfärad och grep till flykten.

— Hvar i Herrans namn ä' pajken, den lelle rare välsignade pajken? bölade en stund efteråt mor i Hinneryd.

Och när husfolket letat och snokat en lång vändning, funno de honom till sist stående i brunnen.

Vattnet räckte honom inte längre än till halsen, ty det var en usel brunn.

För öfrigt var gossen oskadd.

Händelsen väckte på sin tid stor uppmärksamhet i orten och omtalades i tidningarne landet rundt.

— Där ha' vi ett nytt bevis på änglavakten! sa' tidningen.

Andra åter, mera världsliga människor, yttrade: — Den som ska' hänga, drunknar, min själ, inte!

Underlig och beaktansvärd var i alla fall denna händelse, ty det inträffar väl dock icke ofta, att en människa eller en pojke ramlar ner i en brunn och går skadeslös därutur.

Med hundar och kattor kan det stundom hända.

Dock, när en mänsklig varelse oskadd räddas från en, såsom det kan tyckas, alldeles säker död, så har man skäl förmoda, det försynen har någon särskild mening med och bestämmelse för den varelsen framdeles.

Så tycks åtminstone hafva varit fallet med hjälten i denna väl grundade och sannfärdiga illiad.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Lille Kalle i Hinneryd växte och frodades. Hans underbara äfventyr i den tidiga barndomen beredde honom en viss nimbus, och ortens käringar hade alldeles bestämdt för sig, att han i framtiden skulle blifva till ett ljus och en lykta för andras fötter.

— Han blir nok en predikant! snörflade de och spådde honom vid kaffejuntorna en härlig och ärorik framtid.

Under tiden växte Kalle ut till en yngling, och så satt äfven han en sommarnatt under Sunnerby ek.

Herrskapet känner väl sägnen om Sunnerby ek?

Inte det!

Jo, om henne sägs det, att tre personer, däraf en präst, hängt sig uti densamma samt att hon däraf fått en underbar kraft.

Friar man under henne en sommarkväll, blir äktenskapet lyckligt och hjonelaget rikt.

Så sägs det, och därför är det en sed bland ungdomen i trakten att fria och gifva hvarann sin tro under trädet med den hemska förhistorien. Men det fordras en smula mod att gå dit en natt.

Därför fria de rädda och svaga på andra ställen. För folk af den sistnämnda arten kan det nu ofta slå fel här i världen, oftare än för den modige och tilltagsne, och däraf har väl eken fått sitt rykte.

Men Kalle i Hinneryd var inte feg och fördenskull friade han under Sunnerby ek.

Jag sa' att Kalle inte var feg och det var för ovanlighetens skull sant, men han hade en annan egenskap. Kalle var snål och ville bli rik.

Käringarne profeterade en gång om honom, att han skulle bli en guds man och en föresyn för andra. De talade, de såsom andra profeter, i vädret.

Kalle blef en girigbuk.

Det fanns i socknen just ingen snålare karl än han, hvilket ville säga mycket, ty folket här ute är skam till sägandes icke liberalt eller gifrundt.

Men Kalle i Hinneryd var värre än alla andra, ty om det blifvit fråga om'et, så skulle kan kunnat försvära sig till hin håken för två och femtio.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Frieriet under Sunneby ek hade emellertid haft till följd, att han öfvertagit fädernehemmet, att han gift sig och att det födts honom en son.

En sommarafton gick denne lille vindböjtel och ostyring, liksom fadren en gång i tiden, och lekte och gjorde ohägn på Hinneryds fäbacke.

Den lilla nya upplagan hade fått i sin skalle att skrämma fölungen, som betade det saftiga gräset kring brunnen.

— Låt bli fölingen eller får du smörj! skrek fadern tidt och tätt åt pojken. Men det halp inte, utan rätt hvad det var, lyckades bytingen verkligen med sin piska träffa

den lille araben, så att denne blef rädd, gjorde ett språng och — stöp rakt ner i brunnen med framdelen förut.

Ni kan tro att denna händelse grep den girige gamle-Kallen.

När man ändtligen fått upp det döda djuret, stirrade han och darrade samt bar sig åt som en galning. Men han sa' ingenting. Det var som om förlusten gjort honom mållös. Han tog grimman af fölungen och synade och slet i grimskaftet som om han velat utröna om det tagit skada. Blek var han som döden.

Hustrun trodde, att han hade ondt i sinnet mot pojken, som orsakat förlusten, och fick därför brådt att gömma undan denne.

Men under tiden passade Kalle på att löpa till skogs med grimman i näfven, och da'n därpå hittades han — hängande död i Sunnerby ek.

Hade nu försynen räddat honom som barn ur brunnen endast för detta rysliga öde?

Eller skulle han gått något skönt och härligt och lyckosamt till mötes, om han bedt om kraft att kufva girighetens ande inom sig?

Ja, godt folk, på sådana frågor kan inte jag svara, ty det vet »inte jag och inte ängelen heller». Jag relaterar blott fakta och gör inga utläggningar.

Men angående Sunnerby ek sägs det nu, att hon förlorat den kraft hon besatt för det tre personer hängt sig uti henne.

Nu har ekens krona burit fyra mogna frukter, och nu duger hon inte längre, ty endast tretalet är heligt.

Innehåll.

Insnöad ... 3
På törnestig ... 11
Sådd och skörd ... 18
Sekularfest i Strethult ... 24
Efter riksdagsmannaval ... 32
Grusade förhoppningar ... 39
Ett vackert eftermäle ... 45
»Äktenskapets komedi» ... 52
Träffad ... 60
Stor i orden, liten på jorden ... 67
Kommunalmannens vedermödor ... 76
Hämnens icke ... 84
Bicykelsporten på landet ... 91
På väg från uppbördsmötet ... 98
På Brunemad ... 106
Teori och praktik ... 113
Spionen ... 122
Sven i Mageräng ... 130
Ondt samvete ... 137
Rusthållarsonens julbesök ... 145
En rallarebragd ... 153
Filosofi och kyrkobuller ... 160
En vådlig märr ... 167
En skickelsediger julklapp ... 173
Vernamo marknad ... 180
Trætte mænd ... 187
Hvad var meningen? ... 193

Förut utkommet af samme författare:

På Kyrkobacke och i Gillestuga

Skisser från bygden.
Med 19 illustrationer af W. Gernandt.
Pris 2 kronor.

Folkaforer och Stollastöcken

Bygdeprat.
Med 45 illustrationer af W. Gernandt.
Pris 2 kr. 25 öre.

Småfolksprat och Storgubbatal

Sockenhistorier.
Med 49 illustrationer af A. Olausson.
Pris 2 kr. 50 öre.

Bland Sockenkungar och Backstugusittare

Historier från bygden.
Illustr. af Th. Heurlin och G. Stoopendahl.
Pris 2 kr. 50 öre.

STOCKHOLM, KÖERSNERS BOKTR.-A.B.